

Referendum o državljanstvu

Zdaj se ni jasno, ali bo državni zbor razpisal referendum o državljanstvu, vse pa kaže, da so se tisti, ki zahtevajo ljudsko glasovanje o tej zadevi, na svojo akcijo pripravili premišljeno. Če bi se zadeve lotili nenačrtno, se v Sloveniji še ne bi začelo zbiranje podpisov za podporo zahteve za razpis predhodnega zakonodajnega referendumu o odvzem državljanstva, pridobljenega po 40. členu zakona o državljanstvu. Pobudo za zbiranje omenjenih podpisov volilcev, ki sta jo vložila v parlamentu samostojni poslanec Marjan Poljsak in poslanec SLS Štefan Matuš, spremljajo tudi različni pomisliki v javnosti. Tisto, kar sproža vprašanja o smiselnosti in dopustnosti Poljsak-Matuševe pobude, so tudi pozivi, naj ustavno sodišče nemudoma ugotovi, ali bi bil referendum morebiti neskladni s slovenskimi zakoni ali z mednarodnimi dokumenti, ki jih je podpisala tudi naša država. Sočasno s pozivi po ustavnemu presoji so v državi v obliku različna javno izrečena stališča strank in različnih drugih organizacij. Politična levica, denimo, primerja referendum o državljanstvu z etničnim čiščenjem. V tem času pa bolj ali manj nemoteno zbirajo po upravnih enotah podpise, ki so dejansko uperjeni proti 160.000 osebam, katerih slovensko državljanstvo temelji na omenjenem 40. članu. Z anketo smo zbrali nekaj mnjen o pobudi za referendum o državljanstvu?

CIRIL BOBEK, samostojni podjetnik iz Velike Loke: "Pri podprtju referendumu o državljanstvu tujcem bi moral biti naša država previdnejša in ne tako širokogrudna. Južnjaki so že preveč vsiljivi in dosežajo vse, kar hočejo. Ne spoštujejo preveč zakonov, veliko je kriminalcev, razen tega pa se ne prilagodijo našemu sistemu, navadam in zakonom. Tako se že mi prilagajamo njim, kar ni prav."

STANE ŠIMEC iz Gribelj, vodja proizvodnje v TPV Suhor: "Ko so dali poslanci pobudo o ukinitvi 40. člena, so bile stranke tiho. Še preden so dovolili zbirati podpise za referendum, bi morali ugotoviti, ali je to zakonito. Sedaj pa vse stranke govorijo o morali, najbrž pa si želijo vse, ne le tisti, ki so doli podbudo za referendum, na tak ali drugačen način nabirati politične točke."

JOŽE SIMONIČ, strojni inženir iz Draščev: "Ko so pred leti sprejeli 40. člen, so ga očitno pripravili površno, sedaj pa je, kar je. Tisti, ki so dobili državljanstvo po 40. členu in kršijo naše zakone, bi morali biti kaznovani, ni pa potrebno, da so zaradi njih kaznovani vsi. Če bi smeli imeti naše državljanstvo le dobrì, bi ga morali vzeti tudi kakšnemu čistokrvnemu Slovencu."

ROMAN STUNKOVIC, dijak iz Dobove: "Tisti, ki hočejo referendum, so zame nacionalisti. Ne vem, zakaj bi koga motilo, če ljudje tu pri nas delajo in če so ti ljudje z Juga. Ti se niti nimajo kam vrniti. Zaradi priprav na referendum bi utegnilo priti do nacionalne nestrosti. Če bi tistim ljudem zdaj vzel državljanstvo, bi to pomenilo, da so jih Slovenci izkoristili."

BRANKO JANC, poslanec v državnem zboru, iz Krškega: "Zahteva za revizijo zakona o državljanstvu je protiustavna, ker pravil iger ni mogoče spremenjati za nazaj. Uspeti ne more že sama pobuda, ker posega v ustavo, verjetno pa je to že predvoljena poteza, ki ima delno celo fašistični značaj. Drugo vprašanje je, kako je s podeljevanjem državljanstva v času po osamosvojitvi."

MARJAN VUČKO, profesor športne vzgoje na kočevski srednji šoli: "Moja žena je Hrvatica. V Slovenijo je prišla kot strokovnjakinja, ki so jo potrebovali. Zato mislim, da vseh ne gre trpati v isti koš, če gre za vprašanje upravičenosti do državljanstva. Sicer pa je bil zakon sprejet in to, kar se zdaj dela, se mi zdi protiustavno in obujanje nacionalizma."

ZVONE PETERLIN, občan iz Novega mesta: "Če bo referendum, bom odločno proti takemu zakonu. Prej naj bi bili premišlili, komu dati državljanstvo! Slovenska radodarnost pri sprejemaju novih državljanov je bila prevelika in zdaj je veliko 'Slovencev', ki ne znajo slovenske besede. To naj bo šola, zanaprej pa mislim, da bi bilo pri podeljevanju listino državljanstvu treba več strogosti."

JOŽE AŠIĆ, poklicni šofer, doma iz Selce nad Blanco: "Predvsem je pomembno, kakšen je človek v vsej razsežnosti, ne pa, kakšno državljanstvo ima kdo ali katere narodnosti je. Zato se mi iz moralnega vidika zdi sporna že sama pobuda, ker kaže, da bi nekateri radi odvzeli slovensko državljanstvo tistim, ki se morda ne pišejo prav ali dovolj slovensko. To je pa lahko tudi nevarno."

BORUT KOLENC, diplomirani obramboslovec, svetovalec za zaščito in reševanje na izpostavi za obrambo v Trebnjem: "Pri takih pobudah, kot je Lapova o revidiranju zakona o državljanstvu, je poleg vprašljivosti take morda to še bolj civilizacijsko sporno. Že izvedba referendumu o tem vprašanju bi naši državi prinesla dočiške."

Klic obupanih Pionirjevih delavcev

Čez 200 teholoških presežkov in še 50 bolnikov brez nadomestil in pravic - Iz razprodaje lastnine podjetja poplačujejo le nekatere upnike - Delavci sploh kdaj do denarja?

NOVO MESTO - Za Pionirja, nekdanjega gradbenega giganta, ki je, ko je bil še celota, zaposloval okrog 2100 ljudi, v boljših časih pa še veliko več, si danes njegovi lastni delavci želijo samo še stečaj, ki bi končno dorekel njihovo usodo. "Naj se nekaj zgodi," pravijo obupani delavci, ki kličejo tudi na naše uredništvo.

Gradbeno industrijsko podjetje Pionir je eno od tistih, ki že več mesecev ne izplačujejo plač. Matično podjetje se je že pred časom razdelilo v več manjših hčerinskih podjetij, tako tudi gradbena operativa zdaj poteka preko podjetja Pionir Standard z okrog 600 zaposlenimi. Tudi delavci, ki jih še potrebujejo na matični firmi, prejemajo plače preko tega podjetja.

Po podatkih sindikata v podjetju je od 200 do 250 delavcev ob prenosu operative na Standard ostalo na čakanju brez vseh pravic. Delavci trdijo, da tehološki presežki niso bili ugotovljeni po predpisih, o vrsti kršitev delavskih pravic pa je bil že poleti obveščen tudi inšpektorat za delo, vendar rezultatov še ni.

Težko si je zamisliti, kako na stečaj čakajoči delavci živijo, saj so že od junija brez nadomestil plač. Ker GIP Pionir ne plačuje prispevkov, je okrog 50 delavcev ostalo brez nadomestila za čas bolniške, čeprav bi delavci podjetje dobilo

• *Kdor vedno govori resnico, si lahko privošči slab spomin.* (Heuss)

• *Ni bolj ohole stvari na svetu kot razum.* (Vidmar)

• *Ljudje radi verjamejo v to, kar želijo.* (Molière)

povrnjen. Bolni pionirjevcvi so tako ostali pozabljeni, le Zavod za zaposlovanje jim je zadnji mesec v pomoč izplačal 20.000 tolarjev. Delavci tudi niso dobili marčevske plače, dela aprilske in regresa. Njihove terjave se zaradi neizplačevanja plač iz meseca v mesec povečujejo, vendar jih kot največje upnike pri poplačilih z denarjem od razprodaje podjetja nihče ne upošteva. Tako nimajo veliko možnosti, da bi sploh kdaj prišli do pripadajočega denarja. Vse pogosteje so tudi pritožbe, da pri iz-

plačilih niso enakopravno obravnavani (izplačila samo nekaterim). Tiste, ki delajo, podjetje menda izplačuje tudi kar v gotovini iz blagajne. Tudi v Pionirju Standard so delavci že prejemali izplačila v obliki akcijancij na roke. Zdaj se že poraja tudi vprašanje, koliko de-

• *Zaposlenim in javnosti še vedno ni znan program sanacije podjetja, vendar je več kot očitno, da so bila dosedanja prizadevanja neuspešna.*

lavcev bo še ostalo v Standardu v bodoče, saj so jim 18. oktobra potekle pogodbe o začasni razreditvi v to podjetje.

B. DUŠIČ GORNIK

ZA TOVARNO V
BIVŠEM AGROSTROJU

IVANČNA GORICA - Navkljub nasprotovanju Zeleni alternative Slovenije so ivančni svetniki skoraj soglasno dvignili roke za načrt, da bi v bivših prostorih Agrostroja pri Malem Hudem predstavniki ljubljanskega Autocomerca prihodnje leto začeli proizvodnjo gumijastih in plastičnih delov za avtomobilsko industrijo, predvsem za Mercedes-Benz. V letu 1996 naj bi zaslužili z izvodom dobrejih 7 milijonov mark, če 5 let pa že 30 milijonov mark. Proti je bil le predsednik KS Ivančna Gorica Franjo Rajh (LDS), njegov svetniški kolega Igor Bončina pa se je vzdržal. Pojasnila sta, da so bili krajani na zboru proti takim tovarnim, ker se bojijo onesnaženja.

Ivo Bizjak: socialnih težav je na Dolenjskem manj kot drugod - Tudi sodni postopki niso tako zaostreni - Predvideni odvzem državljanstva zavrača iz več razlogov

NOVO MESTO - V sklopu obiskov po slovenskih regijskih središčih se je varuh človekovih pravic Ivo Bizjak prejšnji torek mudil v Novem mestu, kjer je skupaj s sodelovalci opravil 26 pogovorov z več kot 30 ljudmi, kar kaže na precejšnje zanimanje, ljudje pa brez težav najdejo pot do varuha, saj se nanj obračajo tudi pisno ali po brezplačni telefonski številki 080 15 30. Vrste za pogovor z njim pa skoraj ni.

kritičen, čeprav se je nekaj ljudi obrnilo name zaradi dolgotrajnosti sodnih postopkov. Iz podrobnih pogledov posameznih postopkov smo sicer ugotovili, da se ustrezna procesna dejanja ne opravljajo

• *Varuh človekovih pravic se je že odzval na predlog za razpis referendumu, ki bi odločal, ali odvzeti državljanstvo vsem, ki so ga dobili po 40. členu zakona o državljanstvu. Njegovo stališče je jasno, referendum pa zavrača iz več razlogov: takšno vprašanje ne bi prestalo ustavne presoje, gre za nevaren proces, ki bi lahko povzročil destabilizacijo naše države, ob osamosvojitvi pa smo se za nekatere stvari pač zavezali in zakon, kot je, sprejeli pri polni zavesti, za kar so bili tudi resni razlogi.*

koncentrirano, se pa izvršujejo v razumnih časovnih presledkih," je dejal Bizjak.

Problematika je zajela še upravne postopke, ljudje so se pritoževali na delo inšpekcijskih služb, predvsem urbanistične, kjer so se na ombudsmana obrala sosedje črnograditeljev; izpostavljen je bilo tudi stanovanjsko vprašanje,

VARUH V NOVEM MESTU - Vodja kabineta varuha človekovih pravic Karl Erjavec in Ivo Bizjak na novinarski konferenci.

dobil je eno pritožbo na policijski postopek, kar 2 težavi pa sta se nanašali na šolstvo, kar sicer ni pogosto v tem uradu. Ker je bil Ivo Bizjak v Novem mestu le en dan, ni obiskal zaporov, kar bo opravil kmalu ob kakšni drugi priložnosti.

Mnogo težav je tudi posledica osamosvojitve, od problemov tujcev, državljanstva in vojaških pokojnikov do odkupa vojaških stanovanj oziroma vselitve v njih v času moratorija. Precejje tudi vlog zapornikov, od katerih se polovica nanaša na nestrinjanje s sodno določbo ali na nekorektnost sodnega postopka.

T. GAZVODA

Prof. Janko Jarc

Dolenjskem. Med najpomembnejša njegova dela te vrste sodni monografija o Rogu kot kraju najpomembnejših dogajanj NOB v Sloveniji. Poro je znal Jarc spremno sušati, saj je imel poseben dar za to. Pisal je do zadnjega. Njegovi spisi so izšli v najrazličnejših publikacijah, nekateri tudi kot spremne besede v knjigah avtorjev. Vsebinsko zaokrožen prikaz tovrstnega Jarčevega snovanja predstavlja posebna številka Dolenjskega zbornika, izšla leta 1993 ob Jarčevi 90-letnici.

Prispevki prof. Janka Jarca v zgodovinsko in kulturno zakladnico Novega mesta in širše Dolenjske ne bo nikoli do konca ovrednoten. Veliko povedo o tem priznanju in nagrade, ki jih je dobil za svoj trud na posameznih področjih delovanja. Dobil je Valvasorjevo nagrado, potem dve Trdinovi nagradi, proglašili so ga za častnega meščana Novega mesta, če omenimo le najpomembnejše.

Nikoli pa ne bo pojasnileno, zakaj se Janko Jarc ni bolj posvečal pesniškim muzam, kaj se je pravzaprav dogajalo z njegovim pesnikovanjem. Da je imel poetiziranje rad v posebnih, posvečenih oziroma vzvišenih trenutkih, je sam razkril prijatelju Jožetu Dušarju in nekaj verzov izpod njegovega peresa smo lahko prebrali tudi v Rasti. Pomalem je pisal ves čas do konca svojih dni; menda je še malo pred smrтjo povedal nekaj svojih verzov neki obiskovalki v bolnišnici, kjer so mu lajšali bolečine. Sicer pa je pisal verze že v gimnaziji, kjer je urejal rokopisni list Vesna. Bil je pripadnik generacije gimnazijcev, ki jih je zaznamovalo gibanje, danes znano kot novomeška pomlad, in jih vsaj poskusilo pritegniti v glasno klokotajoči vrtinec.

Delo v muzeju in za muzej je bilo morda res glavno, ne pa edino, ki ga je Janko Jarc opravljal, ko se je odločil za vedno ostati v Novem mestu. Ves čas je tudi marljivo sukal pero in nadaljeval, s čimer je zacet v študentskih letih in se poglobljeno ukvarjal že ves predvojni čas. To so bili najrazličnejši članki, študije in razprave o preteklosti Novega mesta, o pomembnih Novomeščanih in drugih Dolenjcih, o znamenitih zdradbah, še posebej o gradovih. Dobren del svojega časa je porabil za pisanje zgodovine NOB na

Ljubljansko pismo

"Ne" za nevarne igrice s čustvi vseh državljanov

ZLSD prva odklonila odvzem pravic "južnjakom"

LJUBLJANA - Med vsemi igrami s čustvi ljudi, ki se jih politične stranke lotevajo v predvolilnem letu, je najnevarnejša: vzbujanje ogroženosti v lastnem narodu, netenje in razpihanje sovraštva - kot tokrat s pobudo Saše Lapa in Štefana Matuša - do Neslovencev. Slovenski nacionalni desnici (in tudi SLS) je s predlogom za razpis referendumu zoper Neslovence res uspel propagandni prorod v javne medije, vendar - za kakov ceno!

Treba je bilo udariti plat zvona. Za vrv je tokrat prva potegnila ZLSD. Mag. Janez Kocijančič je podpisal izjavo: "Združena lista socialnih demokratov poziva državljanke in državljanov Republike Slovenije, naj NE podpisujejo podpore zahtevi za razpis referendumu o odvzem slovenskega državljanstva vsem tistim osebam, ki so ga pridobile po 40. členu zakona o državljanstvu. Takšna odločitev bi bila protiustavna, saj po 155. členu Ustave Republike Slovenije ni

možno sprejemati zakonov, ki bi za nazaj posegali v individualne pravice, pridobljene na osnovi zakona. S podporo omenjeni zahtevi bi se odrekli načelom sodobne civilizacije - strpnosti, kulturni in dostojanstvu, ki narekujejo enakopraven odnos do naših državljanov, ki že vrsto let živijo in delajo z nami".

Zdaj bo morda kdaj rekel: kaj pak, volitive trkajo na vrata! In je zato jasno, zakaj Lap in Matuš trobita v desni, nekdani komunisti pa v levi rog. Pa niso za ta "podvig" desničarjev krive le volitive, mnogim je nestropnost do drugačnosti ljudi že kar v krvi. Večina slovenskih političnih strank pa ob tej bolezni tišči glavo v pesek, so kot noji. Spomenka Hribar, ki ji nihče ne more očitati pretirane levicarstva, je v Mladini 24. oktobra tojihov (naše) "nejevstvo" tako ocenila: "Desne stranke so zraven, eksplicitno ali tiso, posamezno, recimo z izjavami, strankarskega načelnika, da je 180.000 državljanov, ki so dobili državljanstvo po 40. členu, volilna baza LDS in ZLSD. Najbolj pa me preseneča SLS, ki je prek svojega člana in poslanca neposredni pobudnik spornejšega referendumu; doslej sem namreč imela SLS med desnimi oziroma desnosredinskimi strankami za zmerno in marsikdaj bolj modro in državotvorno od kakšne druge, ki se z državotvornostjo sicer baha."

Ali Slovenija po vsem tem res zasluži Evropo? Ali pa ji je usoden Balkan - "za zmerom"? VINKO BLATNIK

V Krko manj kot polovico certifikatov

Delnice novomeške tovarne Krke vpisalo skoraj 80.000 imetnikov certifikatov - 55 odst. certifikata lahko vložijo drugam - Uspešna tudi prodaja za gotovino

NOVO MESTO - Od srede septembra do sreda oktobra je po vsej Sloveniji potekala javna prodaja Krkinih delnic. Za certifikate je bilo namenjenih 1.167.058 delnic v vrednosti 4,7 milijarde tolarjev, kar je 32,86 odst. vrednosti družbenega kapitala Krke. Po pričakovanju so ljudje vplačali precej več delnic, kot je bilo razpisanih. Delnice je vpisalo skoraj 80.000 imetnikov certifikatov, razpisana kvota pa je presežena kar za 187 odst.

POŠTA - Občinski svetnik Franc Bačar z Dolža, sicer pa direktor Geodetske uprave, se je na zadnji seji mestnega sveta razhujil, češ da sedaj že vsak lahko svetnikom pošilja razna pisana, ki potem kar na lepem postanejo gradiva. "In tako gradiva posiljajo samo določenim svetnikom, drugi pa o tem nič ne vemo." Lepo je prav, je, da se Bačar zavzema za eden enake možnosti. Zakaj naj sama primer dobili grozilno pismo samo eni poslanici, če bi ga moralis.

VROČA DELITEV - Ker ima pravna enota po zakonu pravico do prostorov, ki jih je zasedala vred razmejitevjo pristojnosti med občino, in ker jih mora občina, če jih želi preseliti, zagovarjati nove enake ali boljše prostore, so bili razgovori med upravnim enotom in občinsko upravo o razdelitvi prostorov tudi v Kočevju uspešno prece "vroči". Kljub temu se jih je prejšnji ponedeljek uspeло dogovoriti, čeprav malce bolj v zadovoljstvo občinarev kot pravne enote. Ta se bo iz prvega nadstropja, kjer je urad zupana, preselila v tretje nadstropje, kjer pa imela na razpolago celotno novo stran stavbe, iz katere so se inšpekcijske službe in javni tožilec zselili, računovodstvo občine pa še bo, in sicer v prvo nadstropje. Občinska uprava bo upravnim enotam skupaj urediti tudi prostor, kjer so sedaj radioatelierji.

NOV PRODAJNI SALON - Prejšnjo sredo je Kočevje dobilo nov prodajni salon. Odpri ga je podjetje LIK Kočevje v pritličnih prostorih upravne zgradbe. V tem je razstavljen in naprodaj ponovno, ki ga izdelujejo LIK in njegovi poslovni partnerji, dobiti pa mora tudi hišni inventar.

OTVORITEV ŽE KMALU - Dela pri urediti celotnega kompleksa nove Petrolove bencinske napake v Kočevju se bližajo koncu. Otvoritev črpalke in nove trgovine bo najkasneje do sredine tega meseca.

OBČAN SPRAŠUJE,
MEDVED ODGOVARJA

- Kaj meniš o pogostih glasovanjih na sejah občinskega sveta?
- Če bi doma tolkokrat dvignil tok, kot jo samo na eni seji, bi si lahko prebelil vse stanovanje.

Ribniški zobotrebcí

NOVO IME - Občinske gasilne zvezde Ribnica, ki je pred nečim imela 40-letnico obstoja, danino ni več. Seveda bo zveza, ki združuje 24 gasilskih društev iz vseh doline, delovala še na prej, le da poslej pod novim imenom. Novemu času in razmeram primerno se je namreč preimenovano v Gasilsko zvezo Ribnica.

NOVI PROSTORI ZA PRAZNIK - V počastitev občinskega praznika so letos v Ribnici potekale številne prireditve in druge aktivnosti. Med njimi je bila tudi predstavitev novih poslovnih priborov ribniškega občinskega sveta. Socialdemokratske stranke in Slovenske Šeškovi 50. SDSS je v Ribnici najmlajša stranka in kot takšna je na lanskoletnih volitvah presestila. Iz njenih vrst poleg štirih svetnikov tudi župan. Stranka ima danes okoli 100 članov in od prejšnjih sobote tudi krajevni obor stranke v Domu.

M. LESKOVŠEK-SVETE

KVALITETNEJŠA PONUDBA - M-kmetijsko-gozdarska zadruga Ribnica je pred kratkim v sklopu svoje prodajalne Izbirala novoučnico mesnico. Mesnica se je pridružila lani obnovljenemu gospodarskemu lokalnu zadružu v najlepšem centru Ribnice, kar ponujajo skrbni zadruge za boljšo kvaliteto in trgovsko ponudbo.

LAŠKI SEL

TURJAČ KDPRT OB SOBOAH IN NEDELEJAH - Turjaški kmet, katerega lastniki so (bili?) Auerbergi je odprt za izletnikov ob sobotah in nedeljah, ko je poskrbljeno tudi za poslovno službo. Ob ostalih dneh ne morejo le napovedane organizacije skupine.

SRCHE GROFA HANA NA ZASTAVI LJUBLJANI - Ni znaten le turjaški grad, ampak tudi kapela Turjačanov na pokopališču. V njej bi moral biti ogled srca grofa Hana (1838-1881), a smo zvedeli, da bi bila namenjena tezave. Srce je te na razstavi "Srce in ožilje", ki je v Cekinovem gradu v Ljubljani. Grof Hano se je zaljubil v domačo, zato so ga poslali v tujino, kjer je bil umrl. Pred smrtjo pa je razrazil še željo, naj vsaj njegovo počivko na domačem pokopališču na Turjaku, da bo tako bliže ljubezni. In to njegovo željo upošteli.

KOSARKARSKA ŠOLA - Nedeljni kratak je začela pri osnovni šoli v Velikih Laščah delovati kosarkarska šola, ki jo vodi znani šolnik Dušan Hauptman iz Dobrova. Obiskuje jo 30 mladih.

PROČUJECO NEBESNA TELESNA - Astronautski krožek so ustanovili pri osnovni šoli.

Podlagi Boštjan Klemenčič.

KRPAKOVA KOBILA: Topelčaj

laški šoljar lahko ob vsakem

vremenu ne bodo prehladi,

čeprav tudi zato, ker voda iz vodo-

topka prece zdrava.

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

61

62

63

64

65

66

67

68

69

70

71

72

73

74

75

76

77

78

79

80

81

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

92

93

94

95

96

97

98

99

100

101

102

103

104

105

106

107

108

109

110

111

112

113

114

115

116

117

118

119

120

121

122

123

124

125

126

127

128

129

130

131

132

133

134

135

136

137

138

139

140

141

142

143

144

145

146

147

148

149

150

151

152

153

154

155

156

157

158

159

160

161

162

163

ROMI SIVIJO LASE OBČAKOM IN ŽUPANU - Romška problematika je bila spet uvrščena na dnevnini red seje občinskega sveta, povabljenih pa je bilo toliko gospodov, da so v trenutku zavzeli občinsko stavbo. Na čelu je bil predsednik urada za narodnost gospod Winkler, sledili so vsi mogoči predstavniki, manjkali pa niso bili "naši", ki žal niso prišli do besede. Kljub številnim gostom - nekateri so morali na omenjeno točko čakati kar nekaj ur - ni bilo določenega nič kaj pretresljivo novega, le to, da Romi v Raketni bazi ne morejo kar naprej čakati, kdaj jih bodo preselili, zato sedaj pred zimo spet na veliko zidajo. Pa še to smo slišali in videli: kljub številnim gostom ni bilo župana, ker se je mudil v Bruslju, krška občina je pa premajhna.

TALILNI LONEC - Sprejetje statuta se je res vleko pet ur, v katerih so všeti vsi posveti, televizijski pogovor z vodjo stranke, kolegiji in seveda glasovanje o demokratičnem skupinom amandmajev, ki so morali predvsem krščanske demokrati. In glasovanje je bilo monokrat podobno pravi komediji: Martin Lešnjak se je "cirkusu z dvigovanjem rok" raje izognil in zadevo spremjal s hodnika, Stanislav Dvoršek je bil po nesprejetju amandmaja ves čas vzdružan. Zgodilo se je tudi, da za amandma ni glasoval nihče, niti predlagatelj ne, veliko začudevanja pa je povzročilo dvigovanje rok glede večjih pristojnosti kranjenskih skupnostim Senovo, Brestanicu, Kostanjevico in Krško, kar so lepo komentirali liberalni demokrati: "Tisti, ki so se pred vložitvami po vseh vaseh kričali, da morajo imeti krajevne skupnosti večji pristojnosti, so bili sedaj odločno proti, proti je bil celo Kostanjevičan. Bolje, da domačini ne izvejo."

V KOSTANJEVICO TUDI PO TELESNE UŽITKE? - Ravni Kostanjevičani se vedno bolj zavedajo, kako neužitna in celo preprena je njihova "pitna" voda, in raje posežejo po kozarcu cvička kot vode, hraji pa lahko turiste v to mesto privabljajo še zeno znamenitošč, na katero so opozorili turisti. Ena od trgovin namreč nosi naziv ZIP shop in malo bolj moderna izgovorjava (ZIP top) lahko nepoznavalce zaveže, saj najstarejše obrti v tej trgovini ni najti.

KRVODAJALSKI AKCIJI

KRŠKO - Območna organizacija Rdečega križa Krško bo pripravila krvodajalski akciji. Članici bodo lahko darovali križki na petek, 16. novembra, v osnovni šoli na Senovem ali na slednjem dan v Krškem, v osnovni šoli M. Rostoharja, in sicer obkrat med 7. in 13. uro.

Novo v Brežicah

KAKO - Jože Avšič bo po novem verjetno imel klobuk, vendar župan imel to pokrivalo v roki in ne glavi. Ob izvolitvi je podelil tolikišen občinski dolg, da bo brežičani zdaj pomagalo samo posajecanje s klobukom v roki. Če bo pomagal županov klobuk, vendar še naokoli s pušico. Večina brežičanov si misli, komu bi jo poslili v roko.

MAČKE - V petek zvečer so spoznali pred vhodom hotela Terme Brežice, ki je nesla miš. Vse kaže, da imajo prav tisti, ki pravijo, da v Cateških toplicah dobre mačke in dobre mačke.

VEČ KOT IGRA - V Kregarji Brežicah zelo pazijo na igralca, saj večino teh nihče uporabljajo. Glavni razlog, da je uporabljajo, je v tem, da malone skupino koso igralne opreme kaj križnika. Tako je nihalna guščica brez vrvice in sedeža. Še nujnej manjka toboganu; ta ima nekaj več, kar je imel na dan, ko ga postavili. Dandanašnji so v svoji vdolbinu namreč že več luke, ki jih včasih ni bilo. Nujnejše malčke, ki se dirajo in plastični progi, bodo zaradi pod tobogonom, ker se ne več mogli pridržati do končnih stez.

LEPO - V Brežicah so bili na Krščani sejci ob občinskem prazniku Krščani in Brežičani prijazni do drugega. A kaj to pomaže občinski praznik je samo en na letu!

NA OŠ RAKA ODPRLI NEKAJ NOVIH PROSTOROV - Za kraj je nepozaben dogodek, če se odpirajo novi šolski prostori. Na Rak je bilo to prvič leta 1902, ko je bila zgrajena stara šola, nato pa dograditev novega dela 1978. S prostorsko stisko so se na raški šoli ubadali 10 let, zato je bila preureditev podstrešnih prostorov v starji šoli v letosnjem letu za učence in učitelje velikega pomena, saj so se tako izognili dvoizmeniskemu pouku. Dela bi morala biti zaključena že lani konec leta, in čeprav nekaj del še ni končanih, manjka pa tudi še nekaj opreme, je v soboto, 28. oktobra, načelnica oddelka za družbeno dejavnosti občine Krško Vlasta Zupančič odprla nove prostore: dve učilnici, računalnico, večnamenski prostor, saniran razred, obnovljeno fasado in novi zbornici. Za kulturni program pa so poskrbeli učenci nižjih razredov. Sedaj jih čaka še novogradnja vrtca in preureditev kuhinje. (Foto: T. G.)

Posavje kot energetski rezervat

Na seji posavske območne zbornice o energetiki

KRŠKO - Kdaj in kako boste gradili hidroelektrarne na Savi. Povejte, da se bomo znali obnašati. S to zahtevo je sevniški župan Jože Peteršel opozoril na težave, ki jih imajo tovarne in podjetniki, občine in posamezniki v Posavju, ker ne morejo graditi želenih objektov zaradi načrtovane gradnje verige hidroelektrarn na spodnji Savi. Poziv je izrekel na nedavni seji upravnega odbora Območne zbornice Posavje v Krškem, ki ji je prisostvoval tudi državni sekretar za industrijo Boris Sovič.

Odgovora, za kakršnega se je zavzel sevniški župan, na seji ni bilo. Sovič je v zvezi z omenjenimi elektrarnami dejal, da koncesijski

za gradnjo daje prednost določenim gradbenim podjetjem.

Rudnike, ki jih Slovenija ne bo več uporabljala, bodo po Sovičevih besedah zaprli v prvi polovici leta. Medtem ko ne bo več nekaterih rudnikov, tudi ne senovškega, pa

• V zvezi z Nuklearno elektrarno Krško je Stane Rožman, direktor NEK in predsednik območne zbornice, pozval k spremembam doseganje miselnosti. Odnos do te elektrarne je bil doslej izključno negativen. V razpravi o nuklearki so sicer tudi menili, da bo treba zaradi zamude pri zamenjavi uporjalnikov moč elektrarne zmanjšati. Tako vsaj je stališče Republike uprave za jedrsko varnost.

bo vlada precej vložila v razvoj plinske elektrarne v Brestanici, je povedal Sovič.

L. M.

Amandmaji razklali občinski svet

Po 5-urnem glasovanju za 34 amandmajev le 7 svetnikov - LDS: "SKD proti kontroli sveta nad občinsko upravo" - SKD: "Podprtli amandmaje, ki so v skladu z zakonom"

KRŠKO - Kdor je pričakoval, da bo občina Krško konec oktobra končno le dobila statut, se je ušel; kljub petim uram, ki so bile namenjene glasovanju, strankarskim posvetom in kolegijem usklajenosti ni bilo mogoče doseči, seja pa je izvenela kot očitek krščanskim demokratom, da so proti vzpostavitvi kontrolnih mehanizmov in ravnotežja med občinskim svetom kot nadzornim organom in občinsko upravo kot izvršilnim organom.

Krška občina je tako med zadnjimi v državi brez statuta tudi zato, ker je bilo na prejšnji seji vloženih kar 34 amandmajev, od tega jih je LDS predlagala 22. "S svojimi amandmaji smo poskusili vgraditi predvsem kontrolni mehanizem sveta nad delom občinske uprave in zmanjšati možnost zlorabe položaja. Svetniki LDS ne bomo sprejeli statuta občine, ki ne bo odražal protikorupcijske naravnosti in zmanjševal možnosti zanje. Kako drugače razmeti, da ni sprejet amandma, ki je predvideval, da bi v komisiji za oddajo javnih naročil sodeloval vsaj en predstavnik matičnega odbora občinskega sveta, kot to, da so za tem nečiste namere?" Svetniki LDS ne moremo sprejeti statuta, ki bo ribarjenje v kalnem tudi formalnopravno legaliziral," so svetniki LDS obrazložili svoj glas proti statutu, saj je svet od predlaganih 22 amandmajev, ki jih je vložila LDS, sprejel le 2, 4 so bili ovrženi, ostali pa spremenjeni.

• Nekoč sem že imel možnost razpolagati z močjo. Vem, kakšna skušnjava je moč in koliko trdne volje je potrebno, da se njeni zapeljivosti zoperstaviš. (Kučan)

Zaradi odsotnosti nekaterih svetnikov je namreč odločitev petih predstavnikov SKD krogila končni rezultat glasovanja o posameznem amandmaju.

"Nismo predlagali ničesar protizakonitega. Odbori bi morali imeti več pristojnosti in dolnosti, ne pa le možnost razpravljanja. Tako se nezainteresiranost za seje odborov že čuti, najmanj dva odbora pa bi že morali zamenjati," je opozoril Peter Žigante. Svetniki LDS so opozorili tudi na pogoste obiske župana v tujini: "Radi bi vedeli, kaj tam počne in kaj naredi. Svetu bi lahko to poročal po vrnitvi in javnosti predstavil plovne dela, a to ni bilo sprejeti, kot tudi ne, da bi bili funkcionarji tudi stranko nekontrolirano trošiti proračunska sredstva. Kako razmeti nasprotovanja amandmaju, ki zahteva od župana pridobitev soglasij za odtujitev in pridobitev premoženja, kot to, da so za tem nečiste namere?" Svetniki LDS ne moremo sprejeti statuta, ki bo ribarjenje v kalnem tudi formalnopravno legaliziral," so svetniki LDS obrazložili svoj glas proti statutu, saj je svet od predlaganih 22 amandmajev, ki jih je vložila LDS, sprejel le 2, 4 so bili ovrženi, ostali pa spremenjeni.

Silvo Gorenc je v imenu Združene liste dejal, da so v zadnjih amandmajih našli vrsto dobrih rešitev, ki so jih prej spregledali ali jih niso dali v razpravo: "Presenetilo nas je, da del svetnikov ni imel razumevanja za stvari, ki so nujne za funkciranje sveta. Žal naši naporji niso uspeli," je rekel. Tudi predstavnik SDSS Stanislav Dvoršek je menil, da ni prav, ker se z nesprejetjem amandmajev pristojnosti sveta zmanjšujejo, prav tako je bila le SKD."

večji meri dobre volje in pripravljenosti na popuščanja.

Za statut je na koncu glasovalo 5 predstavnikov SKD in dva predstavnika LDS.

T. GAZVODA

"Še pripravljeni pomagati"

V občini Brežice oktobrski nagradi Francu Baškoviču in Mariji Veble, priznanje Jožefu Antoloviču

BREŽICE - Brežički občinski svet je na seji 24. oktobra letos soglasno sprejel sklep, da se oktobrski nagradi za leto 1995 podelita Mariji Veble in Francu Baškoviču, priznanje občine Brežice za leto 1995 pa Jožefu Antoloviču.

Franc Baškovič, zborovodja iz Brežic, je prejel nagrado za neutrudno dolgoletno delo v ljubiteljski kulturi v občini Brežice, kot so povedali v obrazložitvi. V začetku delovanja je vodil veliko pevskih zborov v Ljubljani. Po vrnitvi iz pregnanstva ob koncu 2. svetovne vojne se je zaposlil v Brežicah, kjer je vodil številne zborove in bil pobudnik za ustavitev več zborov. Prejel je med drugim republiško priznanje zlato liro, Gallusove značke in Gallusovo listino, oktobrsko priznanje občine Brežice za leto 1980 in priznanje združenja upokojencev Slovenije. Letos je ob svoji 80-letnici prejel častni znak svobode, državno odlikovanje.

Marija Veble je prejela nagrado za dolgoletno prizadevanje na področju planinstva in športne rekreacije v občini Brežice. Rojena Ptujčanka se je posvetila kot učiteljica telesne vzgoje mladim na gimnaziji Brežice. Po zaslugi predsednice planinskega

društva Marije Veble organizirajo v občini delo z mladimi na vseh šolah in tudi na predšolski stopnji. V letu 1994 je štelo planinsko društvo 878 članov, od tega pa kar 575 mladih, kar uvršča Planinsko društvo Brežice v sam vrh društev v Sloveniji.

Jožef Antolovič je bil donevna ravnatelj Srednje šole Brežice. Gimnazija Brežice, ki je v sklopu te šole, je po 23 letih spet pred tem, da postane samostojna. Po njegovim ravnateljevanjem so obnovili zgradbo gimnazije in ob 50-letnici njenega obstoja postavili temeljni kamen za novo srednjo ekonomsko in trgovsko šolo Brežice. "Dijaki ga cenijo kot dobroga učitelja in profesorja, sodelavci pa kot zanesljivega kolega in prijatelja," so med drugim navedli ob podelitvi priznanja.

V imenu dobitnikov se je na seji prisrčno zahvalila Marija Veble, ki je ob tem med drugim rekla, da so si vsak na svojem posebnem delovnem področju in vsak po svojih močeh in sposobnostih prizadevali, da bi čim več prispevali k dobrobiti in razvoju mladih generacij pa tudi h kulturnemu razvedrilu, veselju, podruku in rekreaciji občanov.

L. M.

RAZSTAVA

BREŽICE - V galeriji Posavskega muzeja Brežice bodo 7. novembra ob 18. uri odprli gostujučo retrospektivno razstavo avstrijskega slikarja Oskara von Pistorja. Razstava je pripravila in posredovala Milena Zlatar.

Nelahka pot do odprtih "vrat"

Brežička občina želi vnovčiti dejstvo, da skozi to območje vodijo mednarodne gospodarske poti - Priprave na oživitev prometa - Občinski proračun in zadolževanje

BREŽICE - Ob tem, da namerava brežička občina tudi v prihodnje razvijati kmetijstvo, turizem, obrt in storitvene dejavnosti, bo skušala uvesti tudi novosti. Očitno se zaveda bližine meje in želi vnovčiti križišče mednarodnih gospodarskih poti, na katerem je.

Kot je prepričan župan Jože Avšič, morajo "brežička vrata" postati po ureditvi odnosov na območjih naše bivše države tudi vrata Slovenije in Evrope za izmenjavo blaga in storitev. Več stvari kaže na to, da se Brežice pripravljajo na ponovno vzpostavitev poti na Vzhod in Jug in da podporo za svoje načrte iščejo tudi pri državnih ustanovah, ki odločajo o gradnji avtomobilskih cest, posodabljanju železnic ter urejanju mejnih prehodov in gospodarskih in brezbarinskih območij. Ob željah in načrтиh, da bi se Brežice sčasoma spet povrnile nekdanjo slavo trgovskega središča, pa domačini poznaajo tudi

odprtva vprašanja o tem, kako preživeti zdaj. Zaradi precejšnjih zadolženosti iz preteklega ali preteklih let je občinski proračun do letosnjega oktobra izdal glavnino denarja za izobraževanje, otroško varstvo, kulturo, šport in socialno, kar mu pač narekuje zakon. Denarja pri financiranju teh dejavnosti ni zajemal z veliko žlico, ker ga pač nima. Za nekatere pomembnejše naložbe na področju krajevnih cest pa je občinski svet izdal garancije in s tem je že potrošil še ne zasluzen denar.

L. M.

NAGRADI IN PRIZNANJE - Na sliki (z leve): Marija Veble, župan Jože Avšič, Franjo Baškovič in Jožef Antolovič. (Foto: L. M.)

Od subvencij dobili samo drobiž

Izvozniki vztrajajo, da se splošni pogoji poslovanja še naprej slabšajo, zmanjšuje pa se tudi konkurenčna sposobnost teh podjetij na tuhih trgih - Subvencije le pesek v oči?

Slovenski izvozniki ne skrivajo nezadovoljstva z "gasilskimi" ukrepi vlade na področju izvoza. Že pred mesecem dni so največji med njimi opozarjali, da vlada zavaja javnost, ki je zdaj prepričana o bistvenem izboljšanju razmer na področju izvoza. Izvozniki poudarjajo, da je strošek dela preobremenjen z vsakovrstnimi dajatvami, ki daleč presegajo evropske standarde. V zadnjem mesecu je več velikih izvoznikov resno grozilo, da bodo opuščali proizvodnjo doma in jo širili v državah, kjer je strošek dela nižji.

Izvozniki, tudi dolenski, opozarjajo, da je Slovenija svoj trg popolnoma odprla tujcem, vendar bi ga zaradi dolgoročnega razvoja in ohranjanja delovnih mest v izvoznih podjetjih morala nemudoma zaščiti na posreden, bolj prefinjen način. Pri tem se lahko zgleduje po drugih državah, svetujejo pa jih lahko tudi izvozniki, ki v tujini krepko občutijo tako prefinjeno zaščito domačih konkurenčnih. Nekontrolirani uvoz, slab carinski mehanizmi in prodaja blaga brez ustreznih certifikatov in z vprašljivo kakovostjo, ki je največkrat nihče ne kontrolira, povzročajo nelojalno konkurenco domačim proizvajalcem.

Zahetje izvoznikov, da mora biti subvencioniranje v celoti speljano še v letošnjem letu, so

ostale na papirju. Vlada je obljubila upravičencem iz razpisa letos le tretjino sredstev, in še to v štirih obrokih, kot kažejo zadnji podatki, pa jih niti tega ne bo uspelo razdeliti. Novomeška Krka, kot je

Dolenski in belokranjski izvozniki so v prvi polovici leta ustvarili 14,26 odstotka vsega slovenskega izvoza in le 10,18 odstotka vsega uvoza. Izvozili so za 599 milijonov dolarjev blaga, kar je 42 odst. več kot v istem obdobju lani, medtem ko je regija uvozila za 482 milijonov dolarjev blaga ali 43 odstotkov več kot lani. Daleč največ blagovne menjave s tujino je imela novomeška občina. Zanimivo je, da je v vseh občinah (izjemom je Škocjan) izvoz večji od uvoza. V Črnomlju se je glede na isto obdobje lani povečal za 70 odstotkov, v Metliki za 61, v Novem mestu za 42, v Škocjanu za 207, v Semiču za 26 in v Trebnjem prav tako za 26 odstotkov. V Šentjernejski občini pa je bil izvoz in uvoz v prvem polletju precej manjši kot v istem obdobju lanskega leta.

povedal njen direktor Miloš Kovacic na zadnji seji UO Območne gospodarske zbornice, je bila na primer upravičena do 940 milijonov dolarjev subvencij. Tretjina od tega znesne okrog 320 milijonov, ker pa v državni blagajni denarja ni, so z ministrstva telefonirali Krki, če se strinja, da dobi za 160 milijonov subvencij. In še te jo bodo izplačali v treh kvartilih!

Naslednji primer je Novoles, ki je bil upravičen do 225 milijonov subvencij, nazadnje pa jih je dobil le 18 milijonov. Kot pravijo v podjetju, je ministrstvo izločilo dele podjetja, ki niso neto izvozniki, niti znesek pa je naračunalo tudi na osnovi nižjih plač. Tako izvozniki ne vpijejo zaman, da se razmere niso bistveno spremenile, saj je razen spremenjenega tečaja tolarja, vse ostalo pri istem. Tisti, ki so zadovoljni s subvencijami, se ne oglašajo toliko (npr. novomeški Revoz, ki uvaža iz Francije in tja tudi izvaja), veliko slabše je pri izvoznikih, ki uvažajo v markah in

izvajajo v dolarjih. Vsekakor je večina med njimi prepričana, da bi ministrstvo moralo pripraviti boljši predlog selektivnega doodeljevanja subvencij, saj pogoji niso enaki v vsaki gospodarski podobi.

B. D. G.

- Politiku očitati populizem je tako, kot bi rabi zameril, da živi v vodi. (Sršen)

IZŠLA KNJIGA O POSLOVNEM KOMUNICIRANJU

Slovenska poslovna literatura se je pred kratkim obogatila z novo knjigo, katere naslov je "Poslovno komuniciranje" in katere avtorji so prof. dr. Stane Možina, prof. dr. Mitja Tavčar in prof. Ana Kneževič. Zamisel o njej je zrasla v glavnem iz treh potreb. Prva je dejstvo, da Slovenci v obdobju, ko si moramo zagotavljati lastno bodočnost na tržišču, nimamo izčrpnega dela iz tega področja, čeprav imamo dokaj bogato literaturo o komuniciranju na splošno. Druga je izobraževalna: leto za letom posluša predavanja iz poslovnega komuniciranja nekaj sto študentov na dodiplomske in poddiplomske študije, obstoječa slovenska literatura s tega področja pa je bodisi pošla ali pa je zastarela. Tretja potreba izhaja iz prakse oz. dejstva, da je pri vsaki dejavnosti potrebno sporočanje in medsebojno sporazumevanje. Glavna značilnost knjige pa je izjemna preglednost in celovitost. Zajema prav vse sestavine poslovnega komuniciranja. Naj jih naštetejemo: temelji poslovnega komuniciranja, koncepti in večine komuniciranja, tehnologija komuniciranja, vrste poslovnega komuniciranja, rabe poslovnega komuniciranja ter etika in kultura v poslovnom komuniciranju.

Knjiga je izdana Založba Obzora v Mariboru v dokaj zanimivi grafični obliki, je pa tudi obsežna, saj vsebuje 511 strani.

dr. J. G.

V vsako vas po en bypass!

Ko je že vse kazalo, da je naše lastninjenje družbenega premoženja mehkejše in bolj pravično kot tisto v nekaterih drugih bivših socialističnih državah, smo zvedeli, da gre pravzaprav za rop stoljetja. V prvih letih po prenovi se je družbeno premoženje prelivalo v zasebne roke preko popularnih bypass podjetij potihom, zdaj pa se to dogaja glasno, tako rekoč legalno, zdi se celo, kot da nekdo prav pospešuje tak način lastninjenja.

Zdaj so bypass podjetja nekaj tako vsakdanjega, da ne vzbujajo nobenih občutkov gnusa, zaskrbljenosti in tudi ne krivide. Očitno je, da naša zakonodajata dopušča in da vladajoči večini ni v interesu, da na tem področju kaj ukrene, dokler se vse do konca ne olastnini. Nedavno je družbeni pravobranilka mag. Anica Popovič v intervjuju za Mladino povedala, da novega zakona o družbenih pravobranilcih še ni, čeprav preprečevali oškodovanje družbenih lastnine, državnih zborov in povoah ne.

Za vložitev tožbe zaradi oškodovanja družbenega premoženja še vedno velja zastarlinski rok treh let, kar zelo hitro mine pri tako počasnem in toliko oviranem opravljanju revizij v podjetjih. V redkih primerih, ko do razprave na sodiščih pride, pa je vprašanje, ali je sodstvo sploh davoli usposobljeno, da razume, v čem je bistvo posameznih ekonomskih transakcij.

Naša država je edinstvena tudi po tem, da nima zakonsko opredeljene konkurenčne klavzule in da lahko vsak vodilni delavec mirno ustanovi zasebno podjetje z isto dejavnostjo, nanj prenese posle družbenega podjetja, in ko postane vroče, samo še odide in začne uspešno kariero v svojem podjetju. To po naših zakonih ni oškodovanje družbenega premoženja, čeprav gre tudi po mnenju Agencije za plačilni promet pri bypass podjetjih skoraj vedno ravno za to. Kaj pa naj bi bilo drugega, če s tako konkurenco zmanjšajo vrednost družbenega in povečajo vrednost lastnega podjetja?

V naši zakonodaji načeloma torej ni prepovedano ustanavljanje bypass podjetij, saj jih ustanavlja celo država (Sklad za razvoj). Koliko je to brezkonjeno zdravo za slovensko gospodarstvo, pričajo zgodbe o popolnem propadu velikih in nedaj uspešnih podjetij, ki so morala umriti predvsem zato, da je nekdo privatiziral en sam program, stavbo ali drugo malenkost.

B. DUŠIĆ GORNİK

Struktura prejemkov prebivalstva

MANJ PLAČ, VEČ DRUGIH PREJEMKOV - Če odmislimo, koliko Slovenci zaslužijo z delom na črno in s šušmarstvom - menda se s takimi opravili ukvarja kar četrtnina med nami - dobimo uradno zabeležene prejemke. Teh je bilo julija letos po podatkih Agencije za plačilni promet nekaj čez 90 milijard, vendar le slaba polovica v obliku plač. Delež plač v prejemkih prebivalstva se zmanjšuje že pet let (leta 1991 je bil 54,5 odstotkov), od takrat se tudi postopoma povečuje delež drugih prejemkov iz delovnega razmerja (regresi, odškodnine za neizkoristen dopust, nagrade, odpravnine) in tudi delež različnih socialnih prejemkov. Teh je bilo julija 31,2 odstotka, delež drugih prejemkov pa je od 16 odst. leta 1991 narastel na 20,6 odstotkov v juliju letos. Naraščanje deleža drugih prejemkov gre na račun izplačevanja odpravnin ob izgubi delovnega mesta, precej pa verjetno tudi plač v drugih oblikah, s čimer se podjetja izognejo dajatvam.

Iz naših podjetij

NOVOTEKS TKANINA - To novomeško podjetje se zdaj bliža pravemu soglasju za lastninjenje, v katerem naj bi 33-odstotni lastnik postal delavci, ostalo pa bi pripadol državnemu skladom, denacionalizacijskim upravičenjem in upravičenjem iz prisilne poravnave. Dolenska banka bo iz tega naslova postala 10-odstotni lastnik podjetja.

TERME ČATEŽ - Cene delnic Term Čatež so v oktobru po pričakovanjih bistveno narastle (od 1. do 25. okt. za 21,1 odst.), kar je posledica dobickov v tekočem poslovanju podjetja, pridobljenega drugega soglasja za lastninjenje in že najavljene delitve dividend. Sočasno s ceno je naraščal tudi promet s temi delnica-

MERCATOR - Poslovni sistem Mercator je z vpisom v sodni register končal lastninjenje in bo za 23. november sklical prvo skupščino delničarjev. Svežnji Mercatorjev delnic, ki so pripadli skladom, bodo naprodaj tudi na četrti dražbi Sklada za razvoj, predvidoma v začetku decembra.

TRIMO DOBOVA - Trimo iz Trebnjega namerava zaradi izgub ustanovi proizvodnjo v obratu Dobova, kjer so doslej izdelovali nerjavče posode, industrijska vrata in jeklene konstrukcije. Kakšna bo usoda nekaj manj kot 100 delavcev, za zdaj še ni znano, Trimo pa je proizvodni program industrijskih vrata ponudil v najem konkurenčni zasebni firmi iz Dobove.

Kratke domače

ZA INOVATORJE - Slovenska podjetniška inovacijska mreža pravljiva v decembru seminarje v treh slovenskih krajih, na katerih bodo inovatorji lahko zvedeli marsikaj o oblikah, načinu in postopku zaščite inovacij. Na seminarju bodo sodelovali tudi strokovnjaki Urada za intelektualno lastnino RS in iz Evropskega patentnega urada. V Novem mestu bo seminar 13. decembra v Hotelu Krka.

MALA ŠOLA PODJETNIŠTVA

Za bodoče kapitaliste

Še preden se razpišemo o delnicah in delničarstvu, bomo malo podrobnejše spoznali obveznice. Med delnico in obveznico je namreč pomembna razlika. Kdor ima obveznico nekega podjetja, je temu podjetju samo posolid delnar, ni pa zato še lastnik podjetja, kot bi bil, če bi kupil njegovo delnico. Obveznica določa pogoje posojanja in seveda tudi to, kdaj in s kako velikimi obrestmi je mogoče ta delnar dobiti nazaj.

Obveznica, varnost in donosi

Če ste kupili obveznico, niste toliko odvisni od uspešnega poslovanja podjetja, lahko pa ste oškodovani, če izdajatelj obveznic (podjetje, ustanova) pravi pade in gre v stečaj. Tudi v tem primeru imajo obveznice nekatere jamstva za izplačilo (premoženje izdajatelja, jamstva bank), vendar pa niso zanesljiva. Premoženje izdajatelja lahko zapravi, banke pa v nekaterih primerih jamstva lahko umaknejo, zato moramo biti pri tem pazljivi.

Imetnikom obveznic za posojeni denar (gre za dolgoročno posojilo, npr. za 5, 10 let) pravljajo obresti. Izplačajo se z unovčenjem kuponov, ki so na obveznici in zapadejo v izplačilo enkrat ali dvakrat na leto. Opozoriti velja, da kuponi obveznic, ki kotirajo na Ljubljanski borzi, zapadejo v plačilo pet dni pred resnično zapadlostjo. Poleg obresti se lahko izplačuje tudi del glavnice (govorimo o anuitetnih obveznicah). To nam lahko pride še kako prav v primeru, da se izdajatelj bliža propadu, saj imamo del posojenega denarja že v žepu.

Tovarna preje in tkanin Novoteks Tkanina po besedah direktorice Milene Kramar-Žnidar nikar ni brez perspektive. Podjetju je pred petimi leti grozil bankrot, saj je njegov 35-milijonski dolg (v DEM) krepko presegal lastna sredstva podjetja (tek je bilo le za 18 milijonov mark). V zadnjih letih je uspelo poravnati večji del dolga, tako da ga zdaj preteklost bremeniti le še za 3,5 milija mark. Zdaj ga čaka nadaljnje sanacije.

Tkanina je po razdelitvi nekdaj močnega podjetja nadaljevala začetno osnovno dejavnost Novoteka, iz katere sta v najboljših letih zrastli izdelava konfekcije in trgovinska dejavnost. Izdelava preje in tkanin je kapitalno in delovno zelo intenzivna dejavnost, zato se je ob začetku tranzicije slovenskega gospodarstva znašla v hudi težavah in po uspešnosti na repu v svoji branži. Veliki premoženosti sta se pridružila še iztrošena tehnologija in izguba juhovlanskega trga, kjer so prodali 80 odstotkov tkanin.

Po uspešni prisilni poravnavi v letu 1991 so vsi upniki razen Dolenske banke 35 odstotkov terjatev odpisali (banka jih je spremnila v lastniški delež), ostalih 65 odstotkov z obrestmi pa je podjetje vračalo. Da je bilo takega sposobno, se je moralno na hitro preusmeriti na ameriški trg, kjer je bilo prisotno že prej in kjer je našlo strateškega partnerja, ki je sofinanciral posle in pomagal preprečiti bankrot. Ameriški trg ni sprejal takso visokih stroškov, zato so v podjetju zmanjšali število zaposlenih od 1250 na 600, večino z

krovni položaj podjetja, ki ne zmore ustvariti akumulacije. "Z nižjo kakovostjo tkanin nimamo več računa, zato ne sprememamo več takih naročil. Z nizkimi stroški delovne sile nas izpodpirajo države Daljnega vzhoda in srednje Evrope, tudi Hrvaška in Turčija," pravi direktorica.

V enem letu naj bi zato podjetje izpeljalo program nadaljnje sanacije. Po njem mora Tkanina zdaj ukiniti vse dohodkovno sporne programe (predvsem tkanine niže kakovosti) in se usmeriti v tehnološko zahtevnejšo, a cenovno boljše, finje in lažje volnene tkanine. 60 odst. vse prodaje na ameriški trg predstavljajo tkanine srednjega in višjega razreda, ostalo pa je še nižji razred, ki ga bodo ukinili ali spremenili v srednji razred.

Taka usmeritev zahteva zmanjšanje števila zaposlenih še za 150 ljudi in kadrovsko okrepitev trženja in razvoja. Tako se bodo lotili tudi zmanjševanja sedaj izredno velikih stroškov za vzdrževanje prostorov in porabo energije. Tako bodo združevali obrate in tehnologijo ter odprodali ali likvidi-

rali zastarelo in odvečno opremo in objekte. Izkupiček nameravajo porabiti za plačilo odpravnih približno 100 tehnoloških sežkom.

"To bo očistilo podjetje, da bo potem partner videl tu perspektivo in se morda odločil za dokapitalizacijo, ki bo potrebna v petih letih. Gre za velika vlaganja, enega same za vzdrževanje, enega načrtih je poleg ameriškega pridobiti še enega strateškega partnerja, ki je v Evropi, morda v neki alternativni, ne oblačilni industriji," napoveduje Kramar-Žnidarjeva.

Podjetje je bilo pred petimi leti zadnjem med proizvajalcem oblačilnih volnenih tkanin v Sloveniji, zdaj pa največje, edino, ki je še ostalo, saj gre z njimi v korak le Bača iz Podbrda, kar kaže na žalosten propad te panoge v naši državi. Zdaj Slovenija take tkanine večinoma uvaža, največ iz Češke in Italije, tudi iz Rusije in drugod, uvoženo blago pa je večkrat sporne kakovosti. Kot pravijo v Tkanini, morajo za svoje izdelke pridobiti certifikate o kakovosti, potrebe certifikate o kakovosti, da jih lahko prodajo, kar seveda precej stane, za uvožene tkanine pa se pogosto ne ve, kakšne imajo naleti na rusko volno, za katere je radioaktivna.

BREDA DUŠIĆ GORNİK

Kmetijstvo - najtežji problem EU

Na okrogl mizi o slovenskem kmetijstvu ob vključevanju v Evropsko unijo v Ribnici so sodelovali številni strokovnjaki, politiki in kmetje - Poslanec dr. Zagožen proti

RIBNICA - 25. oktobra zvečer je bila v Miklovi hiši v Ribnici okrogla miza o slovenskem kmetijstvu in živilski industriji ob vključevanju Slovenije v Evropsko unijo (EU). Pripravila jo je ribniška podružnica SLS, v triurnem razgovoru, ki ga je vodil direktor Zadružne zveze Slovenije Franc But, pa so poleg gostov večera, dr. Emila Erjavec, državnega sekretarja pri ministrstvu za kmetijstvo Ivana Obala in predsednika stranke SLS dr. Franca Zagožna, sodelovali tudi številni ribniški kmetje.

Dr. Emil Erjavec poudaril, da se EU v zadnjih nekaj letih na politični ravni največ ukvarja s kmetijstvom. Ob tem je dodal, da so osnovni cilji kmetijske politike EU, da se kmet kot gospodarski člen izenači z drugimi sloji, da se doseže neoporečnost produktov, da cene ostanejo čim bolj nespremenjene in da se zaščiti okolje. Ti cilji so pravzaprav enaki, kot so zapisani v strategiji razvoja kmetijstva v Sloveniji.

O možnosti širitve EU proti vzhodni Evropi je dr. Erjavec dejal, da je izredno majhna. Med tre-

EU. Ne glede na to, ali bo do vstopa prišlo ali ne, pa se moramo že

danes začeti nanj pripravljati, saj se bomo z EU tako ali drugače v prihodnosti srečevali," je dejal Ivan Obal. Med nalagami, ki jih bo morala v naslednjih nekaj letih opraviti vlada, je poudaril prilagoditev celotne slovenske zakonodaje in politike subvencij zakonom in pravilom, ki veljajo v EU.

M. LESKOVŠEK-SVETE

OKROGLA MIZA O KMETIJSTVU IN EU - Gostje ribniške okrogle mize o slovenskem kmetijstvu ob vključevanju Slovenije v EU, katere pokrovitelj je bila Zadružna kmetijska banka iz Ribnice: državni sekretar Ivan Obal, direktor Zadružne zveze Slovenije Franc But, državni poslanec dr. Franc Zagožen in dr. Emil Erjavec (Foto: M. L.-S.)

POVEČANA ŠAMPANJSKA KLET - Isteničevi (magister Janez, žena Mihaela, hčerka Barbara in sin Miha), znani po pridelavi šampanjca po naravnih metodah v svoji šampanjiji v Stari vasi na Bizejškem, so povečali kleti in nabavili najusodnejšo opremo za proizvodnjo šampanca. Že prihodnje leto bodo v 220.000 steklenicah zorele različne vrste šampanjca iz najboljših bizejških sort grozdja, ki so kot nalač za predelavo v tako čistano peneče vino. Isteničevi iz leta v leto povečujejo zmogljivosti svoje kleti in posvečajo veliko pozornost tudi razvoju turizma v tem delu brežiške občine. Na voljo imajo prostore za pokušajo šampanjca, pripravljeni pa so odprtje gostinskega prostora s ponudbo jedi, ki sodijo k penečim vinom. Tudi 8 tujih sob bo na voljo. Nedavne slovesnosti pri Isteničevih se je udeležilo veliko njihovih družinskih in poslovnih prijateljev ter drugih gostov. Na sliki (z leve proti desni): Štefan Špilak, generalni prior vinskega reda sv. Fortunata, magister Janez Istenič, direktor Barbara International Miha Istenič in brežiški župan Jože Avšič. (Foto: Mirko Vesel)

KMETOVALEC št. 10

SLOVENI GRADEC - Oktobrska številka glasila Društva kmetijskih svetovalcev Slovenije je posvečena sezonskim opravilom pa tudi drugim strokovnim temam. Izčrpen je zlasti članek o zatiranju plevela v žitih, poseben poudarek pa zaslužuje še članki o jesenskem gnojenju travnikov, o predstavitvi bikov, proizvodnji kmetijskih mehanizacij, o pomenu tehnične zakonodaje v kmetijski tehniki ter testi o novi generaciji traktorjev.

BREŽICE - Na sobotnem sejmu je bilo naprodaj 180 do tri mesece starih in 70 starejših prašičev. Milajših so prodali 60 do 310 do 350 tolarjev, starejših pa 10 do 200 do 260 tolarjev kilogram žive teže.

sejmišča

BREŽICE - Na sobotnem sejmu je bilo naprodaj 180 do tri mesece starih in 70 starejših prašičev. Milajših so prodali 60 do 310 do 350 tolarjev, starejših pa 10 do 200 do 260 tolarjev kilogram žive teže.

kmetijski nasveti

Bele žrtve nevoščljivosti

Naglica, s katero se je začelo pri nas širiti baliranje, to je švicarski izum za konzerviranje trave in druge voluminozne krme, kaže, da je baliranje prišlo na naše kmetije kot naročeno. Njegove prednosti so kljub visokim cenam balirk in težavam z odpadno folijo nesporna. Šele baliranje je živinorejca naredilo skoraj neodvisnega od vremena, veliko pa je obetalo tudi preprosto skladljenje brez skladlja, ko bale s skisano krmou lahko počakajo kar na robu travnikov ali njive, da bodo prišle na vrsto za krmiljenje. Takih belih bal je videti vse več, žal pa niso tako varne, kot bi pričakovali. Slovence bi ne bil Slovenec, če tudi to pot ne bi pokazal slabostih v svojem značaju. V časopisnih črnih kronikah so se pojavili primeri namernega uničevanja na prostem uskladiščenih bal. Kaj nevoščljivemu človeku lažjega kot v zavjetu noči na samotnem polju z ostrom nožem prerezati močno napeto plastično folijo in polju s tem duška svoji nevoščljivosti, razdiralni sliš maščevanju? Najboljši kozu krke! Ko vdre zrak v silažo, je z njo kmalu konec.

Ze zavoljo te nevarnosti bo v prihodnje kazalo voziti bale bliže hlevom in človeškim bivališčem, da bodo varnejše. Tudi iz drugih razlogov skladljenje na polju ni priporočljivo. Bala pokriva vsaj kvadratni meter rastne površine; na tistem mestu nastane najprej svetla lisa, kar je znak, da so trave začele admirati, potem pa se na njihovo mesto sčasoma naselijo odpornejši in prilagodljivejši pleveli. Nehote smo tako z vsako dlej časa na travniku puščeno pleveli. Prosto stojecim balam (mimogrede: pravilno je, da stojejo pokonci) pa grozi še ena nevarnost, glodalci, ki se radi lotijo plastike in v njej shranjene krme.

Inž. M. LEGAN

VABILO NA MARTINOVANJE

RIBNICA - Kmetijska svetovalna služba iz Ribnice bo letos organizirala praznovanje Martina posebej za starejšo in posebej za mlajšo generacijo. Starejši bodo odšli v petek, 10. novembra, v Brežice. Pri Curhalekovih na Mostecu si bodo ogledali hlev za krave molniece, na Bizejškem poskusili razna vina in šampanjce, v Čateških Toplicah se bodo lahko okopali, dan pa bodo zaključili z zabavo na Rucman Vrh. Mladi bodo odpotovali v Sevnico, in sicer v soboto, 11. novembra. Ogledali si bodo kožjerejsko siramo na Goštetovi kmetiji v Jelovcu pri Sevnici in Kopitarovo Sevnico, igrali košarko, odbojko, balinali in kasneje tudi zapsleli pa bodo na Lisci. Cena izleta, v katerga so vsteti prevoz, degustacija, malica in večerja, je 3 tisoč tolarjev.

RAZSTAVA SADJA NA HRIBU

LOŠKI POTOK - Pretekli teden je kmetijska svetovalna služba iz Ribnice v šoli na Hribu organizala dvodnevno razstavo avtohtonih sort jabolk, pridelanih brez uporabe kemikalij. Obiskovalcem so nudili tudi nasvette. Potoško območje ni primerno za gojenje sadja zaradi višine in poznih spomladanskih pozeb. Znano pa je, da so Potočani nekoč pridelali veliko sadja, ki je bilo važen v hrane.

Zloraba pravic

VPRASANJE: Zanima me, v katerih primerih gre za zlorabo pravic in, če se to dokazuje, ali obstaja odškodninska obveznost. Ima me, da bi si sam izboril svoje pravice, pa četudi na silo! Primer vam iz previdnosti ne povem, ker pričakujem samo vaše načelno stališče...

ODGOVOR: Problem je v tem, kako ugotoviti, kdaj je mejna prekoračena. Zakon pravi, da je prepovedano izvrševanje pravic iz obligacijskega razmerja v nasprotju z namenom, zaradi katerega je pravica z zakonom ustavljena ali priznana. Šteti moramo, da gre za zlorabo pravic vedno, kadar jih hoče upravičenec uporabljati v drugem namenu, kot so ustanovljene. Vsako izvajanje pravice, ki ni v skladu s svojim namenom, pomeni njen zlorabo, če se to dokaže, obstaja tudi odškodninska odgovornost.

Kadar nedko krši pravico drugega, ta drugi ne sme svoje pravice sam uveljaviti. Vsakomur, kdor meni, da se mu krati pravica, je dano na voljo, da se pritoži na pristojni organ. Kdor pa se poslužuje samostalne pomoči, je za to odgovoren.

To načelo je sprejeti v vsaki urejeni pravni državi. Samopomoč je dopustna le v izjemnih primerih, ki jih pravo posebej dovoljuje, in sicer, če gre za silobran:

Ce je škoda povzročena napadale v silobranu; ce kdo v svojo

EN HRIBČEK BOM KUPIL...

Ureja: dr. Julij Nemanč

Še enkrat presodite!

O potrebi obdelave tal

Tria po trgovci ne počiva, ampak se pripravlja, kako bi bila zmožna roditi tudi v prihodnjem letu. Oblikanje nastavka se je začelo že v juniju in juliju, sedaj v lepi jeseni pa se oblikujejo zaloge hranične koreninah, ki bodo omogočile, da se bo oblikovan nastavek pridelave grozdja v prihodnji pomladi dobro razvij. V dobrini veri, da bo trsu pomagal, vinogradnik v tem času izvaja ukrepe, ki dolgoročno samo škodijo trti in s tem tudi njemu samemu. Tu prav gotovo sodi jesensko globoko oranje, razen če to opravljamo v vinogradu, ki raste na zelo lahkih ali zelo zbitnih tleh. V teh primerih je potrebno začeti večjo količino hlevskega gnoja, da izboljšamo možnost zadrževanja vlage v kamnitih in omogočimo boljšo zravnost v težkih glinistih in ilovnatih tleh. Večini vinogradov pa je zahtljeno, da so celo leto tla pokrita z zelenim pokrovom. Samo zelene rastline sonarne sposobne sprejemati in pohranjati sončno energijo v obliki organske mase. Z njenim razkrojem nastaja humus, ki predstavlja dolgoročni vir edino primerne hrane za trto in je osnovni pogoj za dobro rast in odpornost. Nasprotno pa z obdelavo uporabljamo oz. zmanjšujemo humus, ne da bi omogočali na istem mestu tvorbo zadostnih količin nove organske snovi za njegovo obnavljanje. Dodajanje hlevskega gnoja je rešitev za preskrbo vinograda z organsko maso vendar to ni primeren način iz več razlogov:

- Z obdelavo, ker uničujemo vse rastline razen trte, omejujemo prirast organske mase in s tem ohranjanje večje količine sončne energije, kajti trta ne pokriva v celoti s svojo senco površine in, ker je sama zelena komaj polovico rastne (vegetacijske) dobe.

- Prašne delce, ki nastajajo

mogoče drugače odvrniti. V tem primeru pa mora biti povzročena škoda manjša od pričakovane. V primerih skrajne sile je dopustnost ravnjanja določena le kot izjema.

Predpostavka odškodninske obveznosti pa je odgovornost za povzročeno škodo izven zgoraj našteti primerov.

• Najhujša bolezenska diagnoza Slovencev je nestrnost. (Voljč)

• Trenutno ne moreš nikjer v Evropi dobiti bolj zdrave hrane kot v Sloveniji. (Osterc)

HELENA MRZLIKAR

gospodinjski kotiček

Za zdravo srce in ožilje

Najhujšje posledice žilnih zožitev zaradi poapnenja, t.j. ateroskleroze, so srčni infarkti, možganska kap in gangrena nog. Med najpomembnejšimi dejavniki tveganja so zvečana raven maščob v krvi, zvečan krvni tlak in sladkor na bolezni. Vsi ti pa so povezani z nepravilno prehrano in s splošnim nezdravim načinom življencev.

Za uvedbo novega načina kuhanja je potrebno najprej spremeniti miselnost tistih ljudi, ki hrano pripravljajo, in tistih, ki jo bodo uživali. Govorimo o spremenjeni kulturi prehranjevanja. Med dejavnike tveganja spada tudi zvečana telesna teža. Primereno telesno težo uravnavamo s pravilno izbiro živil in ustrezno količino hrane, in ne z nezdravimi shujševalnimi dietami. Uvedba zdravega načina življencev je preobrat za vsakega posameznika, pri čemer je potrebno spremeniti lastne navade. Ves dolgoročno vložen napor se bo povrnil z izboljšanjem zdravja. S kulturo zdravega prehranjevanja je potrebno seznanjati celo družino, predvsem pa otroke in mladostnike.

**SLIKARSKO SREČANJE
NA OTOČCU**

OTOČEC - Pretekli četrtki je 19 udeležencev Mestne šole za risanje in slikanje iz Ljubljane predstavilo svoja dela z dvodnevno slikarsko srečanjem v galeriji Grad Otočec. O prizadelenjih mlađih slikarjev je govoril dekan šole Mladen Jernejec, ki je hkrati povedal, da bo šola prihodnjo pomlad začela razpisovati sprejem študentov. Za šolanje v taki obliki vlada precejšnje zanimanje. Med razstavljenimi deli je bilo največ krajinskih motivov, za katera so razdelili tri nagrade. Prvo je žirija prisodila Mileni Pušlar, drugo Greti Boltar in tretje Gregorju Nartniku. Ekstempore ljubljanske šole so omogočili sponzorji Fragmat iz Sodažice, Tisovir iz Brezovice, gospa Piletič, hotel Grad Otočec, Vinogradništvo Cvelbar s Trške gore in Kartuzija Pieterje. Udeležence srečanja in goste galerije je pozdravil tudi vodja galerije Janez Rozman.

Tg.

**JELICA KUPEC IN
JOŽICA ŠKOF V
DOBRI**

DOBRNA - Nadaljnje uresničevanje izizzivov ustvarjalnosti je novomeški slikarki Jelico Kupec in Jožico Škof pripredalo do njune nove slikarske razstave: v hotelu Dobrna sta 14. oktobra postavili na ogled izbor dosedanjih del ob spremni besedi dr. Mirk Juterška. V kulturem sporednu sta nastopila otroški zbor Zarja in instrumentalna skupina Sonce.

**MIRAN HOČEVAR SPET
RAZSTAVLJA**

NOVO MESTO - Z novo samostojno razstavo 18 pastelov novomeški slikar Miran Hočev var prekinja nekajletni razstavni molk. V razstavišču SDK v Kandiji nam slikar spet predstavlja svojo zvestobo dolenski pokrajini in njenim neizčrpnim slikarskim motivom. Zadnja leta smo ga kot obiskovalca srečevali na številnih drugih razstavah v mestu in njegovi okolici, tokrat pa nam ponuja izbor svojih najnovjejših zanimivih stvaritev. Hočevanje slikarski ustvarjalnosti lahko sledimo že vse od leta 1969, ko se je vrnil v Novo mesto.

Tg.

**KONCERT DUHOVNIH
PESMI** - V počastitev dneva reformacije oziroma "rojstva slovenske knjige ali odkar svet stoji, se kaj takega ni zgodilo" (Trubar Ungnadu) je bil v nedeljo, 29. oktobra, ob 17. uri popoldne v Evangeliski cerkvi v Novem mestu koncert duhovnih pesmi.

V 30 let stari cerkvi je preprevala solistka, opera pevka Patty Davis, doma z ZDA, ki pa sedaj že nekaj časa z družino živi v Ljubljani. Z dobro uro glasbenega programa je očarala številne poslušalce in si več kot zasluzila šopek rož, ki jih ji je ob koncu podaril dipl. teol. Danijel Brkič. (Foto: L. Murn)

Življenje Dolenjcev z vesele plati

Na literarnem pikniku v Razborah na Trški gori so predstavili knjige anecdota publicista in upokojenega novinarja Slavka Dokla - Smešne prigode malih ljudi

RAZBORE - Na Vovkovi domačiji v odmaknjenu malem zaselku na Trški gori je bil v petek, 27. oktobra, zvez literarni piknik, že deveti v vrsti prireditev, ki jih pripravlja zasebni založnik Toni Vovko za predstavitev knjig, izdanih v njegovi založbi Erra. Tokrat je predstavil knjige anecdota publicista in upokojenega novinarja Slavka Dokla "Dobro jutro, smeh" in "Dober dan, smeh".

Goste, ki so se v lepem jesenskem večeru in v prijetnem okolju krepčali z domaćim kruhom, orehi in pečenim kostanjem ter vse to zivali z novino, je najprej pozdravil prireditelj, za njim novo-

meški podžupan Alojz Zupančič, nato pa so šolarji bršljanske osnovne šole zaigrali nekaj skečevec v Doklovin knjižnih novosti. Sledil je pogovor z avtorjem obeh knjig ter ogled priložnostne razstave ilu-

NA VOVKOVI DOMAČIJI - Slavko Dokl, avtor knjig anecdota, v pogovoru z založnikom Tonijem Vovkom, glasbenikom Henčkom in dvema od kakih petdesetih ljudi, ki so mu pomagali zbrati anecdote.

Otroška svežina in realizem

Otroška likovna kolonija Trgatev '95 - Dela v muzeju

BISTRICA OB SOTLI, BREŽICE - V času trgatev se so doslej že več let zapored zbrali osnovnošoleci na otroški likovni koloniji "Trgatev", ki jo organizira osnovna šola Marije Broz v Bistrici ob Sotli. Kolonijo Trgatev 95 so izvedli 6. oktobra letos, na njej pa je sedevalo 42 ustvarjalcev iz 11 osnovnih šol. Mlade likovnike je vodilo 19 likovnih pedagogov in učiteljic razrednega pouka.

Udeleženci so slikali in risali med drugim v kleti Orešje in

• Ob otvoritvi razstave je med drugimi govoril brežiški podžupan Tone Zorko. Poudaril je pomemljivost ljubiteljske kulture; le-ta po njegovi presoji živi v občini Brežice "polno življenje". Na otvoritvi je uvodoma pozdravil navzoče Karel Recer, direktor Vina Brežice. Vinu so v torek zvez v slavnostni dvorani Posavskega muzeja v Brežicah.

L. M.

Likovna kolonija trgatev s svojo perspektivo razmišlja o širšem projektu, ki naj v njen kontekstu umesti še nekatere druge vzgojne prvine, ki bi kulturno bogatitev in celostno zajele tradicionalne kulturne, etnološke in likovne vrednote naših krajev v času trgatev.

Tako je nanizal želje in načrte Peter Krivec, ko je o "Trgatvi 95" govoril na otvoritvi risb in slik, nastalih v tej koloniji. Razstavo so odprli v torek zvez v slavnostni dvorani Posavskega muzeja v Brežicah.

M. MARKELJ

Semičani so se spomnili na Jenka

V rojstnem kraju lirika Simona Jenka je šla mimo obletnica rojstva, spomnili pa so se je v Semiču - Leopoldina Kuralt dala pečat Jenkovim ljubezenskim pesmim

VRTAČA PRI SEMIČU - Minuli petek je minilo 160 let od rojstva velikega slovenskega lirika Simona Jenka, 18. oktobra pa 126 let od njegove smrti. Čeprav je del življenja, ki je pomembno vplival na razvoj njegovega pesništva, tesno povezan z Belo krajino, to ve le malokateri Belokranjec. Zato pa so se ob obletnici Jenkovega rojstva nanj spomnili Semičani, saj je Jenko kot domači učitelj in prijatelj otrok graščaka v cesarsko-kraljevega svetnika Kuralta preživel veliko časa na njihovem gradu Turnu ali Podturnu.

Graščak Kuralt je leta 1847 kupil posestvo Smuk in Turn pri Semiču. Grad Smuk je bil že v razvalinah, zato so Kuraltovi živeli na Turnu. Od leta 1847 do 1853 pa je v Novem mestu obiskoval gimnazijo dijak iz Gorenjske Simon Jenko, ki je postal domači učitelj dvema graščakovima sinovoma. Tudi počitnice je večkrat preživiljal na Turnu skupaj s petimi Kuraltovimi sinovi in hčerkjo Leopoldo.

• Med gosti je bil tudi Jenkov sorodnik Rudi Zevnik iz Mavčič na Gorenjskem. Simonova sestra Mina je bila Rudijeva praprababica. "Čeprav imamo na naši KS, kjer se je rodil tudi Jenko, več društvenih in ustanov, ki nosijo njegovo ime, se ne v KS ne v kranjski občini ni nihče spomnil na okroglo obletnico njegovega rojstva. Zato se mi zdi skoraj nedobjemljivo, da so se nanj spomnili več kot sto kilometrov proč od njegovega rojstnega kraja," je dejal Zevnik, ki mu je žal, da je o življenju njegovega daljnega sorodnika ohranjenega zelo malo. Zato pa mu je uspelo izbrskati nekaj, kar v javnosti še ni znano: da se je Šmonca, kakor so rekli Simonu, skoraj do 5. leta starosti pisal Košenina, saj se je rodil kot nezakonski sin, in ko mu je bilo skoraj pet let, se je mama poročila z očetom in iz Podrečja sta se prešli v Praše.

Dino. Med njima se je razcetela ljubezen, čeprav je Jenko vedel, da se ne bo mogel nikoli poročiti z njo. Toda nosil jo je v srcu vse življenje in prav ona mu je navdihnila vrsto globoko občutenih pesmi, ki spadajo med najboljše ljubezenske

izpovedi v slovenskem pesništvu. Leopoldina se je poročila s sodnim svetovalcem Ivanom Logarjem, in ko je Jenko na Dunaju, kjer je študiral, vest o tem prebral v Novicah, je v dnevnik med drugim zapisal: "Bog je daj srečnih dñi, meni pa, da bi jo lahko pozabil!

Rudi Zevnik, sorodnik Simona Jenka

Pozabiti, čudna beseda! Moje najboljše pesmi mi je navihnila in če hočem zaljubljeno pesem mislim! Tudi pri Kuraltovih je ostala globoka sled za iskrenim rodoljubom Jenkom. Čeprav so bili graščaki, so bili narodno zelo zavedni, Podturn pa je postal zbirališče belokranjskih rodoljubov. Žal je graščina,

• Umetnik je človek, ki ume očarati in do dna vznemiriti srce. Kritik je samo človek, ki ve, kaj ga je vznemirilo in zakaj. (Vidmar)

KONSERVATORSKA SKUPŠČINA - Člani Konservatorskega društva iz vse Slovenije so se seznanili tudi z delom in uspehi njihove stroke na Dolenskem in v Beli krajini. (Foto: A. B.)

Konservatorji na Otočcu

Skupščina Slovenskega konservatorskega društva - Ogled

OTOČEC - Prejšnji četrtek, 26. oktobra, je bila na Otočcu letna skupščina Slovenskega konservatorskega društva. Po desetih letih je spet prišla vrsta na novomeški Zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine.

V popoldanskem delu so se vrstili referati. Tako je direktor novomeškega ZVNKD Danilo Breščak predstavil 15-letno delo tega zavoda, Marinka Dražumerič razvoj varstva naravne in kulturne dediščine na Dolenskem, Andrej Hudoklin pa razvoj naravovarstva na Dolenskem. O novih arheoloških najdbah na Kapiteljski njivi v Novem mestu je govoril Borut Križ, o obnovi Baze 20 pa Judita Podgornik. Udeleženci skupščine - bilo jih je več kot 150 - so si ogledali še film o krajinskem parku Lahinja, nato pa so si na grmskem gradu najprej ogledali nove prostore novomeškega ZVNKD, nato pa prisluhnili nastopu kvarteta flavljubljanske Glasbene akademije.

Naslednji dan, v petek, so si ogledali spomenike in akcije novomeškega Zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine v Beli krajini. A. B.

Naslednji dan, v petek, so si ogledali spomenike in akcije novomeškega Zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine v Beli krajini.

A. B.

KONJ, SIMBOL ZVESTOVE IN LJUBEZNI - S kiparskimi upodobitvami konj se v Galeriji Krka do 15. novembra predstavlja kipar Bojan Štine (levo). Na otvoritvi razstave je njegova dela predstavil dr. Bogdan Jurkovič (desno), slovesnost pa je popestril še oktet Lipa iz Trebnjega.

Podobe konj v kiparstvu

Ob razstavi novomeškega kiparja, sicer pa metalurga, Bojana Štine v Galeriji Krka - Nastop okteteta Lipa

NOVO MESTO - K pestrosti kulturnega življenja v Novem mestu ob četrtku, 26. oktobra, prispeva tudi kipar Bojan Štine, saj je v Galeriji Krka do 15. novembra na ogled njegova kiparska razstava z zanimivimi upodobitvami konj. Štine je Novomeščan, ki pa sedaj živi in ustvarja v Ljubljani. In čeprav je imel že več samostojnih in skupinskih razstav doma in v tujini, je njegova tokratna razstava prva v Novem mestu.

Na otvoritvi razstave je umetnik najprej pozdravil Janez Bernik, predsednik Kulturno-umetniškega društva Krka, o njegovem delu pa je spregovoril dr. Bogdan Jurkovič. Čeprav se je pri nas kar nekaj kiparjev že ukvarjalo z upodabljanjem živali, je kiparstvo Bojana Štine svojevrstna izjema, saj prinaša v slovensko malo plastiko motivno specializacijo - podobe konj. Ljubezen do živali, predvsem do konj, ga spremlja že od malih nog, ko pa je odkril še svojo drugo ljubezen - kiparstvo, ga je veselje do gnetenja gline in rezljivosti pripeljalo do upodabljanja figur, portretov in dekorativnih pla-

stičnih sestavov. Na teh kompozicijah so bili najrazličnejši motivi, vedno pa se je Štine vrátil k živalim; konj kot simbol moči, ljubezen in zvestobe - ravno tega, kar ljude v življenju najbolj pogrešajo - pa v zadnjem času postaja edini umetnikov model. "Zato konj v Štinetovi interpretaciji ni le odslikana resničnost, ampak tudi opomin na svet, ki počasi polzi iz kolektivne zavesti v pozabovo," je o umetnikovem ustvarjanju nekoč dejal dr. Ivan Sedej.

Umetnik se oblikovanja konjov načinil v bronu lahko prikaže dinamičnost konjskega telesa. Dr. Bogdan Jurkovič je dejal, da je imel Štine prednost pred drugimi ustvarjalci zato, ker je sicer metalurg in pozabljiv na zapečetene postopke vlivanja v bron in poliester. V njegovih konjskih figurah se na svojstven način prepletata kiparjev razumski in estetski modeli. Štine pa je imel vlastno vrednost, ki je vključevala vse bomo na podobnih razstavah se srečevali, saj so vsi trije sinovi zkorakali po njegovih poti.

L. MURN

Ko na sceno stopijo mladoletnice

Tri mladoletne sestre iz romskega naselja Lokve pri Črnomlju povzročajo med Črnomaljci val ogorčenja - Policija pooblastil ne sme prekoračiti - Kmalu bolje?

ČRНОМЕЛЈ - V zadnjem času, predvsem lani in letos, je Črnomeljce presenetilo nasilno obnašanje in vandalizem treh mladoletnic, 17-letnih K. Z. in K. Š. ter 13-letne K. M., ki počno za svoja leta presenetljiva dejanja: kradejo, razbijajo stekla na avtomobilih in izložbenih oknih, grozijo in nadlegujejo starejše občane, jih pestijo s kamenjem, povrhu vsega pa to počno vinjene.

Njihov nastop po trgovinah je sicer že znan, a vedno znova se pokaže, kako nemočne so trgovke: dve dekleti zamotita prodajalko, tretja krade. Če jih odkrijejo, se zelo nesramno obnašajo, prodajalkam pljuvajo v obraz. Kradejo predvsem predmete manjše vrednosti. Ljudje iz strahu pred maščevanjem tativi sploh ne privajajo več, policiji pa lahko pri predmetih manjše vrednosti ukrepa le na podlagi predloga za pregon. Pred kratkim so na cesti ustavile avto, in ko je šofer, nič hudega sluča, ustavljal, so razbijale po avtu. Tudi razbijanje izložb je postala že praksa. Ko so jih pred kratkim

pripeljali na policijsko postajo, kjer se je socialna delavka z njimi lepo pogovorila in jih pospremila domov, so dekleta od doma spet pobegnile in se ponovno lotile razbijanja po mestu. Starši pri vsem tem pravijo, da so nemočni.

Ljudje se odkrito in upravičeno bojijo, hkrati se zgražajo nad nemočjo policije in objubljajo, da bodo z dekleti sami obračunali. Mnogo očitkov leti na domnevno neukrepanje policistov iz Črnomlja, ki so dobili že več resnih pritožb. Komandir policijske po-

staje Črnomelj Peter Šajnič je pojasnil, da se tamkajšnji policisti z družino K. z Lokve srečujejo že od leta 1993, predvsem s tremi mladoletnicami. Od leta 1993 so tri dekleta zaradi kršitev javnega reda in miru obravnavali 32-krat, pogosto pa gre tudi za kazniva dejanja: tativne in poškodovanje tujih stvari. "Policisti smo pri začiranju kriminalitet in drugih z zakonom določenih kaznivih ravnanj dolžni spoštovati ustavo in druge predpise, ki točno določajo naša pooblastila in pristojnosti.

Večina prizadetih občanov nam v izražanju nezadovoljstva do našega "nedela" ali indiferentnega odnosa do pričujočega problema v veliki meri širi naša pooblastila preko dovoljenih zakonskih meja.

Zakon o kazenskem postopku in zakon o prekrških v svojih določbah posebej obravnavata postopke proti mladoletnim storilcem prekrškov in kaznivih dejanj, način izrekanja in vrste sankcij," je povedal Peter Šajnič. Pri izbiri žrtv mladoletnice - ena hodi se v osnovno šolo - ne prizanašajo niti ženam oziroma dekletom policistov in jim grozijo s fizičnim obračunom, v rokah pa držijo nož ali razbito steklenico.

Policisti na vsako kršitev javnega reda in kaznivo dejanje reagirajo in dajo predlage sodniku za prekrške, ki jih tudi obravnavata, a očitno na mlada dekleta to ne vpliva.

V začetku leta jim je sodnik za prekrške izrekel najvišjo kazen, ki jim jo lahko naloži: strožji nadzor organa socialnega skrbstva. Po pravnomočnosti ukrepa je prišlo še do več kršitev, a ker jim je bil izrečen že najstrožji ukrep, ki ga lahko izreče sodnik za prekrške, je ta ponovno opozoril center za socialno delo. Starejši dekleti sta zaradi kaznivih dejanj še v postopku na okrožnem sodišču v Novem mestu.

V centru za socialno delo smo izvedeli, da se z dekleti srečujejo enkrat tedensko. Ena izmed rešitev bo prav gotovo, ko bosta dve dekleti dopolnili 18 let in bo mogoče prekrške in kazniva dejanja obravnavati drugače.

T. G.

"POŽAR" NA POSESTVU - Prostovoljna gasilska društva Metlika, Podzemelj, Gradac, Dobravice in Križevska vas so v sodelovanju z gasilsko zvezo Metlika, občinskim štabom za civilno zaščito in občino Metlika v nedeljo pripravila na kmetijskem posestvu Log pri Metliki vajo gašenja in reševanja. Poleg gašenja požara so prikazali še reševanje živine iz gorečega poslopja, nudjenje prve pomoči gasilcem in živini ter črpanje požarne vode iz Kolpe z verižno povezanimi črpalkami. (Foto: M. B.-J.)

"POŽAR" V SEVNICKANI

SEVNICA - Tudi iz 540 m oddaljene Sevnicne, iz zajetja pri Kopitarni, so v soboto pozno popoldne potegnili požarno vodo gasilci PGD Sevnica, Boštanj, Blanca, Breg, Loka in IGD Kopitarna. 58

se jih je lotilo namišljene požara v blagovnici Sevnčanka in mu bilo hitro kos tudi s pomočjo ustrezne opreme, med katero so bile po štiri cisterne in orodna vozila. Boštanjčani so na vaji, ki jo je ob mesecu varstva pred požari pripravila sevnška gasilska zveza, lokalizirali požar tudi s pomočjo vodnega topa, Sevnčani pa so si pomagali še z mehanično lestvijo. V nedeljo dopoldne pa so imeli boštanjški, studenški in primoški gasilci ob sodelovanju PGD Sevnica in Tržiče uspešno sektorsko vajo na vrhu.

VLOM V AUTOMOBILE - V noči od sobote na nedeljo, 22. oktobra, so neznan storički vlomlili v prostoročje podjetja Hora, odtrgali obešanko in se sboj odnesli dva avtoredija.

POBRALI TRENIK - Prejšnji torki so bili kočevski policistji obvezeni, da na novomeški cesti leži več trenirk. Policistji so našli le 5 trenirk, in čeprav nimajo podatkov o kombinaciji, iz katerega so padle, predvidevajo, da jih je moral biti veliko več, da pa so jih občani pobrali, predno so policisti prišli do njih.

VLOM V HIŠO - Neznan storiček je v četrtek, 19. oktobra, v času med 7. uro in 10.55 vlomlil v stanovanjsko hišo na Bregu pri Kočevju in iz predalov v spalnici odesel 3 prstane, 2 verižic, tisoč mark in nekaj tolarjev, pri čemer je lastnika hiše, C. S. oškodoval za okoli 200 tisoč tolarjev.

VLOM V AVTOMOBILE - V noči od sobote na nedeljo, 22. oktobra, so neznan storički vlomlili v prostoročje podjetja Hora, odtrgali obešanko in se sboj odnesli dva avtoredija.

POBRALI TRENIK - Prejšnji torki so bili kočevski policistji obvezeni,

da na novomeški cesti leži več trenirk. Policistji so našli le 5 trenirk,

in čeprav nimajo podatkov o kombinaciji, iz katerega so padle, predvidevajo,

da jih je moral biti veliko več, da pa so jih občani pobrali, predno so policisti prišli do njih.

Ribniška stranpotna NEPREVIDNOST PRI ZAVIRANJU - Prejšnji četrtek okoli 11. ure je prišlo na križišču Šeškove in Trubarjeve ulice v Ribnici do prometne nesreče, ki jo je povzročil Branko Š. iz Benedikta v Slovenskih Goricah. Ker ni bil pozoren na zavirjanje vozila pred seboj, ki je ustavilo, ker je zavijalo na levo, je vanj trčil. Na obeh vozilih je materialne škode za okoli 530 tisoč tolarjev.

NESREČA PRI DELU - Pri podiranju dreveta v gozdu na Ugaru je se v minuli petek poškodoval Jože P. iz Bukovice. Ko je z motorno žago hotel odrezati vrh dreveta, mu je hlad zdrsnil na desno nogo. Dobil je večkraten zlom desne goleni.

PODLEGLJ POŠKODBAM - V Kliničnem centru v Ljubljani je minuli petek podlegel poškodbam, ki jih je dobil pri padcu s strehe skedenja pri župnišču pri sv. Gregorju, Jože G., star 44 let, doma iz Marolč. Tega dne je skupaj z drugimi delavci opravljal na strehi skedenja krovskih del. Ker se mu je odломil letev, je padel iz višine približno 8 m na tla. Pri nedenju zdravniške pomoči v Kliničnem centru v Ljubljani je poškodbam podlegel.

ČELNO V DRUG AVTO - V nedeljo ob 7. uri je 19-letni M. P. vozil osebni avto iz Mokronoga proti Mirni. Ko je pripeljal izven Slovenske vasi z neprimerno hitrostjo, ga je zaneslo v levo v trenutku, ko je nasproti pripeljal 48-letni A. R. iz Krškega. Vozili sta trčili, pri tem se je 40-letni K. P. iz Hrvaške hudo poškodoval, lažje pa sta se poškodovala voznik A. R. in sопotnik S. Z. Sevnice.

ZADEL PESCA - 26. oktobra je 34-letni V. B. iz Brežic vozil avto po cesti svobode v Brežicah proti Bizeški cesti. Ko je pripeljal v bližino stanovanjske hiše št. 37, je dohitel 43-letnega pesca J. Z. iz Brežic, ki je hudo obdesnem robu vozilca. Ko je 40-letni K. P. iz Hrvaške hudo poškodoval, lažje pa sta se poškodovala voznik A. R. in sопotnik S. Z. Sevnice.

SLABO PRIPET VOZ - 29. oktobra

po dolenjski deželi

V sredo ob pol devetih zvečer se je 25-letni S. D. iz Stražišča odpravil v srednjo tehniško šolo v Krškem, a verjetno ne zato, da bi si nabral znanja, saj je ob tej uri šola ponavadi zaklenjena, pa tudi nikogar ni, ki bi mu povedal kaj novega in poučnega. Morada se je prav zato odločil, da si bo postregel sam: razbil je okno v vromlju v zbornico. Presenetil ga je alarm, zato je ucvrl ven in se skril pod kamp priklico na dvorišču. Policisti so ga seveda odkrili. Svojo veliko željo po znanju pa je pojasnil preiskovalnemu sodniku.

ZIMA SE NEUSMILJENO - Ljubljana je začutil tudi neznanec, ki je v gozdu Rožič vrh odpeljal 30 kubičnih metrov bukovih drv, ki jih je imel J. C. pripravljene za odvoz. Kako mu je to uspelo, še ni znano.

TATCI SLEJ KO PREJ PADEJO - Tako se je zgodilo tudi mladoletnik D. G. z Rateža, ki si je začel vožnje z motornim kolesom Yamaha, tega pa si je "sposodil" od M. J. iz Novega mesta. Zadeva še ne bi bila tako kruta, če ne bi z yamaha povzročil prometne nesreče in na motorju povzročil za 300 tisočakov škode.

Letos v prometnih nesrečah umrlo že 18 otrok

Veliko kršitev

Policija je v prvem mesecu šolskega leta poostrial nadzor prometa na vseh cestah, predvsem pa v okolici šol in vzgojnoverstvenih ustanov. Kljub temu vsi vozniki niso upoštevali cestnopravilnih predpisov, zato so policisti septembra proti kršiteljem izrekli skoraj 27.000 ukrepov, od tega so sodniku za prekrške napisali več kot 4.600 predlogov, izrekli skoraj 15.000 mandatnih kazni, več kot 7.000 voznikov in pešcev pa na njihove prekrške opozorili. V tem času so policisti kontrolirali preko 100 avtobusov. Zaradi neupoštevanja predpisov so zoper enega voznika avtobusa vložili kazensko ovadbo, 10 so jih predlagali v postopek sodniku za prekrške, 8 pa so jih kaznovali zaradi prehitre vožnje. V septembetu je bilo v prometnih nesrečah udeleženih 40 otrok in mladoletnikov, 1 mladoletnik, ki je brez vozniškega izpita vozil avto, v letogodi umrl, 13 otrok in mladoletnikov je bilo hudo, 17 pa lažje poškodovanih. Večina nesreč se je pripetila takrat, ko so bila vrata šol že zaprta.

V letosnjih prvih osmih mesecih je bilo v prometnih nesrečah udeleženih 871 otrok in mladoletnikov. Med njimi je bilo 18 smrtnih žrtev, 302 pa sta bila hudo poškodovana.

SLED V BOJU PROTI KRIMINALU

LJUBLJANA - Izšla je nova, dvojna številka revije Sled, prve in edine slovenske revije o boju proti kriminalu. Tudi tokrat prinaša obilo pestrega branja, omenimo pa le zapis o novi ladji slovenske policije, o delu ameriške obalne straže in kritikanah na delo policije. Sled začenja tudi z objavo serije prispevkov o znamenitem siru Sydneu Smitsu, ki se je pri reševanju tudi najbolj zapletenih v nerešljivih primerih umorov zapisal v zgodovino kriminalistike, našli pa boste še kup nasvetov za večjo varnost. Revijo Sled lahko pišete pri prodajalcih časopisov ali jo naročite po telefonu (061) 223-332.

Vsaj nekaj časa bo manj pokalo

74 policistov in drugih specialistov v obsežni akciji v Žabjaku in Šmihelu našli kar nekaj orožja - 16 odredb za hišne preiskave - Od 8. do 13. ure - Konfliktov ni bilo

NOVO MESTO - Ljudje, ki prebivajo v bližini romskega naselja Žabjak, so bili v zadnjem času priča pogostim krštvam javnega reda in miru in drugim kaznivim dejanjem, epilog vsega pa je bil umor pred slabim mesecem. Tudi policisti so zaznali povečanje nesilnih kaznivih dejanj, do katerih je prihajalo zaradi posesti veliko strelnega orožja.

Samo v zadnjih dveh mesecih so policisti zabeležili 4 kazniva dejanja povzročitve splošne nevarnosti, 2 kaznivih dejanj nedovoljenega prometa z orožjem, 15-krat so bili obvezeni o strelijanju, celo rafalnem. Tudi za štiri rope policisti predvidevajo, naj bi povzročili prebivalci tega romskega naselja. Zato so se delavci UNZ Novo mesto odločili za širše akcije, ena izmed njih je bila tudi sobotna, ki se je začela ob 6. uri zjutraj, končala nekaj pred 13. V njej je sodelovalo 74 ljudi: policisti, kriminalisti, 16 pripadnikov specijalnih enot, nekaj strokovnjakov drugih UNZ, vodniki psov za mamilia in eksploziva. V akcijo sta bila vključena tudi helikopter ter državni tožilec. Akcije so se ločili na osnovi 16-ih odredb preiskovalnega sodnika o hišnih preiskavah, od katerih je bila ena za romsko naselje v Šmihelu, hiše pa so o zojo blokirali.

Policisti so evidentirali kar nekaj uspehov na področju prometne varnosti. Dosledno ukrepajo zoper kršilce cestnopravilnih predpisov in sodnik za prekrške romske primere obravnavata kot prioritetne. Načelnik UNZ Novo mesto Franci Povše je opozoril še na pogoste vlome v hiši v času, ko so stanovalci na porokah, kar lepo kažejo postavljeni mlaji in druge označbe tega veselega dogodka. Z opozarjanjem in postavljanjem zased je uspelo takšne vlome zaježiti. Pa še to: novomeška UNZ se lahko tudi letos pohvali z visokim odstotkom raziskanosti kaznivih dejanj: s 73 odst. se uvrščajo na drugo mesto v državi.

tudi 6 predmetov, za katere sumijo, da izvirajo iz kaznivih dejanj. Orožje so Romi skrivali v hišah in avtomobilih, imeli pa so ga tudi pri sebi. Zoper tiste, pri katerih so našli orožje, bodo podali kazensko ovadbo zaradi nedovoljene posesti orožja. Po zakonu o orožju bodo šest oseb

ROMSKO OROŽJE - Bera akcije v romskem naselju Žabjak je bila uspešna, seveda pa si policisti in kriminalisti ne dela iluzij, da so našli vse, prav gotovo pa so kršitve in kazniva dejanja vsaj malo zaježili.

Otrok je oče odraslega, zato se učimo od njega

Postavite skupino otrok na Glavni trg in jim recite, naj miže naštejejo dvajset različnih modelov avtomobilov. Našeli vam jih bodo trideset. Potem jih preselite na poletni gorski travnik in jim recite, naj s široko odprtimi očmi prepoznaajo in imenujejo petnajst travniških cvetlic. Vsi skupaj jih bodo težko našeli deset.

Indijanci v Amazoniji poznavajo sedemstot vrst rastlin. Polovico od njih znajo uporabiti v zdravilstvu. Tě poznavalce narave imenujemo primitivna plemena. Izrazu primitiven pa v zvezi z njimi radi nataknemo pomen nekulturne, neizobražen. Veliko raje kot izviren, primaren. Po krivici. V resnici je človek zahodne civilizacije, zastrašujoče učinkoviti povzročitelj svetovnih vojn, okoljskih katastrof in socialne ledene dobe, nosilec slabšalnega pomena te besede. Od kod lahko zaveje topel veter, da bo odtajal led?

Od otrok v mladostnikov. Ampak od njih se bomo odrasli vedno manj uspešno učili, če v družabništvu otrok - odrasel človek v letih najsočnejše rasti človeškega drevesca odrasli ne bomo odigrali vloge skrbnega in blagega vrtnarja. Ne gre za to, da bi drevesce upogibali in ga obrezovali po merilih odraslega Žemljana. Okrog njega moramo rahljati prst, v katero bo čvrsto pogzano korenine, in nad njim delati prostor, da se bo krošnja svobodno pognala k svetlobi in toplosti. Otroci nam vračajo, kar jim dajemo, samo zrcalo nam držijo, v katerem vidimo nas same. In, priznajmo, s sliko nismo najbolj zadovoljni.

Seminar za osnovnošolske in srednješolske učitelje z naslovom Grajeno okolje in trajnostni razvoj, ki je bil v Piranu, je v majhno udeležbo pokazal, da bomo odrasli dozoreli, ko se bomo nekaterih lekcij hvaljeno naučili od otrok. Da ne bo nesporazuma, slaba je bila samo številčna udeležba. V dvorani piranske osnovne šole Cirila Kosmača je hudo na redko sedelo le kakih 25 slovenskih učiteljev in profesorjev. Toda solze glavne organizatorice seminarja, ki je, razočarana nad maloštevilčnostjo obiskovalcev, kar nekaj minut zdržema jokala pred njimi, so jih opomnile: tu gre zares, nekdo je v to sre-

čanje vložil veliko organizacijskih in strokovnih naporov ter čustvene energije.

Ostriti čute in razčlenjevati govorico okolja

Morda je tudi ta nekonvencionalni, nenačrtovani uvod udeležence priklenil na seminar, ki je prvi dan s posredovanjem gradiva slovenskih arhitektov opozarjal na mačehovski odnos slovenskih (samo)graditeljev do izročil tradicionalne slovenske vaške, trške in mestne gradnje v desetletjih, ko je ohranjanje starega pomenilo nazadnjaštvo in smo si Slovenci svetlo prihodnost gradili z nasilno presajenimi posnetki iz evropskih velemejstrov predmetij. Ta so že takrat imela po trikrat več prebivalcev, kot jih ima danes vsa naša država, in so bila slabo izbran vzor.

Delo drugega dne seminarja je bilo v delavnicah, ki so jih vodili britanski in ameriški predavatelji, arhitekti - učitelji s četrststoletnimi izkušnjami s področja okoljske vzgoje. Poslušalce so očarali s preprosto učinkovitostjo, veččestrostjo v komuniciranju in trdno odločenostjo, da bo vsaka delavnica dala rezultat in ga predstavila drugim trem. To se je tudi zgodilo.

Vse štiri delavnice so kazale, kako pomembno je, da otroku pomagamo ostriti čute, s katerimi zaznava sporočila iz naravnega in grajenega okolja in jih še topla skozi konkretno opravilo predela s-kritično mislijo. Kot že tolkokrat se je izkazalo, da okoljska vzgoja mora iti tudi skozi roke. Z okoljem je treba tudi kaj dobre početi, ne se o njem le rahločutno pogovarjati. Zato je na primer ena skupina udeležencev dobila nalogu, da v okolici piranske osnovne šole najde prijetno in poučno pot, na katero bo v prihodnjih dneh stopila skupina 9 do 11 let starih učencev, ki

se bodo sprehodili po njej zgolj s skopim zemljevidom v roki in na križpotnih zastavljenimi problemi, katerih rešitve jih bodo peljale do naslednjega križišča. Pri reševanju bodo morali imeti odprte oči, prisluhniti zvokom, zaznavati vonje, sklepati, izločati napačne ali ne dovolj dobre rešitve in pri tem, vede ali nevede, uporabljati naravoslovno, jezikovno, družboslovno, likovno in drugo znanje ter izkušnje.

Terenki pouk se ni izkazal za krišnega le zato, ker že sama sprememba okolja spodbuja željo po raziskovanju, ampak tudi zato, ker je to priložnost za daljše nepreklenjeno delo, osredotočeno na določeno nalogu. Uporaba izdelkov starejših učencev za delo z mlajšimi ali za javno predstavitev poveča motiviranost učencev in zviša merila, ki si jih sami zastavljajo za svoje delo. V okviru tako zasnovane okoljske vzgoje je mogoče reševati tudi čisto konkretna vprašanja krajevne skupnosti, katere del je šola. Učence lahko seznamimo z bližnjim zemljiščem, ki je namenjeno gradnji stanovanjske soseske. Povprašamo jih, kako bi sosesko zgradili oni. Najprej povedo, kdo bi lahko tam živel. Nato se oborožijo z vednostjo o potrebah in željah prihodnjih stanovalcev. Hiše morajo biti za ljudi, ne ljudje za hiše. Ko izdelajo načrt celotne soseske in načrte posameznih hiš, se lotijo razporeditve pohištva v prostorih. Iz zapisov in risb se selijo k modeliranju naselja z majhnimi modeli. Tako se iz dveh razsežnosti preselijo v tri. Končno miniaturno maketo naselja močno povečajo in za predstavitev krajanom ter graditeljem porabijo kar vse šolsko preddverje. Merilo je tako veliko, da se obiskovalci po pešpoteh in ulicah lahko sprehajajo. Tako je tudi tistim, ki načrtov ne zna jo brati, zdaj jasno, kaj bi v kratkem utegnilo zrasti na praznem zemljišču v njihovi bližnji okolici. Zdaj je čas za kritične pripombe in pohvale in tudi voljava javnosti za sodelovanje je po taki predstavitvi veliko večja, kot če so večini navadnih smrtnikov nerazumljivi načrti predstavljeni v kakem mračnem hodniku občinske zgradbe, da se zdi, kot bi jih načrtovalci v resnici raje zagnili kot razgrnili. Tako otroci pomagajo arhitektu in urbanistu, ki sta - ustvarjalna individualnost gor ali dol - vendarle javna delavca, stopiti med čisto prave ljudi iz mesa in kosti. (Kaj, ko bi se Dolenjci tako lotili snovati krajinski park Gorganci?)

Otroci naši vzgojitelji

Iz takega sodelovanja ali udeležbe neizogibno sledi, da morajo šole, krajanji in strokovnjaki spremeniti odnos do otrok kot družbene skupine. V skladu z načelom udeležbe jim bomo morali dati enak položaj in vpliv kot drugim družbenim skupinam. Nanje bomo morali gledati kot na državljanec z vsemi pravicami in ne le kot na prihodnje odrasle. Priznati jim bomo morali, da so lahko tudi naši učitelji, ne le učenci.

Pouk, oblečen v produktivno igro, je obenem šola za manj surovo demokracijo, kot nas danes bije po plečih. To je demokracija sodelovanja ali udeležbe, ki se od predstavnške razlikuje v tem, da se v njej veliko manj

ljudi počuti poražene in prevarane. Pomemben del sodelovanja v tej demokraciji je poslušanje. Starši, učitelji in učenci smo vsi na isti barki. Na njej in z njo želimo biti zadovoljni. Želimo jo krmariti. V resnici pa se prevečkrat zavemo, da smo nebogljeni, nič povzročajoča množica, ki se ji vse samo dogaja. Počutimo se kot bedasti veslači, ki povrhu vsega še ne vidijo krmara. Tak občutek imamo učitelji in starši, imajo ga učenci in dijaki. Da bi se ga znebili, bi moral drugi pol, vse povzročajoča manjšina, urejevalci šolstva, preden začnejo rasti novi zidovi šol ali preden preurejajo stare, postati naš družabnik in poizvedeti, kaj od šole pričakujemo in kaj želimo v njej početi. Učence, dijake, učitelje in starše je treba vprašati, kako bi bilo treba oblikovali spodbudno delovno okolje, v katerem bi se tako dobro počutili, da bi bili sami sebe veseli. Nihov predlogi in zamisli morajo nato zrasti v otipljivo naravno in grajeno šolsko okolje. Zato se mora država, naš družabnik, odlikovati s tankim posluhom.

Tudi iz neživega, grajenega okolja ves čas prihajajo tiha sporočila, ki jih ljudje razumemo in po njih krojimo svoje ravnanje. Če so ta sporočila v glavnem negativna, se bomo razvili v neprijetne, nezadovoljne, po spornih vrednotah hrepeneče ljudi, taki pa so neustvarjalni in hvaležen predmet vseh mogočih manipulacij. Na to karton na primer igra svetovna oglaševalsko-potrošniška mafija. Zato danes svet otrok in mladine služi glavnemu motivu odraslega Žemljana - pridobivanju. Zdi se, da celotno človeštvo prav v zadnjih desetletjih prezivlja odraslost, saj je ni vrednote, ki bi vsljiveje obvladovala vse države tega sveta, kot je čim večja gospodarska rast, pridobivanje in potrošnja za vsako ceno. Odrasli, starševski svet je trdno zadržen v to mrežo in pozablja, da se o vrednotah z njihovimi otroki pogovarjajo v glavnem samo še naprave, kot so televizija, videorekorderji, računalniki, gramofoni in kasetofoni, ki pa ne premorejo plastičnosti dvogovora, obojestranskočustvenih vzgibov in vzajemnega učenja.

Šola lahko poskrbi, da so sporočila iz otrokovega ali mladostnikovega najintimnejšega okolja, t.j. njegovega čustvenega in mišljenjskega sveta, v fizično okolje odgovorna. Kar na glas lahko pove, da kvaliteto življenja v izobraževalnem okolju določajo predvsem mnenja, predvidevanja in čustva učiteljev. Šola mora uveljavljati otroški humanizem, človeku mora pomagati ohraniti iskreno in ustvarjalno otroško odprtost čim dlje v odraslost ter z njo blažiti in odpravljati kramo in kromo potrošniške družbene zavesti. Otroški miseln svet premore veliko več odgovornosti do naravnega okolja kot miseln svet odraslih, zato bi morali otroci enakopravno sodelovati pri vprašanjih varovanja okolja. Tako bi jih država za svoj blagor uporabila častne in koristneje, kot da jih pošilja politikom na letališča dajat šopke in poljubčke. S tem bi pokazala, da jih spoštuje in da je tudi njena odraslost zrela in vredna spoštovanja.

JANEZ PENCA

Tema in svetloba

Evgen Bavčar, slepi Slovenec, ki klub pomanjkanju vidu fotografira in potuje po svetu, pravi, da, čeprav prikrajan za vid, vendarle vidi. Na način pač, ki ga največja večina Zemljjanov ne zna več uporabljati, vidi. Svetloba.

Svetloba ima poseben pomen in posebno mesto takrat, ko človekov izum - koledar, označuje mesec november. V tem letnem času je videti, kot da enajsti mesec v letu, ki se vsaj za našo rabo začne z dnevnim mrtvih, deluje kot poziv svetlobe, naj sije v velikih količinah. In že so tu sveče na grobovih. V vosek vkljenjena svetloba na klic. Človek je tisti, ki odloča, kaj se bo zgodilo z njo, ali jo bo za prvi november primoral k nekajnemu življenju. Ljudje praviloma za prvi november prizdego sveče, neštetno teh voščenih izdelkov človeške industrije, ki jih opremijo z nevidno tančico rodbinskih spominov, potopljenih v solzo. Tako ravnanje živih, ki se je zavrnjalo stisnilo v trden oklep navade, deluje, kot da ljudje ne marajo teme smrti. Deluje, kot da jim je svetloba življenja sveta.

čudeži tako

Ko so južno od Alp naredili prvi begunški center za brezdomce, še bolj pa tedaj, ko so severno od Alp v osrčju prosvetljene Evrope načrtili na tovornjak prvo pošiljko Karitas in prvo pošiljko Rdečega kriza in ju odpeljali proti Bosni, je vsakomur moralno postati jasno, da je občutek o svetosti svetlobe življenja zgodlj privid. V resnici ta svetloba ni sveta. Življenje je vredno bore malo. Pri Jasenovcu si ostrostrelci krajšajo čas s strelnjem na dojenčke, upokojence, nosečnice in druge ljudi. S puško se tam velja potruditi - zadetek v polno, od katerega "oni tam" ne vstanete več in se več ne ozre proti svetlobi sonca, prinese ostrostrelcu kar celo škatlico cigaret. Tudi ostrostrelci imajo stave in oni niso zato na svetu, da bi tekmovali v lepopisu ali izbranem petju na koru.

Koliko je še takih Jasenovcev na Balkanu, koliko v zemljepisni Evropi, koliko na celotnem območju, ki ga obvladuje zahodnoevropska civilizacija? Kolikokrat bo po letosnjem še prvonovembrski dan mrtvih, a bodo še na Zemlji taki Jasenovci, ki so nastali, ker se je svet ujel v lastno zanko, ko je hotel veliko, pa je dobil malo ali nič. Vsa v vosek vkljenjena svetloba, ki bo ob letosnjem prvem novembру za nekaj ur oživila na tisočerih točkah spominov in žalosti, ne bo pregnala teme, v kateri tava svet. Ali velja v takih okoliščinah upati na prihod odrešenja? Prej bi človeštvo moglo zaupati mednarodni diplomaciji, ki poskuša ustvariti vtič, da ima v rokah vse niti dogajanja. Ali pa niti od diplomacije ni mogoče pričakovati ničesar odrešilnega za svet, v katerem spet sveže diši po Jasenovcu, pa tudi še po Rogu, Urhu, gorečem Dresdenu, Stalingradu. Diplomacijo na žalost ne vidi ljudje, kot je omenjeni slepi Slovenec, ki z nadčloveško močjo sega k svetlobi življenja.

In vendar naj velja svetlo upanje, da so podkupljivi diplomati brez vesti, vojaki na ukaz in lahkomselni politiki na svetu v manjšini.

MARTIN LUZAR

V Jovsih odkrili zaklad

Močvirje je eden najbolj ogroženih življenjskih prostorov v Evropi, saj se človek v hlepenju po vse večjih pridelkih v kmetijstvu najpogosteje odloči za izsušitev. 450 ha obsegajoči močvirni kompleks med Sotlo in Kapelami, le nekaj kilometrov stran od sotočja s Savo, ki ga domačini imenujejo Jovsi, je danes pribelišče za mnoge ogrožene vrste ptic in druge živali ter življenjski prostor redkih rastlin. Kaže, da bo tako tudi ostalo, kajti občina Brezice je septembra razglasila območje Jovsov za naravni spomenik.

Domačini so z Jovsi (ime prihaja iz nemškega imena Jauchesee ali Gnojnično jezero) gospodarili po svoji vesti, vendar nikoli tako, da bi močvirje uničili. Prej nasprotno. Poskusom nekdanje kmetijske zadruge, da bi tod uredila ribnike, so se domačini glasno uprli. Zaščita Jovsov temelji na ohranjanju sedaj že ustaljenega gospodarjenja z močvirjem in na prepovedi grobih posegov v prostor, ki bi lahko ogrozili obstoj tega življenjskega okolja in vsega živega v njem.

"Slovenski ptičarji se nismo zavedali, da imamo tak zaklad v Sloveniji," je ob predstavitvi odloka o zaščiti dejal Andrej Savinc iz slovenskega Društva za proučevanje in opazovanje ptic. Na bogastvo Jovsov so jih opozorili domači lovci, ki so opažali tod zanimive vrste ptic. V letih 1993-1994 so člani omenjenga društva opravili temeljita ornitološka opazovanja v vseh letnih časih in potrdili zapužanje domačih lovev. Dr. Andrej Seliškar s sodelavci iz Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU je opravil raziskavo rastlinja v tem, edinem večjem ohranjenem poplavnem območju v spodnjem toku Save.

Kako izgledajo Jovsi?

Naravo je seveda težko opisati v vsej njeni lepoti, zato je najbolje, da jo doživimo sami. Gibanje po Jovsih je možno po obstoječih kolovoznih poteh, ki jih bo treba še označiti. V močvirju naj bi postavili tudi manjšo opazovalnico ptic, poskrbeli za promocijo po šolah in območje vključili skupno z Gozdno učno potjo v Pišecah, vinsko ali kolesarsko cesto v turistično ponudbo, saj je naravoslovni turizem v Evropi vse bolj popularen. Po ideji ministra za kulturo Sergija Pečana, ki je nedavno obiskal Jovse, pa naj bi območje nekoč morda vključili v Kozjanski park.

Ožje območje Jovsov, ki obsega 153 ha in zajema 3 km dolgo in 2 km široko močvirno ravnico ob Sotli, je bilo pred regulacijo Sotle redno poplavljeno, kar dokazuje tudi freska v kapelski cerkvi. Voda odteka po Šici in Lazovski grabi z mrežo kanalov. Značilna sta še ostanka zmeandriranih strug Črnec in Župajeva mlaka, ki sta zalita s podtalnicami. Značilna je namreč visoka raven talne vode, zato je to področje nekdaj preraščalo poplavni gozd, ki so ga postopoma izsekali.

Kakšno je danes rastlino v Jovsih? Obrobje, t.j. širše območje Jovsov, je delno poseljeno in ugodnejše za kmetijstvo, zahodni del predvsem za košnjo travinja, ki je običajno možna le enkrat letno. Pod Gospokim gajem so domači lovci na desnem bregu Šice izkopali večji ribnik za vzrejo rac mlakaric. Osrednji del je preraščen z močvirnimi in vlažnimi travišči, za njihovo razgibanost pa poskrbi večja poraščenost ob brežinah kanalov in grab ter se posebej številna posamezna drevesa, živice in grmiča. Strokovnjaki z dr. Seliškarjem na čelu so ugotovili, da tod rastejo združbe iz razredov trsja ter stožke in pohovke, medtem ko so vodne združbe zaradi pomanjkanja stalnih voda redke, značilne predvsem za Župajev mlako in Črnc. Skupaj so popisali 132 rastlinskih vrst in 18 rastlinskih združb, med njimi nekaj zelo redkih in pomembnih za slovensko rastlinje. Med rastlinami, ki so po merilih Mednarodne zvezre za varstvo narave in naravnih virov uvrščene med redke ali ranljive, so tu našli: navadno vodno lečico, lasastega dristavca, močvirsko grebeniko, krhko hrbotreso in navadni kačji jezik. V Jovsih so odkrili tudi dve redki rastlinski združbi.

Kar 20 redkih ptic

Ornitologi so pri svojem opazovanju naleteli na več kot 60 vrst gnezdelcev ter veliko število redkih in ogroženih ptic. Med njimi je bilo kar 20 vrst takih, ki so na rdečem seznamu ogroženih ptiečev Slovenije. Tu gnezdijo tri najbolj ogrožene vrste ptic v Sloveniji: kozica, zla-

Del Jovsov, ki so ga uredili za gojenje rac mlakaric.

tovranka (še pred leti je bilo v Sloveniji 100 parov teh ptic, danes je en par v Jovsih in trije ali štirje pari v severovzhodni Sloveniji) in črnočeli srakoper, ki letos še gnezdi na obrobju Jovsov. Jovsi so tudi edino zanesljivo gnezdišče kosca v panonski Sloveniji, ki je v svetovnem merilu ogrožena vrsta. Za nekatere ptice, npr. prepelico, kobilčarja in bičjo trsnico, so Jovsi pomembno gnezdišče zaradi števila.

Kot je na predstavitvi Jovsov ob sprejemu odloka povedal Andrej Savinc, v Jovsih biva še smrdokavra, ki je v Sloveniji že tudi skoraj izumrla. Tu bivata še mala uharica iz vrste sov in poljski škrjanec ter ena najbolj ogroženih ptic pevk v Zahodni Evropi - repajščica, poleg nje pa še štoklja, črna štoklja, siva čaplja in raca mlakarica. Jovsi so seveda zanimivi tudi za druge vrste živali (sesalce, žuželke), vendar živalstvo tega območja še ni celovito raziskano. Zato se pripravljalci odloka, med njimi predvsem dipl. inž. gozdarstva Hrvoje Oršanič, ki je vodja odseka za živalski svet pri območni enoti Zavoda za gozdove v Brežicah, zavzemajo za nadaljnje naravoslovne raziskave.

Jovsi skrivajo torej bogastvo, ki se ga v Sloveniji doslej nismo zavedali. Ob vse bolj uničeni naravi in porušenem naravnem ravnovesju, ki nima usmiljenja za nekatere živalske vrste, pa k sreči še neizušeno močvirje pomeni zatočišče za posamezne vrste in življenje za vse. Jovsi so v zadnjih letih ravno zaradi takega spoznanja dobili место v medijih in v strokovnih krogih. Kaže pa tudi, da je danes preseženo mišljenje, da je treba močvirje za vsako ceno izsušiti. Jovsi ne bodo po Evropi nikoli poznani po rekordni pridelavi kmetijskih pridelkov, poznavalci pa so že slišali za njihovo ptičje bogastvo. Vprašanje je le, ali bo to okoličnom na tak ali drugačen način pomagalo preživeti.

BREDA DUŠIĆ GORNICK

POKLICI

"Zidam, zidam dan na dan..."

Ko se peljemo skozi kakšno mesto ali naselje in opazujemo nove zgradbe, si občudojuče pravimo: "Joj, kakšna lepa hiša! Pa kako lep balkon!" Malo manj pogosto pa se vprašamo, kdo je mojster, ki je to naredil. Eden izmed njih je zidar Ivan Rozman z Jordankala pri Mirni Peči. Zidarska in pečarska dela, ki jih odlikuje tako natančnost in estetski videz, opravlja že 47 let, pravi pa, da je to še vedno njegov najljubši posel.

Rozman je postal zidar čisto po načiku. Po vojni je bilo težko dobiti kakšno službo, zato je kot 15-letni fant v vsej začel delati pri novomeškem gradbenem železniškem podjetju Obnova. To je bilo 13. aprila, kar pa nikakor ne pomeni nesrečne številke. Seveda je začel z mešanjem malte, nekoč pa je kar priskočil na pomoč zidarjem. Ker se je dobro odrezal, ga je delovodja, ne da bi bil hodil na tečaj, poslal na izpit. Rozman ga je uspešno opravil in postal kvalificiran zidar. Ivan je hitro napredoval in v letu dni presegel delovno zmogljivost starih zidarjev. Priredili so tudi tekmovanje v omelanju zidu in 17-letni fant je zmagal. Spominja se, da so ga za mesec dni poslali delat v Ljubljano, kjer so bili plačani po delu, in ko je v Novem mestu potem dobil odrezek zaslужka, so vsi mislili, da je potoma, kajti zaslужil je daleč največ.

Po 5 letih dela pri podjetju Obnova se je pridružil takrat že močno uveljavljenu zidaru v mirnopeški dolini Jožetu Riflu in pri njem se je naučil zidati krušne peči, kamine, štedilnice ipd. "Izpopolnjeval sem se v glavnem sam. Ko sem podpiral stare peči, sem videl, kako so narejene, kaj bi bilo dobro popraviti," pravi. Ko je v Novem mestu opravil mojstrski izpit, ki je potreben za odprtje lastne obrti, je imel 26 let popoldansko obrt. Zida hiše, hleve, svinjake, gospodarska poslopja, in ko sem ga povprašala po številu teh "izdelkov", mi ni mogel odgovoriti. "Res ne vem, zidam 47 let in lahko rečem le to, da ni vasi v krajevni skupnosti Mirna Peč, kjer ne bi že kaj delal. Sem pa veliko zidal tudi druge, od Škocjanca do Dobrniča," pripoveduje Ivan. Večja zidarska dela je opravljala še z drugimi zidarji, on pa je vedno vodil skupino in nosil odgovornost za to, da je bilo delo v redu narejeno. Nikoli ni doživel kakšnih pričeb, in čeprav je zidarsko delo dostikrat

nevarno, ni prišlo do nesreče. "Pri mojem delu je natančnost najpomembnejša, kajti povrnost in napake so slej ko prej po kažejo. Tega se zavadem."

Tudi zato mu verjetno dela nikoli ne zmanjka in ima dogovore že za nekaj tednov vnaprej. Vsak dan dela od 7. ure, včasih tudi po 12 ur, in to ne samo fizično, tudi umsko, kar še dodatno obremenjuje. Kako mu to uspe, še sam ne ve. "Je pa užitek, ko vidiš, da si nekaj dobro naredil, da so ljudje zadovoljni, in to te žene naprej," razmišlja. Zdi se mu, da zidarski in pečarski poklic v družbi nista cenjen, ker sta naporna, umazana in težka. Zato se za srednjo zidarsko šolo, ki je tudi v Novem mestu, še odloči kaj fant in jo naredi, potem pa si delo, žal, pošče druge.

"Kaj bi bil, če ne bi bil zidar? Kaj pa vsem, zelo me veseli izdelovanje suhe robe. Pozimi delam košare, naramine koše, rad tudi mesarim, imam veselje do vinogradništva, skratka mislim, da bi lahko počel še veliko stvari. Samo zavzeti se je treba in vztrajati, pa gre," modruje Ivan. "Zidam, zidam dan na dan, prostih uric ne poznam..." pripoveduje znana slovenska popevka. Res je. Zidar Ivan nima veliko prostega časa, v glavnem so to nedelje, toda zna jih izkoristiti. Dela takrat, kadar je treba, zna pa se tudi poveseliti, kadar je čas za to. Pred kratkim sta bila z novo Ivanko celo na izletu naročnikov Dolenjskega lista v Benetkah. Zelo sta bila zadovoljna in pravita, da bosta to še kdaj ponovila.

LIDIJA MURN

Ivan Rozman

Čeh prevedel Sveti pismo v slovenščino

31. oktobra se z dnevom reformacije spominjam naravnega, jezikovnega in knjižnega temelja slovenskega samozavedanja. Pomen reformacije za slovenski narod poznamo, manj znano pa je, kaj se je z njo dogajalo v kasnejših stoletjih, pa tudi možje, ki so v njenem duhu delovali pri nas, so manj poznani. Eden takih je Čeh Antonin Chraska, ki je pripravil nov prevod Biblije v slovenščino in napisal vrsto knjig.

Srčika protestantske verske obnove je bila v protireformaciji za dolga stoletja zatrta, zato lahko šele za Antonina Chraska (3.10.1868 – 15.3.1953), češkega misjonarja, trdimo, da velja za prvega vidnejšega protestantskega teologa po Primožu Trubarju na Slovenskem. Rojen je bil 3. oktobra 1868 v Horni Radecovi na Českem v Sudetskih gorah. Otroštvo je preživel v verni krščanski družini, ki je obiskovala reformirano Cerkev. Vedno je poudarjal, da je preživel idilično otroštvo, posebno rad se je spominjal zimskih večerov, ko so ob družinsku ognjišču poslušali svetopisemske zgodbе in prepevali, sam pa je igral na violino. Chraska so iz zdravstvenih razlogov osvobodili služenja vojske, zato se je lahko hitro vpisal v teološko šolo blizu Düsseldorfa v Nemčiji. Dobro se je naučil grščino in hebrejčino pa tudi toliko angleščine, da je lahko nadaljeval teološko šolanje na Biblijskem inštitutu v Glasgow na Škotskem. Kasneje si je ustvaril številno družino z enajstimi otroki.

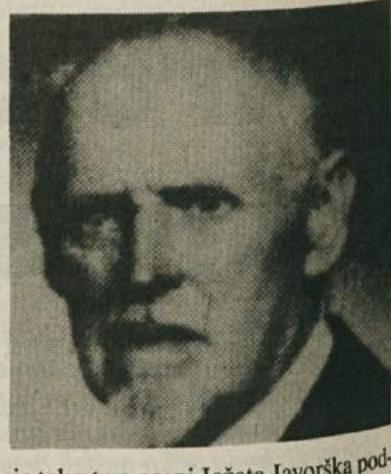
Najprej Novo, potem še Staro zavezo

Chraska je prišel prvič v stik s Slovenci 1894, in sicer z zaposlenimi v tovarnah in rudnikih v okolici Essna. Da bi se lahko z njimi sporazumeval, se je začel učiti slovenskega jezika. Ko je zvedel iz Pečnikove slovnice za reformacijsko delo Trubarja in Dalmatina, je sklenil obnoviti med Slovenci misionski okoliš za neoprotestantsko gibanje. Že leta 1896 se je mudil več tednov v Gradcu, Celju, Mariboru in Ljubljani, potovan pa je tudi na Hrvaško in v Bosno. Skoraj tri leta je bil priglašen na ljubljanskem magistratu, a se je zaradi neuspehov umaknil v Češke Budejovice ter tam deloval kot evangelijski pridigar, medtem pa redno obiskoval priatelje v Sloveniji. Po prejemu poziva za novo protestantsko izdajo Svetega pisma Novega zakona, se je v začetku novembra 1904 zopet nastanil v Ljubljani.

V Stritarjevem prevodu Nove zaveze je ugotovil mnogo pomanjkljivosti, zato je zaprosil Britansko in inozemsko biblijsko družbo, naj oskrbi Slovencem novo besedilo. Ko je dobil leta 1904 od Družbe poziv, naj prevzame popravo slovenskega Svetega pisma Nove zaveze, je začel s pomočjo A. Mikuša po grškem originalu prirejati slovenski tekstu, ki je izšel decembra 1908 z naslovom Novi zakon Gospoda in Zvezdarja Jezusa Kristusa in Psalmi. S pomočjo Mikuša in še drugih je nato začel po hebrejskem izvirniku prirejati še Sveti pismo Staro zavezo. Pri priredbi je uporabljal Dalmatinov, Lutherov, angleški, češki (po starji Kralički Bibliji iz leta 1613), ruski tekst in druge stare in moderne prevode tistega časa. Med prevarjanjem Samuelove knjige se mu je rodil sin in mu je dal zato ime Samuel. Tako je leta 1914 ob 330-letnici Dalmatinove Biblije izšlo novo slovensko protestantsko Sveti pismo Staro in Novega zakona, ki se uporablja še danes in je doživel veliko ponatisov.

Chraska je deloval v Ljubljani ves čas samostojno. Za njegove finančne potrebe so skrbeli somišljeniki iz Nemčije in Škotske. Hotel je dokazati, da protestantizem v Sloveniji ni uvožena nemška vera, ampak avtohton, saj je Primož Trubar kot "rodoljub ilirski" zrasel iz domače zemlje, protestantizem pa je zelo izobražen, saj je govoril precej jezikov. Za materialnim pridobitistvom ni imel nobene želje. Izrazitega upnika v svojem času ni imel, saj mu okoliščine niso bile naklonjene, kljub temu pa je spodbudil veliko zanimanje za evangelijsko učenje Svetega pisma. Njegova požrtvovalnost in ljubezen do slovenskega naroda, književna delavnica, pesmarica, časopis in prevod celotnega Svetega pisma so dela, ki nam služijo za zaledje in nikakor ne smejo biti pozabljena. Večina ljudi danes ne ve za tega češkega genija, ki je živel in ustvarjal med nami, se naučil slovenskega jezika in nam dal prenovljen prevod uspešne vseh knjig - Svetega pisma, zato je prav, da se ga v teh prazničnih dneh spomni.

DANIEL BRKIĆ, dipl. teolog

je takrat po oceni Jožeta Javorška podpiralo okoli 80 odstotkov Slovencev.

Razburjenje zaradi slovenskih pridig

Chraska je imel sprva božje službe ob nedeljah v svojem stanovanju in jih pri oblasteh tudi priglasil. Pozimi je prirejal v raznih ljubljanskih dvoranah predavanja o Svetem pismu. 1899 mu je evangeličanski pastor v Ljubljani Jakobmar dovolil, da je v cerkvi slovensko predigal. Zaradi tega so verniki nemške narodnosti zagnali velik krik in pastor je imel pri oblasteh sitnosti. Drugače pa je bil po končani prvi svetovni vojni, ko je lahko v cerkvi opravljal slovenska bogoslužja in v času dopusta nadomeščal ljubljanskega pastora. Slovenski evangeličani so bili do konca prve svetovne vojne upravno pod madžarsko oblastjo. Svojo "šinjorijo" so dobili še le po prvi vojni.

Za cerkveno petje na bogoslužjih je izdal pesmarico Hvalite Gospoda z evangelijskimi pesmimi, ki se pojelo še danes. Sam je izdal in urejal tudi dva časopisa: Veselo poročilo otrokom in Blagovestnik, ki je izhajal od aprila leta 1905 do prve polovice leta 1914.

Chraska je bil misijonar po srcu. Potoval je tudi v kraje, ki so v današnji Romuniji. Cilj mu je bil razširjanje Kristusove blagovesti. Rad je odhajal tudi v Dervento v Bosni, kjer so živeli nasejenci iz Bistrega na Českem blizu njezine rojstne vasi. Zaradi oznanjevanja evangelija je bil pri Sveti Heleni tri dni zaprt.

V slovenščini se je toliko izpopolnil, da je izdal precej duhovne literature: Pravoverni katoličan, Jurija Dalmatina Predgovor k Bibliji, Verujem v odpuščenje grehov, Preslavni evangelij Jezusa Kristusa, Nasledništvo sv. Petra, Zakaj prepovedujejo duhovniki brati, Sveti pismo, Živiljenje Ivana Husa, Prevara ali resnica, Kaj

Koliko ljudi ima v Sloveniji status začasnega beganca, od kod so in kdaj so k nam prišli?

"Do oktobra 1993 se za natančnejše število beguncev ni vedelo, o tem se je le ugibalo. Približna ocena se je vrtela okoli 70.000, vendar sam o tej številki nekoliko dvomim. Morda je bilo kakšen dan to tudi res, vendar je bilo precej teh ljudi le v tranzitu in teh ne moremo štetiti k tistim, ki so pri nas ostali oz. nameravali ostati dalj časa. Ta ocena je bila vsekakor previsoka, saj to pomeni kar blizu tri odstotke stalnega prebivalstva Slovenije in bi se moral kar krepko poznati tudi na naših ulicah. Da s to številko nekaj ni v redu, se je pokazalo oktobra 1993, pri prvi registraciji. Takrat se jih je javilo 31.100. Od takrat do sedaj je ta številka padla na okoli 20.500, s tem da smo v tem času na novo registrirali 3.500 beguncev."

Niso vsi begunci enaki in nima enakih pravic v državi, kamor so se zatekli. Katera vrsta beguncev prevladuje pri nas?

"Mednarodna teorija in praksa pozna tri kategorije ljudi, ki od kake države zapisijo, da jih zaščiti oz. vzame pod svojo streho. Država gostiteljica jim lahko prizna status A, B ali C in glede na to tudi različno stopnjo pravic, ki jih uživajo v državi gostiteljici. Status A pomeni klasične konvencijske begunce, praviloma posamežnike, ki so preganjeni na politični osnovi in se od državljanov države gostiteljice glede na pravice razlikujejo le po volilni pravici. Status B imajo tisti, ki pridejo v državo iz drugih razlogov, a kljub temu posamično, in v državi gostiteljici uživajo nekoliko nižjo, a še vedno razmeroma visoko raven zaščite. Status C uživajo ljudje, o katerih se danes pravzaprav pogovarjam. Tem vse države svetu dajejo samo začasno zaščito. Gre za množično gibanje oseb, ki so prišle v državo zaradi vojne ali njej podobnih razmer. Ko vzrokov za njihovo bivanje pri nas ne bo več, oz. ko bo v Bosni mir, bodo morali ti ljudje oditi, saj statusa begunca ne bodo imeli več. Mislim, da se tega pre malo zavedajo. Poleg teh je v Sloveniji trenutno le okoli sto oseb, ki so zaprosile za status klasičnega beganca oz. za azil. Takih, ki bi ta status (A ali B) dobili, v Sloveniji trenutno ni, vendar menim, da je nekaj takih, ki bi ga v kratkem lahko dobili."

S številom beguncev se je tačas spremenila tudi njihova narodno-sprva struktura.

"Na začetku so k nam pribrežali predvsem Hrvati, ko pa so se ti začeli vračati domov, se je začela vojna v Bosni in begunci so k nam prišli od tam. Od teh, ki so k nam prišli iz Hrvaške, jih je pri nas ostalo le manjše število, pretežno srbske narodnosti, ki se bojijo vrneti se na Hrvaško in so kandidati za status B če ne celo za A. Predvsem pa še vedno k nam prihajajo begunci iz Bosne in Hercegovine, in to pretežno muslimani. Těh je pri nas 77 odstotkov, 16 odst. je Hrvatov, okoli 3 odst. pa je Srbov. 99 odst. vseh je državljanov BiH. Preostali imajo sicer neko zvezo z Bosno, vendar iz različnih razlogov tam niso vpisani v državljanke knjige. Lahko da so rojeni v Bosni, pa so se potem selili po celi Jugoslaviji in jim ni nikjer uspelo dokončno urediti državljanškega statusa. To so osebe brez državljanstva. Tipičen primer takih begunov so ljudje iz okolice Bihaća, ki so sicer imeli možnost pridobiti državljanstvo, pa tega, ker so bili pripadniki druge narodnosti, niso hoteli storiti, sedaj pa bi želeli, vendar jih zmagovalci oz. nova oblast to pravico odrekla."

Kako je s humanitarno pomočjo, ki je spočetka prihajala iz tujine v velikih količinah in precej neorganizirano, potem je bilo to bolj urejeno, sedaj pa menda usiha?

"Res je. Sprva je pomoč prihajala od vseporosod in je bila tudi zelo koristna, ne glede na to, ali je bila v finančni ali materialni obliki. Materialna pomoč se je kasneje precej izrodila in od nje ni bilo prizakovane koristi. Med kakovostnim blagom se je začelo pojavljati tudi neustrezeno blago, ki ni ustrezalo našim standardom ali pa so bile stvari že rabljene in se jih ljudje hoteli na ta način znebiti. Tako smo dobili moko od svetovnega prehrabrenega programa, ki ni ustrezala našim standardom, pri nas je nismo mogli porabititi in so z njo nastali le nepotrebiti

začasna dela."

Kako je po vaši oceni ljudi, ki so k nam prišli kot begunci, pa imajo sedaj delovna dovoljenja?

"Natančne številke nimamo in je tudi ne moremo imeti, pač pa o tem lahko sklepamo le na osnovi potrdil prisilcev za

FOTO: I. VIDMAR

Ko bo konec vojne, bodo morali oditi

V Sloveniji je ta čas več kot 20 tisoč beguncev iz Bosne in Hercegovine in vsak od njih nas na letu stane okoli tisoč dolarjev. Kakšen je njihov status, kakšne so njihove pravice pri nas, kakšne težave imajo oni in kakšne mi z njimi pa kdaj bodo morali zapustiti našo državo in še marsikaj, česar ne vemo o njih, nam je v našem pogovoru povedal Novomeščan Miloš Šuštar, direktor vladnega urada za priseljevanje in beguncev.

ni skladiščni stroški. Tako so nam poslali tudi repično olje, ki ima preveč nasičenih maščobnih kislín in je po naših normativih neprimerno za uporabo v prehrani. Takih primerov, ko nam je kdo neustrezeno blago poslal sicer z dobrim namenom, da nam bo koristilo, v resnicu pa nam je naredil le dodatne stroške, je bilo precej. Nekateri nas močno podcenjujejo in nas jemljejo kot državo na ravni afriških dežel, ki imajo veliko manj zahtevne normative, saj je njihov standard veliko nižji. V zadnjem času je organizirana pomoč popolnomu usahnila in tudi stališče naše države, ki vse bolj dobiva veljavo in mednarodni ugled, je tako, da se za ponujeno pomoč za begunce potencialnim dobrotnikom raje zahvali in se ji odpove, ker bi bila, če bi jo sprejela, na nek način pahnjena nazaj v področje bivše države oz. v področje križnega žarišča na tleh bivše Jugoslavije. To pa bi nam lahko precej škodilo, ker je ta pomoč vedno prihajala iz nekih skladov za bivšo Jugoslavijo in se v tujini ta izraz še vedno na veliko uporablja. V mednarodnih odnosih večkrat slišimo za izraz bivša Jugoslavija, vendar ljudje, ki ga uporabljajo, ponavadi niti ne vedo, kaj pravzaprav to pomeni. Če jih vprašamo, ali štejejo med begunce iz bivše Jugoslavije tudi begunce iz Slovenije in Makedonije, ki jih seveda ni med njimi, nam ne znajo več odgovoriti. Skratka, prizadevamo si, da bi v v mednarodnih odnosih govorili le o novonastalih državah, ki so mednarodno priznane ali pa tudi ne, kot sta naprimjer Srbija in Črna gora."

Kakšne stroške ima naša država z begunci? Pri tem mislim na stroške delovanja begunskeih centrov, organizacij pomoči, stroške zdravstvenega varstva, begunskega šolstva in spletov vsega, kar je z njimi povezano.

"Slovenija namenja iz državnega proračuna letno poprečno okoli 20 milijonov dolarjev. Sistem pomoči je različen. Osebe, ki jim pravimo begunci, živijo delno v begunskeih centrih, teh je približno ena tretjina, drugi pa so nameščeni drugje, naprimer pri sorodnikih, znancih in prijateljih, ali pa so sami našli stanovanje. Tisti, ki živijo v centru, so preskrbljeni z vsem. Ostali so v preteklosti redno mesečno dobivali pakete s humanitarno pomočjo, tega pa praktično ni več. Država sprejema v centre le še tiste, za katere meni, da ne morejo živeti brez njene pomoči. Vendar je na tem področju še precej nereda, saj ne moremo reči, da v

centrih živijo izključno tisti, ki potrebujejo državno pomoč. Tako v zbirnih centrih živi 80 ljudi, ki imajo delovna dovoljenja, redne zasluzke, ki bi v normalni družbi sicer morali skrbeti zase in za svoje družine sami, tako pa pretežni del bremena prevalejo na državo. Nekaj več reda na tem področju bo naredil zakon o začasnem zatočišču, ki smo ga pripravili in je v tem dnevi v drugem branju, tako da bi moralo teh 20 milijonov dolarjev potem zadoščati za vse potrebe na tem področju. Tako humanitarna pomoč iz tujine ne bo več potrebna, seveda pod pogojem, da se denar iz proračuna pošteno razdeli. Tisti, ki sodijo v zbirne centre, naj bodo tam, če pa želijo tam bivati tudi drugi, lahko pridejo tja, če so za to pripravljeni tudi nekaj prispevat."

Kako je z delom beguncev? Kako je urejeno s pomočjo beguncev pri delovanju zbirnih centrov, šolanju, organizacij prehrane in podobnem? Kako je z delom izven centrov?

"Ti ljudje so prišli v našo državo, da bi si rešili golo življenje, zato jim ni dovoljeno delati. Če želijo delati, se morajo odpovedati begunkemu statusu, si pridobiti delovno dovoljenje in postati navadni delavci - emigranti. Naši zakoni natanko predpisujejo pogoje za pridobitev delovnega dovoljenja in tu ni kaj razpravljaljati. V praksi je zadeva nekoliko drugačna. Ugotavljamo, da so si nekateri pridobili delovno dovoljenje, niso pa izgubili statusa začasnega beganca. Ogromno je primerov zaposlovanja na črno v vsemi posledicami takega zaposlovanja - izkorisčanje delavcev, od njihovega dela in od njihovih dohodkov se ne plačujejo davki, niso socialno zavarovani. Tu pač vladnered, zoper katerega naš urad nima nikakršnih pooblastil in pristojnosti, da bi lahko ukrepal, saj se s tem ukvarjajo druge državne službe. S tem smo seznanjeni ponavadi le takrat, ko moramo plačevati posledice delovnih nesreč, ki so pri tovrstnem delu pogoste, in se spuščamo v tožbo z delodajalcem, ki so za nesrečo odgovorni in morajo povrniti stroške zdravljenja. Zakon o začasnem zatočišču bo dovolil, da ljudje s statusom začasnega beganca opravljajo tudi začasna in občasna dela."

Koliko je po vaši oceni ljudi, ki so k nam prišli kot begunci, pa imajo sedaj delovna dovoljenja?

"Natančne številke nimamo in je tudi ne moremo imeti, pač pa o tem lahko sklepamo le na osnovi potrdil prisilcev za

delovna dovoljenja, da človek ni vpisan v našo evidenco oz. je iz nje izbrisani. Menimo, da je takih najmanj 300, verjetno pa precej več, vendar je to le ugibanje. Moram poudariti, da smo Slovenci izredno občutljivi, kadar gre za delo tujcev. Menim, da je v javnosti razširjeno napačno mnenje, da begunci odzirajo delo našim ljudem. Mislim, da bo ne glede na njihovo število delo pri nas dobitilo le toliko beguncev, kolikor jih podjetja potrebujejo oz. kolikor jih tržišče lahko sprejme. Tudi če ne bi bilo beguncev, bi bilo izdano enako število delovnih dovoljenj, saj za dolgoleta dela pri naših ljudeh ni zanimanja in moramo zanje zaposlovati tujcev."

Kako je s prepustnostjo naše meje? Koliko ljudi se dnevno javi na vašem uradu in zaprosi za status začasnega beganca?

"Za začasno zatočišče v Republiki Sloveniji v povprečju zaprosi okoli 20 ljudi na dan. Polovica jih pride k nam ilegalno, druga polovica pa ima naše predhodno dovoljenje, ki ga dobijo v primeru združevanja družine ali kadar gre za zdravljenje. Policisti kljub odprtosti meje večji del ilegalcev ali zavrnejo ali vrnejo na Hrvaško, kljub vsemu pa število tistih, ki jim uspe, le ni tako majhno. Osebno me zelo moti, da vsako jutro med radijskimi poročili objavljajo, koliko ljudi so na meji zavnili in koliko so jih ujeli med črnim prehodom meje. S tem v javnosti spodbujamo psihozo, da živimo na križnem območju in da lahko vsak trenutek čez mejo prihrumijo cele horde, po drugi strani pa bi se radi s tega križnega območja čim prej in čim bolj oddaljili. Prepričan sem, da italijanske in avstrijske radijske postaje ne poročajo o tem, koliko ljudi so zaustavili na meji in jim preprečili vstop v državo."

Kaj pa vračanje beguncev oz. zapuščanje naše države? Njihovo število se bistveno ne spreminja. Kam odhajajo tisti, ki zapustijo našo državo?

"Če upoštevamo podatek, da je bilo v začetku registriranih 31.100, danes okoli 20.500 in da jih je torej več kot 10 tisoč manj, čeprav smo jih več v tem času 3.500 registrirali na novo, pomeni, da jih je v tem času odšlo 14 tisoč. Ker se nam ni nihče dolžan javiti oz. obvestiti nas o tem, kam gre, tega niti ne vemo natančno. Glede na dokumente, za katere so zaprosili, preden so se napotili naprej na zahod in predvsem preden so odpotovali v prekomorske dežele, ocenjujemo, da jih je polovica odšla naprej, približno druga

polovica od teh 14 tisoč pa se jih je vrnila domov oz. na osvobojena območja in so pod kontrolo njihove vlade."

Kako je s duševnim zdravjem teh ljudi, saj so mnogi doživeli močne stresne ali med vojno, ko so bili še v Bosni, ali ob izgubi svojih bližnjih? Po drugi strani med njimi niso vsi pošteni in dobrongarni. Kako ravnate s takimi, ki so se dokazano podali v kriminal? Kaj je s prostitucijo?

"Moram reči, da je na področju psihosocialne pomoči začasnim beguncem naša država najbolj bosa. Plačuje sicer klasično medicinsko pomoč tistim, ki so je potreben. Kljub vsemu večina teh ljudi ne potrebuje psihiatra, ampak so potrebeni pogovor na tople besede. S tem se ukvarjajo nevladne organizacije, kot so Rdeči križ, Karitas, center za psihosocialno pomoč beguncem, ki je špecializirana inštitucija, priključujejo pa se jim tudi mnogi prostovoljci in tuje nevladne organizacije. V Novem mestu je v okviru neke španske nevladne organizacije, povezane z barcelonsko univerzo, neki Španec, ki v begunskem centru civilno služi vojsko. V Tolminu in Ajdovščini jih je več in so izključno Katalonci. Problem je ta, da se želijo vsi ukvarjati predvsem z ljudmi v centrih, in še to z otroci in mladostniki, kjer je pristop najlažji. Nihče se noče ukvarjati s starejšimi ljudmi, ki doživljajo ravno take ali še hujše travme, ali s tistimi, ki ne živijo v centrih in svojo duševno bolečino skrivajo za širimi zidovi. Včasih prihajajo tu do velike konkurenco, saj se dobesedno pulijo za delo z določeno populacijo v centrih. Tu bo treba počasi narediti red in dati prednost tistim organizacijam, ki zagotavljajo kontinuirano delo in pomoč z begunci, in omejiti tako imenovane vikend programe, ki resno delo le motijo."

Zanimivo je, kako begunci nekritično sprejemajo pomoč, ki prihaja iz tujine. Obstaja naprimer precej dejavna italijanska organizacija, ki begunce vozi na vikend izlete v tujino in jim tam nudijo vse, kar se v takem primeru lahko nudi. Po povratku se potem ta mlada dekleta in fantje glasno sprašujejo, kaj je Slovenija sploh storila zanje, medtem ko so se v Italiji lahko vozili s ferarijem ali kaj podobnega. V Novem mestu so zaradi takega izleta moralni zapreti šolo. Nekritični so tudi starši, ki ne znajo oceniti pomena takega izleta za njihove otroke.

Italija je edina država v Evropi, ki za ljudi z bosanskim potnim listo ne zahteva vizumov. Glede na to, kamšna Indija Koromandija je po pripovedovanju otrok in mladine, ki so bili tam na izletu, bi lahko pričakovali, da bi jih vseh 20.500 odšlo tja. Pa so še vedno tukaj. Mislim, da imajo večje težave tisti, ki bi se želeli vrniti nazaj v Slovenijo, kot tisti, ki bi morda želeli iti tja, kamor jim je meja popolnoma odprta. Očitno razmere za begunce tam niso takoj briljantne, kakor se pokažejo v treh dneh."

Kakšno je sodelovanje z vladom Bosne in Hercegovine glede sprejemanja beguncev iz njihove države?

"Naš urad je vsak dan v stiku z bosanskim ambasado v Ljubljani. Ambasada predvsem vsake toliko časa posreduje pri vstopu nekaterih ljudi v našo državo. Predvsem gre to ljudi, ki so bili v taboriščih, ranjence, invalide in podobno. Sedaj pa se odpira nov vidik sodelovanja z organi Bosne in Hercegovine. Naša vlad je pred kratkim sprejela pobudo, da se z vladom Bosne in Hercegovine podpiše sporazum o organiziranem vračanju teh oseb. Ko bo to potrdil tudi parlament, bo prišlo do konkretnih pogajanj z bosanskim vladom o tem, kdaj in kako ter pod kakšnimi pogoji se bodo ti ljudje vrnili na ozemlje svoje države."

Kako rešujete zadeve, kadar ljudje, ki so pri nas kot začasni begunci, zadejo na kriva pota - v kriminal ali pa v prostitucijo?

"Mi nimamo nikakršnih pooblastil, da bi lahko reševali take zadeve. Vemo, da se to dogaja in da so nekateri begunci tudi obsojeni za posamezna kazniva dejanja, vendar smo upravičeni ukrepati le tedaj, kadar gre za tako huda kazniva dejanja, da storilcem grozi odvzem statusa začasnega beganca. Za sedaj takih dejanj ni bilo oz. zanje ni bil še nihče pravnomočno obsojen."

IGOR VIDMAR

"Zaigral sem, da sem shizofrenik!"

29. maja okoli pol sedmih zjutraj je v Krmelju odjeknila eksplozija ročne bombe, ki jo je 57-letni Rudolf Pogačnik zakotil pod noge 43-letnemu Božu Gligiću, nato pa stopil do njega in ga z nožem porezal po obrazu. Rudi je imel srečo, da je preživel in tudi prišel pred 14 dnevi na novomeško okrožno sodišče, kjer mu je napadalec segel v roko, se mu opravičil in zaželel čimprejšnje okrevanje.

Kot je povedal Rudi, je bil vzrok napada denar: Božu je namreč konec aprila posodil 50 tisočakov in dogovorila sta se, da jih bo vrnili do 15. maja. Bož je imel denar sicer zaslužen, a mu ga delodajalec ni izplačal, zato Rudiju dolga ni mogel vrniti. Začele so se grožnje, ki jih je konec maja Rudi tudi uresničil. Ročna defenzivna bomba je eksplodirala pol metra od Boža, zdrobila mu je 20 centimetrov kosti na nogi, kjer so mu počile tudi glavna žila in mišice, detonacija mu je poškodovala pljuča, ko mu je Rudi rezal obraz, pa menda ni veliko manjkal, da mu ni prerezal glavne žile. Vzrok napada naj bi tičal tudi v nacionalnem sovraštvu: Bož je Srb, Rudi Hrvat, a oba imata slovensko državljanstvo. Na obravnave je Rudi dejal, da je sicer slovenski državljan, po narodnosti da je Hrvat, a se bolj čuti Slovenci kot Hrvati. V zaporu je bil pet let zaradi ropa banke, ki ga je v naprej javno napovedal.

Rudi je na otožbo okrožnega državnega tožilca reagiral jasno in odločno.

Tožilec je namreč rekel, da je Rudi z ranjem žrtev prenehjal, ker je verjetno slišal glasove mimoidočih. "Nobenih glasov ni bilo, ker se ni nihče upal priti ven. Če bi hotel Gligića ubiti, bi to tudi storil. Res, da sem mu zagrozil z ubojem, a sem se na prošnje njegove žene odločil, da ga bom le kazoval, zato nisem vzel ofenzivne bombe, čeprav sem jo imel s seboj."

"Nisem shizofrenik!"

"Mogoče se vam zdijo neverjetno, a v zaporu sem treniral in simuliral, da sem shizofrenik. Dr. Lokar mi je po eni uru pogovora napisal takšno diagnozo brez pregleda, saj sem mu govoril, da sem izvenzemeljsko bitje. Napisal je tudi, da sem nepristeven, a to ni res, saj se zelo dobro spominjam vsakega trenutka, vsake besede. Do sodišča bom pošten: simuliral sem zato, ker sem mislil, da bom dobil manjšo kazeno, značilnosti shizofrenikov pa sem dobro poznal, saj sem že bil med njimi, bral sem knjige o njih in jih gledal po televiziji. Res je tudi,

da sem s seboj vsak dan nosil pištole ali dve in bombo, ker sem orožje preprodal. Sedaj vidim, da sem naredil veliko napako, mogoče bi ga moral le pretepsi, res pa je, da sem jaz prvi klical rešilca," je pripovedoval Rudi.

Po njegovih besedah je dal Božu tistega jutra še možnost odloga plačila, vendar naj bi se Bož obnašal tako, kot da mu denarja ni treba vrniti. Tudi ni zanikal, da je grozil z bombo, a ko mu je Bož rekel, da si ne upa, je to storil. "Od ljudi sem zvedel, da je bil Gligić dolžan tudi drugim, zato so mi govorili, da je sedaj nategnil še mene. Nikoli mi ni reklo, da denarja ne more vrniti, niti se mi ni opravičil. Vedno je le odlala vračilo. Tisti ponedeljek sem mu dal možnost, naj denar prinese v sredo, a je to odbil," je pripovedoval obtoženi in dodal, da je s tem bolj nastradal sam, saj je tako izgubil družino, dom in svobodo, Bož pa naj bi bil že po enem mesecu v gostilni in vozil avto (v bolnišnici je bil mesec in pol, op. p.).

V Polju je neznosno

Rudi je senat prosil, naj sodni izvedenec še enkrat ugotovi, ali je prisoten, če pa ga bo sodišče spoznalo za shizofrenika, je prosil za preselitev v zaprti oddelek kazensko-poboljševalnega doma na Dobu. "V psihiatrični

Le naključje je bilo, da so delci bombe Boža zadeli le v nogi, drugače bi na obravnavo na novomeško okrožno sodišče njegova žena Mira morala priti sama.

kliniki v Polju, kjer sem sedaj, živim med dvajsetimi norci v prenatrpanem prostoru, v katerem je devet sedežev. Nekateri se smejojo, drugi kričijo, kakšen se podela na tla. Ker sem srčni bolnik, me to moti. V treh mesecih, odkar ste me strpali v Polje, nisem vsega skupaj sprengovoril 50 besed. Od sedmih zjutraj do sedmih zvečer gledam v zid, edina sprememba je v času obrokov. Že dr. Rejc je reklo, da ni tu prostora zame, a da moram potpreti," je le s težavo povedal Rudi.

V teh treh mesecih je enkrat s klinike tudi pobegnil, kot vzrok pa je navadel nevzdržno stanje. Da ni imel slabih namenov, je pojasnil s tem, da se je potem sam prijavil na policijski postaji. Vendar tudi po tragičnem dogodku ni prenehal z grožnjami. V času bivanja v psihiatrični kliniki je namreč na naslov Gligičevih v Krmelju napisal pismo in razglednico z grožnjami, da se morajo iz Krmelja izseliti, v primeru pa, da ne bi denarja vrnili do konca leta, je zapisal grožnjo, da bi pobil vso družino. Senatu je te grožnje pojasnil, da je bil na Božovo ženo jezen, saj mu ni dala miru, ker je ves čas od tistega dogodka nagovarjala domačine proti njemu. Rudi je celo izjavil, da je po Krmelju zbirala podpis zoper njega, da bi pričali proti njemu in da se ne bi smel več vrniti domov, hkrati pa je kot protiutež grdim osoodbil dejal, da je lani edini dobil krajevno priznanje za prispevek k napredku kraja.

Tudi Bož Gligić se natančno spomina tistega jutra, ko je peljal hčerko na vlak, a ga je vratil gradu, kjer stanujejo Gligičevi, pričakal Rudi, seveda zaradi denarja. Bož mu je odvrnil, da bo denar dobil v teku dneva. "Rudi je odgovoril, da mu ni za denar, ampak da bi me ponižal. Rekel mi je, naj ležem na tla, da me bo kot psa vleklo po Krmelju, če pa ga ne bom ubogal, mi bo vrgel bombo. Nisem verjel, da bo to res storil, čeprav sem jo videl v njegovi roki," se spominja Bož, ki še vedno zelo občuti posledice bombnega napada. Imel je že štiri operacije, potrebna bo še ena, kost na nogi pa še vedno kljub odaljenosti dogodka ni zacetljena.

Pred napadom je bil tudi govor o tem, kdo naj bi se pogovoril z domačinko Dragico, ki je Rudiju posodila denar za Boža. Kljub temu je bomba počila, Rudi je obstal na eni nogi in se počasi približal steni, se naslonil nanjo in skušal sestti na tla. V tistem je pristopil Rudi in ga začel z nožem rezati po obrazu, potem pa je naekrat odnehal in je odšel. Bož je najprej našla njegova žena Mira, ležal je v krvi, ki mu je lila iz ust, in poklicala rešilni avtomobil, ki je Bož takoj odpeljal v celjsko bolnišnico.

Bomba ni bila tako nedolžna

Rudi je na obravnave povedal, da takrat ni mislil na posledice, vedel je sicer, da bo Božu bomba poškodovala

noge, saj mu je tisti, ki mu je orožje prodajal, povedal, da je bomba razpršilna, a kljub temu drugega izhoda za svoj ranjeni ponos ni mogel najti. Da je imel Rudi pri sebi dalj časa orožje, veden po vodati tudi nekateri domačini: "Enkrat je imel v žepu hlač zeleno bombo, drugič zeleno jabolko," je reklo Krmeljčan Mihael. Tudi to so vedeli, da grozi Božu in ga zasleduje, na sodišču pa je o tem pripovedovala njegova žena Mira, ki je grožnje jemala zelo resno in tudi klicala na več naslovov, celo v kabinet ministra Štera, a je niso jemali resno.

Rudi je celo obravnavo trdil eno: "Nisem ga mislil ubiti, le braniti svojo čast. To svojo namero sem omilil zaradi prošenj njegove žene in to sem ji tudi reklo, ko je bila sama doma. Povedal sem ji, da ga moram kaznovati." Teh besed se Mira ne spomni.

Dragica je vedela, komu bo Rudi posodil denar, in dogovorila sta se, da jih bo vrnili čez en mesec. Po tem času je Rudi prišel k njej in jo seznanil s tem, da denarja Božo še ni vrnili, a mu je rekla, da bo že vrnili, ko ga bo imel. "V soboto sem Pogačnika videla v gostišču Barbara, in ker sem prej slišala o njegovih grožnjah, sem mu rekla, da se ne mudi, naj se ne sekira in sem ga prepričevala, naj svojih grožnj ne urešniči," je povedala Dragica. Na vprašanje, ali se sedaj po Krmelju še kaj govori o Rudiju in ali se ga domačini bojijo, drugi ne - ona se ga ne. Rudi je sodišču pojasnil, zakaj je hotel denar Dragici, čim prej vrniti: "Dragica je ločena, denar je bil od njenega moža, ta pa za to posojilo ni vedel."

Strokovno mnenje o uporabljeni bombi je dalo ministrstvo za notranje zadeve in razsežnosti in posledice bombe so lahko mnogo hujše, kot se je zgodilo v Krmelju. Delci takšne bombe so namreč smrtno nevarni do 40 metrov daleč, letijo pa lahko celo do 200 metrov stran.

Kazensko ni odgovoren

Obravnave se je udeležil tudi spesialist psihiater dr. Jože Lokar, ki je dejal, da je treba sicer spoštovati Rudi jeve izjave o tem, da je shizofrenijo igral, a da je realnost drugačna. Pacienta je namreč zdravilo več psihiatrov in vseh ne bi mogel prepričati, da je bolan, če to res ne bi bil. Res pa je, da Rudi želi biti zdrav in kaže znatno inteligenco. Ker stanje shizofrene psihoze ne prizadene umskih sposobnosti, se lahko Rudi dobro spominja vsega, a zaradi duševne bolezni je bil nezmožen razumeti posledice in ni mogel obvladati čustev, zato kazensko ni odgovoren, je pa nujno zdravljenje, saj so tudi prihodnja nasilna dejanja nepredvidljiva, a verjetna. "Trenutna prognoza zdravljenja ni dobra, a čas lahko pokaže drugačne možnosti," je reklo dr. Lokar.

Poskus umora ali le povzročitev splošne nevarnosti?

Pogačnik zagovornik se je sicer vzpel, da opisanega kaznivega dejanja ne bi označili kot poskus umora, ampak le kot povzročitev splošne nevarnosti, saj je Rudi ves čas govoril, da Božu ni hotel ubiti, kar je senat ovrgel, tožilec pa je zagovornikov predlog orisal s slikovitim primerom: "To je tako, kot bi nekoga pahlil iz 7. nadstropja in bi preživel, tisti, ki ga je porinil, pa bi reklo, da ga ni imel namena ubiti. Le golo naključje je bilo, da ga delci bombe niso zadeli v vitalne dele telesa in je preživel."

Rudija so pazniki novomeških zaprov po obravnavi odpeljali nazaj na zdravljenje v Ljubljano, še pred tem pa mu je Bož vrnili denar z zakonitimi obrestmi vred. Je torej s tem zgodba počačnik - Gligić končana?

TANJA GAZVODA

PASTORALNI CENTER V ČRNOMLJU

Najdbe zapletle gradnjo

Pred natanko dvema letoma so ob župnišču v Črnomlju blagoslovili temeljni kamen za pastoralni center, hrkati pa začeli med farani zbiralno akcijo. Toda ko naj bi na mestu, kjer so bile podirajoče drvarnice, letosnjega junija začeli graditi center, so se dela ustavila. Arheologi so namreč na gradbišču odkrili zelo pomembno arheološko najdišče.

Arheološko sondiranje je na prostoru načrtovane gradnje črnomalskega pastoralnega centra v starem mestnem jedru razkrilo zidove poznoantičnega in srednjeveškega naselja. Ti skupaj z najdbami pri bližnji cerkvi sv. Duha oblikujejo celoto in pričajo o dveh naseljih, predhodnikih današnjega mesta. Ker so najdbe velikega pomena, je sondiranje preraslo v arheološko izkopavanje pod vodstvom arheologa dr. Phila Mazona. Izkopavanje pa ni le premaknilo pričetek gradnje, temveč so morali spremeniti tudi projekt, ki ga je zasnoval projektant Milan Kovač. Res, da bodo v centru na dobrih 500 kv. metrih štiri učilnice, dvorana, trije manjši prostori za srečanja manjših skupin, stanovanje za redovnice in garaže, kot je bilo načrtovano v začetku. Vendar so morali zgraditi arheoloških najdb spremeniti notranjo razporeditev prostorov, stavbo pa postaviti na petnajst točkovnih temeljev.

Kvalitetne poznoantične najdbe

Kot je povedal direktor Zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine Novo mesto Danilo Breščak, gre v Črnomlju za eno najbolj kvalitetnih najdb iz obdobja pozne antike. Gre namreč za utrdbeni sistem, ki je med arheološkimi najdbami v Sloveniji še toliko pomembnejši zato, ker je bila črnomalska utrdba poseljena v ravnini, medtem ko so sicer utrdbi postavljeni na težko dostopnih mestih. "Pred nami pa se postavlja problem, kako ohraniti te arheološke ostaline ne le v vitrinah ali v dokumentacijskih oblikah, ampak da jih, četudi so ohranjene le v temeljih, predstavimo ljudem na kraju samem," je dejal Breščak, pritrdiril pa mu je tudi arhitekt Kovač. Po njegovem prepričanju je najdba največ vredna, če je predstavljena na kraju samem, in prav v Črnomlju je sedaj za to edinstvena priložnost. Projektant je zato v projektu predvidel, da bi bila nad arheološkimi ostalimi velika dvorana, ki pa bi imela namesto klasičnega poda steklena tla, pod katerimi bi si obiskovalci lahko ogledali arheološke najdbe. Na ta način so doslej v Sloveniji predstavljene le najdbe pri sv. Juriju pri Slovenj Gradcu.

Bo država držala besedo?

Do spremembe projekta pri gradnji pastoralnega centra je prišlo predvsem na

Gradnja pastoralnega centra ob črnomalskem župnišču.

MIRJAM BEZEK-JAKŠE

Invalidski voziček še ni konec

Človeško življenje je prekratko, da bi zaznalo nihanja, vzpone in padce, obdobja razcveta in obdobja propada v nekem rodu, a komur je dan dar, jih zasluži v drobnih stvareh. Med izjeme, ki znajo prisluhniti temu valovanju, zagotovo lahko prištejemo Jožeta Nemaniča iz vasice Božakovo v Beli krajini. Njegov rod je že dolgo tukaj. Prav v tej hiši pod cerkvijo je prvo gnezdo Nemaničev. Od tukaj, pri Tomaševih se je reklo pri hiši, so se potem razselili skoraj po vsej Beli krajini in še dalje v širni svet.

Tu se prične naša pripoved. Bilo je leto 1908 - črno leto za Božakovo. Ogrijena ujma je takrat prizadejala vas. Lesene hiše so gorele kot trske. Tudi Nemaničeva je bila med njimi. Sreča v nesreči je bila, da je bil gospodar Franc, Jožetov praded, takrat v Ameriki. Vrnil se je, postavil novo zidano hišo, kupil vinograd na Vivodini, zaplodi naslednika - Jožetovega očeta, a je hitro tudi odšel. Še pred prvo svetovno vojno so ga pokopali. Za njim sta ostala vdova in sin France. Pridno sta morala prijeti za delo, da je kmetija ostala v domaćih rokah. A je tudi France odrasel in osnoval svojo družino. V tej so se rodili Jože z brati in sestrami. Med drugo svetovno vojno je oče partizanil, po vojni pa je spet kmetoval. A s kmetijo je šlo navzdol. Na Božakovem je bila svoj čas zelo živa tradicija sosedske zidanice - neke vrste skupne vinske banke, v katero so kmetije vlagali, kadar so imeli, in jemali, kadar so potrebovali. Jožetov oče ni bil kos tej le na videz preprosti logiki in nad kmetijo se je zbiralo vse hujše breme.

Potem sta krmila prijela v roke Jože in njegova žena Nada. Močno zadolženo kmetijo je bilo treba spet postaviti na noge. Garala sta od zore do mraka. Jože je s konji oral njive v domaći vasi in po bližnjih in daljnih okolicah. A zasluga ni bilo dovolj, zato se je zaposlil v metliški Beti. Poslej je pritekelo tudi nekaj prepotrebnega denarja, ki ga je Jože pridno vlagal v kmetijske stroje in opremo. Leta sedemdeset je že kar dobro kazalo. Nada in Jože sta imela štiri otroke. Najstarejši Nežki je bilo štirinajst let, najmlajšemu Jožku pa sedem let. Vmes sta bila še Branko in Mojca.

Tedaj je treščilo! Bilo je julija. Jože je s traktorjem pripeljal domov voz sena, tam so ga odklopili in ga na roke potisnili naprej. Jože ga je upravljal. Pa so kolesa naletela na oviro in je oje z vso silo vrglo Jožeta po tleh. Udarec je bil močan, a rane ni bilo nobene. Jože je čutil silno bolečino, spodnji del telesa pa, kot da ne bi bil njegov. Takoj ga je spreletela zla slutinja: "Hrbtenica!" Ko je bil pri vojakih, je videl podobno nezgodo. "Kdo bo zdaj skrbel za moje otroke?" je hlipal in se v bolečini zvijal po tleh. Ljudje, ki so se zbrali okoli njega, seveda niso videli rane ne krvi, zato so se ob njegovem stokanju začudeno spogledovali, mis-

TONE JAKŠE

leč, da pretirava. A Jože ni pretiraval in njegova slutinja se je uresničila.

Prepeljali so ga v novomeško bolnišnico, kjer so ga operirali. V bolnici je ostal šestdeset dni, stanje pa je ostalo nespremenjeno. A Jože je potihem še vedno upal, da bo znova shodil. Šele v bolnišnici Soča v Ljubljani so zdravniki prišli na dan z odkrito besedo. Potrdili so Jožetove najtemnejše slutnje. "Nikoli več ne boste hodili..." te zdravnikove usodne besede so Jožeta še dolgo zasledovale.

Za božič je prišel domov. Bil je na invalidskem vozičku in še vedno zelo neroden. A ni bil neroden le on, soочiti se je moral s svetom, ki je bil še bolj neroden in neprilagojen kot on sam. Problem se je pojavil že pred vhodom v hišo. Da je lahko prišel v domačo hišo, so ga morali nesti, voziček pa za njim. Omejen je bil tudi pri gibanju znotraj doma: pragi, širina vrat, stopnice. Spoznal je, da si mora svet prilagoditi, če hoče živeti v njem. Doma je še šlo, saj je imel razumevajočo ženo in otroke, a hitro je spoznal, da je svet zunaj doma prav tako neprilagojen.

Litol se je dela, saj zaradi drugih ni bilo časa za samopomilovanje. Dom je pod njegovim vodstvom dobil prijaznejšo podobo, kjer se kot invalid ni počutil omejenega. Tudi posestvo je spet zaživel. Jože sam sicer ni mogel sesti za traktor, a je najstarejšo hčerko Nežko spodbujal, da je postala na njem prava traktoristka. Vzorno je obdelala domača polja in se celo udeležila belokranjskega tekmovanja orčev, kjer je bila tudi uspešna.

A ne le doma, skoraj povsod, kamor se je obrnil, v večjih krajih, v trgovinah in uradih, je Jože naletel na fizične pa tudi na psihične ovire, za katere je vedel, da jih je treba premagati. Vedel pa je tudi, da tega ne more storiti sam, zato se je včlanil v društvo paraplegikov v Novem mestu. Zdaj je v upravnem odboru in svojimi izkušnjami pomaga drugim prebroditi podobne težave, kot jih je imel on sam.

Koliko bridkih izkušenj ima, pove že to, da sta Jože in žena Nada pet let po prvi nesreči spet pristala v bolnici. Tokrat zaradi prometne nesreče. Žena je bolnišnico zapustila po treh dneh, Jože pa po enem mesecu, pa še takrat je imel obe nogi in roki v mavcu. Kako se človek počuti takrat, si je težko predstavljati, poskušate pa lahko.

In kako je danes? Jože in Nada še vedno živita na Božakovem, v domu, prijaznem za invalide in vse obiskovalce. Okoli njiju je živo, saj pod isto streho bivata še sinova Branko in Jožko z družinama, Nežka se je poročila na Krasinec in ima še vedno rada traktorsko brnenje, tekmuje pa njen mož, ki gre letos na svetovno prvenstvo v oranju, Mojca pa je poročena v Novem mestu. Jože in Nada imata osem vnučkov. Za šalo že splezajo v dedkov invalidski voziček, upajmo pa, da ga sami ne bodo nikoli potrebovali.

TONE JAKŠE

Jože Nemanič z Božakovega z vnučko Matjo v naročju.

FOTO: MARKO KLINČ

Pevski zbor Dušan Jereb v sedanji zasedbi z zborovodkinjo Majdo Nemanič.

Pol stoletja jerebovcev

Prva povojna leta so bila ob vsem, kar danes slabega prihaja na dan, vendarle tudi leta zanosa in vzgona. Obnova porušene domovine, temeljite družbene spremembe in diktat oblasti so vnesli v dogajanja pionirskega duha, ko je bilo treba tako rekoč preko noči postaviti na noge podjetja, ustanove, društva. Podobno kot na drugih je bilo na kulturno-prosvetnem področju. Ob samem svitu svobode je tako vzniknil tudi moški pevski zbor "Dušan Jereb", ki te dni praznuje 50-letnico delovanja.

Rojstvo zbora sega v prve dneve svobode. Franc Adam, takratni poverjenik Mestnega odbora OF za kulturo v Novem mestu, je 11. maja 1945 dobil nalogu, da čez tri dni pripravi miting s pevci. A kje dobiti v tistih časih pevski zbor? Najbolje je kar ustvariti novega. Tako je Adam stopil do Antona Marklja, takratnega organista in učitelja glasbe, in ga zaprosil, naj spravi skupaj nekaj pevcev ter jih navadi nekaj narodnih in partizanskih pesmi. Samo dva dni časa je bilo na voljo, a kljub temu so 14. maja v porušenem Domu kulture na mitingu pevci zapeli in navdušili obiskovalce, kot piše v svojem spominskem zapisu Adam. To je bilo jedro kasnejšega moškega pevskega zabora Dušan Jereb. Pod Markljevim vodstvom so na prvem nastopu zapeli: Dominik Bratož, Polde Cigler, Vladimir Drenovec, Ferdo Gernedelj, Vili Skok, Slavko Strajnar in Drago Šproc.

Mitingi so se potem vrstili, tako da so imeli pevci dosti dela, poslušalcev pa jim tudi ni manjkalo. V kraje zunaj Novega mesta so se vozili z vsem mogočim, z vozovi, tovornjaki, pozimi celo s sanmi, kar je pač bilo takrat na voljo. Na miting v Straži jih je po progri odpeljala celo motorna drezina.

Povsod pesem jerebovcev

Pevski zbor se je širil, vanj so se vključevali fantje in možje, ki so prihajali iz partizanov, internacije in od drugod. Ni bilo mitinga ali kake druge slovesnosti, da bi ne nastopil tudi novi moški pevski zbor. postal je znan in treba mu je bilo dati ime. Ko so leta 1947 iskali primerno ime za zbor, je obvezjal predlog Martina Pavlinja iz borčevske organizacije, naj zbor imenuje po narodnem heroju, dolenjskem revolucionarju, po poklicu pa veterinarju, Dušanu Jerebu-Štefanu. "S tem poimenovanjem smo že zeleli dati zboru, ki se je že uveljavil s partizansko in narodno pesmijo, še večji pomen in nalogu, naj v bodoče s pesmijo ohranja in prenaša izročila NOB in ljudske revolucije," je ob 40-letnici zabora zapisal Pavlin in dodal, da so bili na zbor ponosni, saj je užival ugled po vsej Sloveniji, tako da so "k nam v Novo mesto prihajale prošnje za koncerte in nastopanje zboru iz bližnjih in daljnih krajev Slovenije".

Hkrati ko je zbor številčno in kakovostno rastel, so se ratožili tudi nastopi. Ni bilo večje proslave ali slovesnosti, na kateri bi ne zapeli tudi jerebovci, in na območju novomeške občine skoraj da ni spominskega obeležja ali pa spomenika, pri katerega odkritju bi ne zodonela pesem jerebovcev. Zbor je uspešno nas-

FOTO: M. MARKEI

Rudi Mraz, tenorist, ki je z zborom od njegovih prvih let.

topal tudi na številnih koncertih doma in drugod po Sloveniji, udeleževal se je pevskih revij, gostoval v drugih jugoslovenskih republikah, potoval k slovenskim rojakom v zamejstvo, slišali so ga brigadirji na progi Brčko-Banoviči, Šamac-Sarajevo in na avtocesti Bratstva in enotnosti.

Svoj kakovostni vrh je zbor dosegel v šestdesetih letih. Takrat je imel zelo posrečeno glasovno zasedbo, njegovi nastopi pa so osvajali publiko in skladatelje. Nekateri, kot denimo Lovro Hafner, Matija Tomc in Pavel Kernjak, so celo napisali in posvetili zboru pozamezna dela, ki so jih jerebovci tudi pripravili in predstavili javnosti. Seveda priznanja niso izostala. Poleg številnih diplom in pohval je zbor leta 1961 prejel Trdinovo nagrado, leta 1970 srebrni znak OF slovenskega naroda, leta 1975 red republike z bronastim vencem in ob 40. obletnici ustanovitve zabora plaketo Novega mesta. Da je šel o zboru naokoli dober glas, priča tudi zanimanje RTV Ljubljana, ki je večkrat posnel zbor za svoje potrebe. Zares številni nastopi, zagnanostjo pevcev in marljivostjo je zbor Dušan Jereb deloval kot dober zgled za druge kulturne skupine po Dolenjskem.

Preko 3.000 nastopov

Začetek in vzpon zabora do njegovega kakovostnega vrha sta bila tesno povezana z vztrajnim in plodnim delom zborovodje Toneta Marklja, ki je zbor vodil od ustanovitve pa do 1973. leta. Pevci so mu rekli kar "oče zabora". Spominjajo se ga kot glasbenika, ki je znal pritegniti v zbor mlade in dobre pevce, kot zavzetega ter predanega zborovodjo, ki je tudi zaradi svoje priljubljenosti med pevci znal ves zbor spodbuditi k naporom za kakovostno rast, znal pa se je po vajah in uspešnih nastopih s pevci tudi poveseliti.

Za Markljem je zbor prevzel glasbenik Franc Milek in ga vodil do leta 1975. Nato so jerebovci do leta 1984 peli pod vodstvom prof. Čorbiča, potem pa je za kratek čas obstoj zabora ohranjal pevec Vili Skok, dokler ni leta 1985 vodstvo za pet let prevzel prof. Janez Klobučar, ki je poskrbel za ponoven kakovostni dvig. Za njim je zbor vodila najprej zborovodkinja Sonja Pirc in nato Majda Nemanič, ki vodi zbor še zdaj.

V petih desetletjih je zbor opravil preko 3.000 nastopov, navadil blizu 300 narodnih in umetnih pesmi, v njegovih vrtih pa se je zvrstilo več kot 70 pevcev, ki so daljši ali krajišči čas peli z jerebovci, nekatere med njimi pa so bili tudi ustanovitelji novih pevskih zborov. Mnogi, kar 17 jih je z zborovodjo Markljem, so končali zemeljsko pot in so jih jerebovci s pesmijo pospremili v tisti kraj počitka. Niso pozabljeni, za dan mrtvih na grob vsakega od pevcev položijo rdeč slovenski nagelj.

Danes je v zboru 15 pevcev: Rudi Rozzi, Davorin Rangus, dr. Mirko Vodnik, Ivan Dežan, Rudi Mraz, Slavko Štrasser, Janko Plevnik, Marjan Jamnik, Janez Kastelic, Andrej Šepetavec, Henrik Schwender, Jože Hudoklin, Stane Hudoklin, Stane Klobučar in Marjan Urbas. V glavnem gre za starejše pevce, saj pod mladka kljub prizadevanju ni. Škoda bi bilo, če bi zbor s tako bogato tradicijo in s polstoletnim stažem utihnil. Jerebovci si želijo, da bi še in še prepevali.

Pesem jerebovcev naj ne utihne

Rudi Mraz, tenorist in dolgoletni predsednik upravnega odbora zabora, se takole spominja prehodnega polstoletne poti: "V zbor sem prišel na samem začetku. Po vrnitvi iz partizanov sem takoj začel organizirati železničarje v zboru. Železničarje. Že leta 1947 sem se priklučil jerebovcem in jim stal zvest do današnjih dñi. Razmišljjam, kako hitro je preteklo teh petdeset let. Pevci so prihajali in odhajali, mnoge je pospremila naša pesem k večnemu počitku. Dosegali smo vidne in skromnejše uspehe, prejemali pohvale pa tudi kritike. Za nami je petdeset let trdega dela, petdeset let vaj in nastopov, petdeset let navdušenja in tudi odrekanj. Skozi petdeset let nas je pesem družila, razveseljevala in bodrila. S pesmijo smo premagovali ovire, saj včasih še prostora nismo imeli, da bi vadili. Nekaj časa smo bili celo brez pevovodje. Toda odločili smo se, da zbor Dušan Jereb ne sme propasti, da bomo peli, četudi nas bo le še pet. Predolgo smo delali skupaj in preverili ljubezen do zborovskega petja na povezuje. Pesem jerebovcev naj ne bi utihnila! Hvaležni smo družbenopolitičnim vodstvom in podjetjem, ki so nas v ta leta moralno in materialno podprtih. Po svojih močeh utrjevali slovesa zboru in širili območje delovanja. Globoko smo hvaležni tudi publiki, ki nas je z obiskovanjem koncertov in nastopov spremislila ter nas tako spodbujala k pevskim dosežkom in višji kakovosti."

Gnetenje kovine, gnetenje besed

Šest rodov Stoparjev je skozi stoletja z žarom ognja in močjo svojih mišic kovalo in oblikovalo železo, najprej seveda tako, da je bilo orodje trdno narejeno in uporabno, potem pa še tako, da je bilo licheno videti in je bilo v ponos taku lastniku kot kovaču. Za Stoparje železo ni bilo nikoli težka in trda tvarina kot za običajne ljudi, kovačka kri, ki se pretaka iz roda v rod, jim je govorila, da je železo lahko dobra, ubogljiva snov, pokorna človekovi moči. A ne samo moči rok, ampak tudi moči duha, tistemu skrivnostnemu vzgonu, ki nekatere posameznike sili, da v vidno snov vtiskujejo svoje duhovne podobe. Po šestih rodovih Stoparjev kovačev je v sedmem rodu z Rudijem Stoparjem železo nazadnje le postal umetniško sredstvo.

Rudi Stopar iz Sevnice, potomec kovaške rodbine iz Boštanja, je vsestransko ustvarjalna osebnost: slika, tiska grafike in piše pesmi, a tisto njegovo najbolj prav in naravno ustvarjalno početje je kipanje. Njegove skulpture, narejene iz železne ali bakrene pločevine, z značilnimi obžiganimi robovi, razcefranimi suknjam, vottomi zaplatami in obraci kot iz starega grškega gledališča, so dobro znane mnogim ljubiteljem kiparstva. Odkar se ukvarja s kiparstvom, je izdelal več kot 600 malih plastik, na devetih spominskih krajih naše domovine, od Sevnice, Pijavice in Okroglic do Sromelj, Miklavža pri Marijboru in Blance, pa stojijo tudi njegove velike spominske plastike.

V ozadju je vedno človek

"Prvi kipek sem naredil leta 1957. Nasatal je iz značilnega pubertetniškega ljuženskega razočaranja. Upodobil sem ženski lik, a v prsi sem, tam, kjer naj bi bilo srce, izrezal luknjo in v glavo tudi. To je bilo moje malo maščevanje dekletu, ki me je razočaralo," se Rudi Stopar spominja svojih kiparskih začetkov. Zanimivo je predvsem to, da je takoj segel po železu, ne po lesu ali ilovici, ki sta za oblikovanje tažja in nekako priročnejša, ne, samogibno je za svoj material izbral kovino. Oglašala se je pač kri prednikov. Te prve skulpture so bile z razliko od kasnejših povsem ploskovne, vendar pa je v njih že mogoče razbrati kasnejše Stoparjeve umetniške usmeritve, predvsem to, da so nastajale iz doživetij, da jih je ustvarjal iz svojih čustvenih in razumskih vzgibov. Temu je pravzaprav ostal zvest ves čas. Človek kot čustveno in razmišljujoče bitje je njegovo vodilo, stvaritve morajo izvirati iz človeka, doživetij, na njih se mora odražati preplet čustev in misli v tisti nerazločljivi celoti, kot jo sicer vsi živimo. Zaradi tega tudi odklanja povsem abstraktno umetnost in ostaja zvest figurativnim upodobitvam.

Seveda pa prvi Stoparjev kipek, ki je označil smer njegovih kasnejših življenjskih poti, ni nastal kar iz niča. Fant je že prej kazal, da iz njega nekaj bo. Od mladih nog

je rad risal, kovaštvo pa je bilo in hiši tako in tako doma, četudi njegov oče že ni bil več pravi kovač, ampak železničar, a je v prostem času še rad koval okrasne predmete. Od njega se je Rudi tudi naučil delati predmete iz železa. Od prvega razreda osnovne šole naprej je veliko risal. Danes pravi, da je imel veliko srečo, ker je še hodil v šolo, kjer so poučevali učitelji in učiteljice, ki so znali spodbujati naravne talente pri učencih. Njega so spodbujali, ko je delal prve literarne in risarske korake. V recitatorskem krožku je spoznal slovenske pisatelje in pesnike ter se navduševal nad njimi, kot risar pa si je s kopiranjem Jakčevih portretov znamenitih Slovencev za vse razrede na šoli ostril likovni občutek. Vendar kljub temu da je kazal talent za ustvarjalno delo, po končani osemletki ni šel v gimnazijo ali kakšno podobno šolo, ampak v srednjem šolu za strojne tehnike. Tudi tam se je hitro vključil v dramski krožek, napisal

FOTO: M. MARKELJ

S Krjavli in Klepcu v svet

Seveda ni šla ne gladko in ne strmo navzgor. Naj je v službi delal karkoli že, vedno je našel priložnost in čas, da je izrazil tudi svojo ustvarjalno žilico. Kot komunikativen in odprt človek je našel veliko znancev in prijateljev, še posebno ko je bil poslanec kulturno-prosvetnega zborna Slovenija od 1960 do 1964. Spoznal je veliko ljudi, med njimi mnoge ustvarjalce, v pogovoru z njimi pa je marljivo črpal nova spoznanja in usmerjal svoja lastna. V tistem času so nastajale skulpture Krjavlja, Desetega brata, Strašila, Ribničana Urbana, Martina Krpana, Petra Klepca in drugih likov iz slovenske literature in ljudskega izročila. "To je bil čas, ko je k nam začela prodirati potrošniška miselnost," pravi Stopar, "ko je človek kot človek začel izgubljati svojo vrednost, pa sem s svojimi Krjavlji, Krpani in Klepcu opozarjal na to. Te osebe so sicer reveži, vendar imajo pozitiven odnos do življenja, nič nimajo, a so vendar bogati po svoji človečnosti."

Leto 1969 stoji kot pomemben mejnik v Stoparjevem življenju. Tega leta je namreč postavil svojo prvo samostojno razstavo. Poprej je sicer že razstavljal na skupinskih razstavah, ta v Sevnici pa je bila samo njegova, to je bil njegov odločnejši korak v javnost. Potem so si razstave, skupinske in samostojne, kar sledile, njegove skulpture pa so lahko občudovali ljubitelji likovne umetnosti v mestih širom Slovenije pa tudi v tujini, hkrati ko so njegove stvaritve dobile svoje mesto v galerijah in v zasebnih zbirkah od Kostanjevice do Beograda, od Francije do Kanade. Seveda tudi priznanj ni manjkalo, med njimi pa mu je posebej pri srcu zlata medalja Grand prix international z Antibov.

Svoje prve pesmi in ob srečanjih s podobno utečimi ljudmi zorel. Ko je nastopil prvo službo, je izdelal tudi svojo prvo kovinsko plastiko. Rudi Stopar je začel svojo umetniško pot.

Suka tudi pero

Naj je videti kot dvoje povsem različnih stvari, pa je obdelovanje kovine in gnetenje besed za Rudija Stoparja eno in isto. "Moje skulpture so moje pesmi in moje pesmi so moje skulpture," pravi. "Pesem me je spremjal ves čas. Mislim, da ni naključje, če je moj prvi mali razstavni katalog opremljen tako z reprodukcijami mojih skulptur kot tudi z mojimi pesmimi. Prve pesmi sploh pa sem objavil v Mladih potih."

Danes ima Stopar za seboj že tri pesniške zbirke, če omenjenega kataloga ne štejemo. Prva zbirka, Te moje pesmi - zavrčki, je nastala v obdobju, ko je na lastni koži skusil, kaj je človeška zloba, in so bile pesmi nekakšen odgovor na to. Druga njegova zbirka je izšla na Hrvaskem, in sicer gre za hrvaške prevode njegovih hajkuv; tretjo, Te moje pesmi - V pomen-dranem času, pa so prav te dni natisnili v Tiskarni Novo mesto - Dolenjski založbi.

Zivljenska pot Rudija Stoparja je tako bogato zakoličena s stvaritvami, od malih skulptur, spomeniške plastike, do grafik in pesmi. Če bi jo merili po skupni dolžini rezov, ki jih je pri oblikovanju svojih skulptur opravil z gorilnikom varilnega aparata, bi bila dolga več kot 500 km; če bi jo tehtali po teži v skulpture vgrajene pločevine, bi bila težka pol drugo tono. A življenie se ne meri in ne tehta v metrih in tonah, njegova teža je drugačna - izmerjena in stehvana je v Stoparjevem ustvarjanju.

MILAN MARKELJ

Rudi Stopar nima ateljeja, slika in riše v dnevni sobi, kovinske skulpture pa oblikuje v garaži ali pred njo.

FOTO: M. MARKELJ

Stopar z eno od novejših skulptur iz jeklene pločevine.

FOTO: M. MARKELJ

KNJIŽNA POLICA

Slovenska poštenost

Neutrudni mislec in pisec dr. Anton Trstenjak je svojim 47 knjigam, med katерimi je precej takih, ki jih zaradi klenosti misli, jasnosti izraza in poljudnosti mnogi slovenski bralci izredno radi prebirajo, dodal še eno, po kateri bodo prav tako mnogi z zanimanjem segli. Ob podpori Ministrstva za znanost in tehnologijo je Inštitut Antona Trstenjaka izdal poljudnoznanstveno delo tako imenovane praktične oziroma uporabne psihologije SLOVENSKA POŠTENOST, ki je nastala kot plod avtorjevih raziskav slovenskega značaja.

Gre pravzaprav za nadaljevanje knjige Misli o slovenskem človeku, ki je izšla pred tremi leti pri Založbi Mihelač. Že v njej je Trstenjak pri opredeljevanju slovenskega narodnega značaja ugotavljal, da je poštenost tista slovenska posebnost, ki nas izrazitejo loči od drugih narodov. V najnovejši knjigi se tega vprašanja loteva podrobneje. V prvem delu knjige, ki je predvsem etimološka analiza poštenosti, ugotavlja, da že sama slovenska beseda poštenost in poštenjak nimata enakopomenke besede v drugih evropskih jezikih, z njo Slovenci izražamo nekaj, česar v tem pomenu ne more izraziti noben drug narod v svojem jeziku. A slovenska poštenost nima samo svoje posebne jezikovne podlage, temveč tudi stvarno zgodovinsko ozadje. Slovenci so se od nekdaj imeli za poštenjake, kar je pomenilo in še pomeni človeka brez graje, oziroma so poštenost postavljali na prvo mesto vrednot, po katerih se oblikuje človekova osebnost in na nek način tudi narod. Za poštenjake so nas imeli tudi tujci, kot Trstenjak ugotavlja iz različnih zapisov, denimo iz zanimive razprave Čeha Jana Lega iz druge polovice prejšnjega stoletja. V novejšem času je poštenost kot slovenska posebnost in samobitnost, celo suverenost, pod vplivom južnjaškega ciničnega odnosa do vrednot in splošne krize vrednot v sodobni potrošniški družbi resno ogrožena. Trstenjak zato kljub siceršnjemu optimizmu resno opozarja, da nas "že zgolj postopno usihanje dosedanje moralne zavesti slovenske poštenosti in njene identičnosti neizogibno vodi v narodni odpad in v slovenski kulturni samomor". Slovenec je namreč zaznamovan s poštenostjo, ki je njegova posebnost, po kateri se razpozna in ločuje od drugih narodov v svojem besednjem izražanju, z vsem svojim vedenjem in zgodovinskem izročilom. "Slovenska poštenost je namreč slovenska suverenost," zagotavlja Trstenjak.

V nadaljevanju knjige avtor psihološko in antropološko obravnava poštenost in njene povezaneosti z drugimi človekovimi značilnostmi in vrednotami, kot so dostenjanstvo, presežnost, inteligentnost, junastvo, nenasilnost, podjetnost, zmerost, odgovornost ter življenska uspešnost in smisel življenja. Razmišljanja in ugotovitve povezujejo in nazorno osvetjuje s številnimi osebnimi izkušnjami, pričevanji, anekdotami in razmišljanjem drugih, pri čemer sega v mnoge danes zelo aktualne probleme od sprave do politične razcepljenosti Slovencev.

Vsekakor gre za knjigo, ki jo je res vredno prebrati, saj ob mnogih odgovorih zastavlja tudi prenekatero vprašanje, na katero si mora vsakdo sam poiskati odgovor iz sebe in za sebe samega.

MILAN MARKELJ

Slovenstvo in prva ustava ZDA

Verjetno ni človeka oziroma naroda, ki se ne bi zanimal za preteklost, če le ima za to podatke in vire. Še posebej pa zato, ker si skoraj vsak domisla, da je prav njegov narod nekaj posebnega in enkratnega. Pa če je potem to res ali pa ne. Iz podobnega razmišljjanja izhaja tudi knjižna novost SLOVENSTVO IN PRVA USTAVA ZDA dr. Josipa Felicijana, ki jo je izdal Slovensko bibliografsko društvo Ljubljana, "edina neprofitna in nesubvencionirana organizacija, ki skrbi, da bi bilo knjižno bogastvo čim bolj dosegljivo bralcu".

Prof. dr. Josip Felicijan je naš rojak iz okolice Vojnika, življenska pot pa ga je pripeljala v ZDA, kjer je poučeval rene-

sančno zgodovino. Njegova knjiga Slovenstvo in prva ustava iz leta 1967 je namenjena večno odpretemu vprašanju podobnega prenosa naravne ljudske suverenosti. Prof. Felicijanu je s to knjigo uspelo dokazati, da Jeffersonove ustave, to je Deklaracije o neodvisnosti ZDA iz leta 1776, ne bi bilo brez Karantanije in njene ureditve. Do najbolj demokratične ureditve človekovih pravic je namreč prišlo, ker je Jefferson izvedel za več kot tisoč let starejšo zgodovinsko prvi sankcionirano in izvajano ureditev odnosa med narodom kot suverenom in njegovim plebiscitom izbranim vodstvom pri karantanskih Slovencih. Ustoličevanje naših knezov - vojvod na Gospovskevem polju je bilo torej odločilen zgled za prvo ustavo ZDA oziroma njenega avtorja Jeffersona.

Kako je Jefferson izvedel za to? O načilih, smislu, vsebinu in obredu slovenskega ustoličevanja na knežjem kamnu je pisal že Bodin v svojem delu Republika. Ta ideja nenasilnega prenosa oblasti je v bistvu nekakšen fenomen slovenstva, saj kaže zgodovinski vpliv slovenstva na svetovne premike v smeri počlovečenja vladanja in oblasti, predvsem pa na nastanek najbolj demokratične ustave na svetu.

Bogato ilustrirantu prevodu knjige z 250 stranmi je dodano še tolmačenje dogodkov in osebnosti, ki jih sam avtor ni podrobneje predstavil, in nekaj slikovnega materiala (večji del ilustratorja Hinka Smrekarja), delo pa se zaključuje s seznamom slik, kazalom in predstavitvijo Slovenskega bibliografskega društva.

LIDIJA MURN

Štirje sodobni romani

V jesenskem paketu tretjega letnika zbirke XX. stoletje, s katero Cankarjeva založba nadaljuje tradicijo izdajanja vrhunskih romanov iz svetovne književnosti, se od štirih avtorjev kar trije prvikrat predstavljajo slovenskim bralcem, čeprav njihova imena niso neznani poznavalcem in ljubiteljem sodobne književnosti. Tako smo v prevodu Marjanice Mihelič (napisala je tudi obsežno spremno besedo) dobili roman ŠOLA NA MEJI madžarskega pisatelja Geze Ottlika, ki v domovini velja za najpomembnejši madžarski roman povojnega obdobja. Izšel je leta 1959, na novo pa so ga odkrili pred desetimi leti, nakar se je roman s svojim globoko človeškim sporočilom in umetniško vrednostjo hitro uveljal doma in v tujini, pri nas, madžarskih sosedih, pa šele zdaj.

Velika uspešnica je bil tudi kratki roman SPLAŠENI KONJ nemškega pisatelja Martina Walserja, ki je izšel leta 1978, nato doživel več ponatisov, dramatizacijo in filmsko uprizoritev. Pisatelj je okrog drobnega dogodka ob srečanju nekdanjih sošolcev splej pripoved, s katero je razgal bleščeti, vendar lažni vitez življenja ter pokazal neizprosne mehanizme resničnosti. Roman je prevedla Lučka Jenčič, spremno besedo pa je napisal Anton Janko.

Z romanom JUAN BREZ ZEMLJE pisatelja Juana Goytisola smo v prevodu Ferdinanda Miklavca dobili eno od del španske sodobne književnosti, ki je v naši prevodni književnosti bolj redko zastopana. Poglavnita tema romana je izgnanstvo in ostra kritika ne samo fankističnega režima, kar je sicer značilno za Goytisolovo pisanje, ampak kar celotne podstati Zahoda. Za roman je značilno razbijanje vsebinske in oblikovne romaneske forme, zaradi česar je delo zahtevno za branje. Spremno besedo je napisala Branka Kalenič Ramšak.

Najobsežnejši roman v paketu je MAG britanskega pisatelja Johna Fowlesa, ki velja za najbolj znanega pisca evropske različice postmodernistične metafikcije ter za enega najvplivnejših svetovnih romanopiscev druge polovice tega stoletja. V slovenščino imamo prevedena že dva njegova romana, s prevodom druge, predelane izdaje Maga (prevajalka je Ksenija Dolinar), pa dobivamo najboljše Fowlesovo delo. Obsežna, realnih in magičnih dogodkov polna pripoved je zelo bralna in privlačna tako za široke bralne množice kot za literarne sladokusce in teoretičke. Spremno besedo je napisal Matja Bogataj.

MILAN MARKELJ

SV. VID, POMOČNIK V STISKI - Sv. Vid je eden izmed štirinajstih pomočnikov v sili. Ljudje so se k njemu zatekali po pomoč pri božjosti ali "svetega Vida plesu", zlasti pri otroškem "frasu". Belokranjeni pa tudi pri boleznih oči in vide. Pri zdravljenju teh bolezni je pomagala rosa, nabранa na vidovo pred sončnim vzhodom. Na baročnem stranskem oltarju v cerkvi v Slamni vasi je upodobljeno mučeništvo sv. Vida, ki v kotlu vrelega olja ni utрpel nobene škode in, kot pravi izročilo, umrl naravne smrti. (Pripravila Marinka Dražumerič iz ZVNKD Novo mesto)

In Trdinovih napisih

Tatovom se ne stopa na rep - Za naj več dobroto mora se zmatrati, da nismo več podložniki zatiravnih vaših gnad in še stokrat hujih njihovih oskrbnikov, pisačev in valptov. Ali so pa zraven tudi nerodne reči prišle od leta 1848. Res da se zaveda Ijudstvo če dalje bolj za slovensko in ume že skoraj sploh brati in mnogi tudi pisati - to je vse prav izvrstno, in moramo si voščiti srečo, da je tako, ali cesarski davki so le prestrašno narasli, sodbe so slabje od prejnjih, tatovom in malopridnežem ne stopa se na rep, marveč jih rede še mastno z mesom in belim kruhom, v postavah je ni nobene stanovitnosti in v tem kar dela naša vlada, nobene pravičnosti, nobene sprevidnosti in nobenega moštva.

Slove po lenobi - Radi lenobe slovele so včasi ženske iz rumanske vasi in pa Poljci brez razločka spola. Gorje si ga hiši, v ktero se priženil ali primožila ktera s Polja.

Huje je bilo z nekaterimi naizbežnimi nadlogami, ki jih je prinašal čas, na primer z bolezni. Janez ni ves čas obiskal zdravnika, niti kadar mu je bilo najhuje. Ponavljajoče se prehlade je že nekako pretrpel in si pomagal z domaćimi zdravili, potem pa je prišel zobobol in z njim bolečine, da bi človek znorel. Janez pa ni imel nikogar, da bi ga pozdravil, nikogar, da bi mu zaupal svoje težave. V gluho noč je spuščal pridušene stoke in bolezen je nemoteno napredovala. Zobje so mu izpadali drug za drugim in kmalu sta postali obe dlesni ena sama brazgotina. Usta si je izpiral s čisto vodo in čajem, ki mu ga je pripravila sestra, in počasi, neskončno počasi je bolečina popuščala. Toda dlesni so ostale prazne in do zobodravnika, ki bi edini lahko kaj pomagal, Janez še vedno ni mogel. To so bili časi, ki jih ne bo nikoli pozabil.

A vendar, kaj je hujše: dejanska bolečina, ki razjeda telo, ali neutolažljiva bol, ki kljuje v duši? Janeza sta med njegovim skrivaštvom doleteli obe in sam ju je moral premagati. Bilo je nekega večera, ko je bila mati nekoliko slabotnejša, zato jo je Janez obiskal in se zadržal malo dlje pri njej. Sedel je na zapečku, mati pa je ležala v postelji. Mrak v sobi se je že povsem zgostil, a besede se v njem niso izgubile. Našle so pot skozi temo do ljubljene osebe. Janez se ne spominja več, o čem je tekla beseda. Morda sta se spominjala življenja pred vojno, morda sta načrtovala, da bi bilo le dobro končati to skrivaštvo in se predati oblasti, kakršna je že in kar bo pač storila. Spregorovila sta nekaj stavkov in se spet pogeznila vsak v svoje misli. Iz takega premišljavanja je Janeza zbudil materin nenadni vzduh. Nekoliko se je privzignila in se sedela nazaj v posteljo. "Nekaj je narobe", je prešinilo Janeza. Prižgal je luč in stopil k postelji. Mati je rahlo trepetala. Dvignil jo je v naročje. Njeno telo se je umirilo. Tudi dihanja ni bilo več čutiti. Iz materinih ust je spolzel temen curek po sinovi roki. Dvignil jo je proti svetlobi. Tekočina je bila lepljiva. "Kri!" je ugotovil in tisti trenutek ga je sprejetela usodna resnica: "Mati je mrtval!" Glasno je zahiljal. Sestra je spala na peči. Zbudila se je in začudeno pogledala. Ko je dojela, kaj se je zgodilo, se mu je pridružila v nebrzdanem kriku žalosti. Kako dolgo je to trajalo, je težko reči, morda le nekaj minut, morda celo uro, potem pa se je celotna podoba nenačudne situacije spet zgrnila nad njiju. Prostora za čustva ni bilo. Hitro se je bilo treba vrniti spet v vsakodnevno vlogo. Tudi žalost morajo skrivači trpeti

Tone Jakše

3

SKRIVACI

po svoje, v samoti. Janez se je previdno odplazil v skrivališče na skednju, Micka pa se je, glasno tarnačoč, napotila do bližnjih sosedov po pomoči.

Tisto noč je bila hiša seveda polna sosedov, prihajali so tudi naslednji dan, razni sorodniki in znanici, ki so prišli mater pokropiti in se posloviti od nje. Naslednjo noč so prišli po stari navadi k njej čut, in ko je napočil tretji dan, so se pričeli odpravljati k pogrebu. Na Hribu so se zbirali ljudje od blizu in daleč, in ko je napočila ura, so pogrebci prinesli krsto iz hiše in jo položili na voz. Počasi je krenil žalostni sprevod izpred hiše v dolino. Od treh Rusovih otrok je za vozom z materino krsto stopala le Micka. Jože je že vrsto let počival na Javorovici, Janez pa je izginil v zadnjih dneh druge svetovne vojne. Tako so razmišljali tisti, ki so stopali v sprevodu. Le Micka je

vedela, da jih Janez verjetno opazuje skozi špranje svojega skrivališča, kakšna tuga je hotela takrat razgnati njegovo srce, pa ve le Janez sam.

Vse tiste dni in noči je bil na preži, in ko so zabiljali materino krsto, bi najraje planil in še zadnjič vzel od nje slovo. A hkrati je bil plaha, preganjana žival. Strah ga je zadrževal v skrivališču in zelo se mu je, da žeblji, ki pribijajo pokrov krste, tudi njega za vse čase zabijajo v njegovo skrivališče.

Ko je sprevod izginil v dolini, je domačijo na Hribu preplavil mir, ki ga je le kdaj pa kdaj presekalo mukanje živine in pasji lajež. Človeški glas je tukaj le poredko odmevan. Janez se je tako ali tako že poistovetil s tišino, Micka pa se je povsem prilagodila njemu. Bil ji je še edini domači človek na svetu in plaho je vzrepetal, kadar ji je samo omenil, naj kaj ukrene, da bi prišel v stik s svetom, ki ga je že čisto izgubil. Bolj ko so leta tekla, bolj je postal odvisen od nje. Poleg nje so bila edina živa bitja, s katerimi je imel stik, živali na domačiji. Te pa tudi niso mogle govoriti.

Deklica odreši Janeza samote

Tako je bilo vse do tistega zimskega dne leta 1978, ko je bila skupina otrok iz Žalne na izletu na Hrib nad domačim krajem. Janez je bil ravno takrat v domači hiši. Slišal je otroško čeblanje, stopil do okna in njegov pogled se je srečal z očmi deklice, ki je presenečeno strmela v okno, na katerem nikakor ni pričakovala moške pojave. O dogodku je seveda povedala doma, ker pa domačim pojava ni šla v račun, je za celo zgodbo zvedela tudi lokalna policija. Tam so sestavili vse dele zloženke in ugotovili, da v zloženki z imenom Hrib nad Žalno manjka edino še Janez. Pograbili so orožje in se ga odpravili iskat. Kot smo že napisali na začetku, so ga našli na skednju, kjer se jim je predal brez upiranja.

Odpeljali so ga na naslišanje. Prav nič ni hotel zatajiti. Povedal je vse, kar je vedel. Spraševali so ga tudi po orožju. "Nimam ga. Notri ga ne boste našli. Če ga bote našli zunaj, ga je pa kdo nastavil," jim je dejal. Potem so se z njim ukvarjali še psihologi, ki so

Skrivač je kot žival - navadi se tiko prenašati svojo bolečino in se zadovolji s stvarmi, ki so mu pač dane. V letih skrivaštva so bile domače živali tako rekoč edina Janezova družba. Še sedaj, pri osmih križih, ima živinče v hlevu.

VAŠA 300. DNEVNA

MOJCA B.

NEURESNIČLJIVO UPANJE

Včasih mi misli kot plašna ptica polete k tebi, sedejo v tvoje naročje in si zaželijo, da bi bila še skupaj. Moje srce tiho upa, da se nekoč vendarle vrneš domov k meni. Premalo časa sva se poznal, da bi si resnično lahko pogledala v srce. Lahko le slutiva drug o drugem in upava, da se nekoč znova najdeva.

Zvečer odprem okno in pogledam v nebo. Svojo zvezdo imam. Upajoče zrem k njej. Hočem jo vprašati po tebi, ali si srečen, si morda sam, ali kdaj pomislil name. Vprašanji ni in ni konca. Želela bi slišati odgovor, vendar zvezde ne govorijo. Vse ostaja skrito v meni in nihče nikoli ne izve, da moje srce potihoma hrepeni po tebi, da si želi pomladis s teboj, tihih večernih sprehodov ob rečici in nežnih šepetanj. Včasih me srce potegne za seboj in pričnem mu verjeti. Kako lepo je verjeti srcu!

Zaprem okno. Zvezde ni več, hrepenenja bledijo. Radio me spomni na resničnost. Daleč stran si, jaz pa sem sama med tujimi ljudmi. Slutim, da si morda tudi ti želiš, da bi si nekoč skupaj obrisala solze za vedno, da ne bi jokala na skrivaj, da naju ne bi bilo sram pokazati svetu solz ljubezni.

Vedno je bilo kaj, kar nema ni dovoljalo biti skupaj. Vendar nekoč mora priti dan, ko bova samo MIDVA. Najina sreča in najina svetova se bosta, ker se morata, združila v eno. Stekla bova čez travnike, ko bo na nebu mavrica. Lovila jo bova, a čeprav bo bolj in bolj daleč, nama bo vseeno. Bila bova srečna, ker bova skupaj, ker nema ne bo važno, kje sva, temveč to, da sva. Objela se bova in svet bo plesal v ritmu najine glasbe, veter bo poiskal najboljše godce na svetu in vse bo tako, kot si že od nekdaj želiva in v srcu hrepeneče čakava.

Žal tega dneva za naju ni. Vedno so želje nekaj drugega kot resničnost. Tudi če si oba še tako želiva, se ne more uresničiti. Vse je proti nama in ni je stvari, ki nama bi dovoljevala sanjati skupaj.

Nekaj časa bom še odpirala okno in upajoče pogledovala zvezdo in si žezele, da bi bil ob meni, toda nekega dne te bom moral pozabiti, oddati svoje srce drugemu in pozabiti na vse, kar sva doživel skupaj. Ničesar nisi kriv. Ljubezen je janjanje in jemanje, dobivanje in izgubljanje. A takih ljudi, kot si ti, se ne da zlahka pozabiti, ostanejo na dnu srca; ko bom čisto čisto sama, se bom vedno spomnila nate. Mogoče si bom vsakič zaželeta, da bi bil z mano, a bo ostalo le pri želji. Sprejemam naju kot neuresničljivo upanje, ki pa kljub vsemu ostaja, ni ga mogoče pregnati, temveč samo pozabiti.

FOTO: M. MARKELJ

KATARINA KONDA:

OČE

Spet je sreda, ena izmed mnogih, ki so že bile in še bodo. Že zjutraj se zbudim z neprijetnim občutkom, kot da mi v grlu leži velikanski cmok. Sreda je dan, ko obiščem oceta.

Popoldne sedem na mestni avtobus. Ljudi je malo. Sedim in nemo zrem skozi okno. Na končni postaji izstopim. Večina potnikov se odpravi proti blokom, le dva ali trije zavijemo v nasprotno smer in potem skozi drevored, mimo vratarja in po potki, posuti s peskom, do stavbe. Kot vsakič poprej se osredotočam le na te majhne podrobnosti: na peseck, rože, na novo sliko na stopnišču...

Prvo, drugo, tretje nadstropje. Tu sem. Četrta vrata, levo. Pred vratim poštim za minutko. V rokah prekladam vrečko domačih pišketov. Take je imel oče najrajsi. Saj ni res, še vedno jih ima rad, upam...

Nadenem si vesel obraz in vstopim. "Dober dan, očka. Piškote sem ti prisnela. Tvoje najljubše."

Nič. Bolezen. Skleroza. Oče se ne spominja ničesar več. Z vsakim obiskom ga je manj. Ne ve več, koliko je star, kako mu je ime, kdo je, kaj je, kje je.

Oče in jaz. Bil je moj vzor. Pošten, vedno pripravljen pomagati, neskončno potrežljiv, kadar sem preživila obdobja uporništva, kadar nisem shajala niti s sabo, kaj šele z drugimi. Toda vedno, ne glede na to, kako zagrenjena sem bila, sem vedela, da je oče z menoj, mi nudi oporo in me razume. Vse do nje gove bolezni.

Nemočna sem ga opazovala, kako se nekoč tako bister človek počasi pogreza v temo pozabe. Z njim sem izgubila oporo, ki mi jo je dajal vse življenje. Zdaj se mu poskušam oddolžiti, a zdi se mi, da izgubljam bitko. Bolezen je premočna.

skušali ugotoviti, če je pri pravi. Spraševali so ga čisto navadne stvari, na primer, katero je glavno mesto Jugoslavije in podobno, potem pa so pred njega stresli še kup kock, a jih Janez ni hotel zlagati, rekoč: "Nikoli se nisem kockal, pa se tudi sedaj ne bom!" Uvideli so, da ni nevaren, pa so ga spustili domov.

Počasi se je Janez privajal normalnemu življenju in spremembam, ki so nastale v desetletjih, ko je bil odrezan oziroma se je sam odrezal od sveta. Tudi zaposlitev je dobil v kovinskom podjetju v Grosupljem, kjer je delal toliko časa, da si je skupaj z leti izpred vojne prislužil skromno pokojninico. Vsi pa le niso tako dobro prenesli Janezove ponovne vključitve v življenje. Zvedel je, da je imela domača borčevska organizacija več burnih sestankov o njem, več ostrih zahtev je padlo na njegov račun in lokalni miličnik se je nekajkrat oglasil pri njem in ga opozoril, naj se v mraku ne podaja iz hiše, ker bi utegnil kdo svojo grožnjo uresničiti.

Slabš kot njen brat je Janezovo vrnitev v javnost prenesla Micka. Strah, ki se je pred desetletji usidril v njej, je začel razjedati njen um. Bolezen se je nezadržno širila, tako da so jo na koncu sprejeli v umobolnico, kjer je tudi umrla.

Z Janezom sem se o njegovem skrivaštvu pogovarjal v začetku devetdesetih let, torej več kot desetletje potem, ko je postal prava medijnska senzacija. O njem je pisalo veliko časopisov in revij. Celo do Avstralije je šel glas o njem. Od tam ga je prisla posnet celo televizijska ekipa. Potem pa je bilo oblasti dovolj tovrstne popularnosti in Janezu je prepovedala dajati izjave. No, z mano se je Janez vseeno pogovarjal, saj se je medtem oblast že zamenjala. Povedal mi je svojo zgodbo, jaz pa sem še vrtal vanj z vprašanji. Kaj je tisto, kar ga je v vseh teh letih najbolj mučilo, zaradi česa je najbolj trpel?

"To je tišina. Človek je vendar družabno bitje. Mora se s kom pogovoriti, se mu zaupati. Tišina je kot zid okoli tebe, ki je z leti vse višji, ti si pa vse manjši," je dejal. In njegov glas je bil še vedno še petajoč, kot bi hotel resno zakriti pred nepoklicnimi ušesi. Strah in negotovost sta z leti tako globoko pronicnila v vse pore, da je vprašanje, če bosta še kdaj izginila. No, letos avgusta sem bil spet pri Janezu na Hribu nad Žalno. Čeprav je že krepko zakoračil v osemdeseta leta, še vedno živi na svoji domačiji sam. Samoto mu krajšajo sosedje, ki radi pridejo k njemu na obisk, pa tudi živinče v hlevu, za katero Janez klub letom še vedno vzorno skrbi.

Demolition group očarala

Izvrsten koncert cerkljanske skupine - Novomeške skupine niso izrabile lepe priložnosti

NOVO MESTO - Čeprav je skupina Demolition Group doma iz Cerkelj ob Krki, torej dolenska skupina, pa je Novo mesto zanje skoraj desetletje bilo neosvojljiva trdnjava. Letos se jim je dolenska metropola za to oddolžila, saj so prejšnji petek že drugič v tem letu nastopili pred skoraj dvestoglavom množico v trenutno najbolj dejavnem glasbenozabavnom priroščku v Novem mestu, v Piceriji na Glavnem trgu.

Koncert se je začel z nekaterimi najbolj znanimi komadi iz njihovega prvega cedaja, ki so občinstvo takoj spravili na noge, nadaljeval pa se je z izvajanjem skladb iz njihovega letošnjega albuma "Deep True Love", na katerem je tudi glasba za nekaj predstav Mladinskega gledališča. Ze kar malo zguljeno se sliši, če povemo, da je skupina še enkrat pokazala, da zares mojstrske obvladuje glasbo, odrski nastop in stik z občinstvom.

Demolition Group je do sedaj izdala že devet albumov, od tega zadnja dva na kompaktnih ploščah. Kar nekaj skladb je postal pravi hit, posneli pa so tudi tri videospote.

Koncert v Piceriji je organiziralo Društvo novomeških študentov, ki je skoraj v celoti prevzelo vodenje tovrstnih dogodkov. Pri tem delu so si člani pridobili že bogate izkušnje, zato je bil petkov koncert brezhibno pripravljen, edino, kar je malec skazilo večer, je bilo dejstvo, da ni bilo nobene novomeške predskupine, ki bi imela ob takih zvezdah večera izvrstno možnost za predstavitev. V igri sta bili kar dve domači postavi, vendar sta zaradi meni neznanih vzrokov način na zadnjem hipu odpovedali. Ce se bo tako nadaljevalo, bodo nekateri mlade novomeške skupine kljub izvirnosti svoje glasbe in nedeljeni podpori novomeške publike zaradi svoje prav neverjetne lahkomiselnosti pristale v pozabi.

JANEZ GORENC

DNEVI ODPRTIH VRAT V AUTOHIŠI ITG

BREŽICE - Dnevi odprtih vrat, ki jih je prejšnji teden organizirala ITG A.H.B. Brežice, so privabili v prodajni salon te avtohiše v Brežicah precejšnje število obiskovalcev. Ob tej priložnosti so se seznanili z novostmi iz Renaultovega proizvodnega programa, med drugim z laguno break, ki je zdaj že nekaj dni na voljo tudi kupcem v omenjeni brežiški avtohiši, ter s cilom be op. ITG A.H.B., ki je pooblaščeni prodajalec renaultov, beleži dobro prodajo, saj je med na novo registriranimi vozili v Brežicah v zadnjem obdobju več kot 40 odst. renaultov.

PODHOD PRIHODNJE LETO

LITIJA - Drugo leto bomo v Sloveniji praznovali 150-letnico železnic. V Zasavju naj bi bila maja v Litiji osrednja pravila z otvoritvijo težko pričakovane podhoda, na katerem Litijani čakajo skoraj 30 let. Podhod bo zgrajen ob postaji, širok bo 5 in dolg 38 metrov, odpiral pa se bo proti mestu. Celotna investicija na rekonstrukcije tirkih naprav podhoda bo stala 598 milijonov tolarjev, občina Litija pa bo prispevala četrino sredstev. Tako bo podhod narejen do maja prihodnega leta, dela pa se bodo začela v začetku novembra letos. M. Š.

ŽALNA SLOVESNOST OB DNEVU MRTVIH

VAVTA VAS - Krajevno združenje vojnih veteranov in borcev NOV Straža pri Novem mestu je v nedeljo, 29. oktobra, ob 11. uri na pokopališču v Vavti vasi pripravilo osrednjo spominsko slovesnost. Pri spominskih grobovih potihih podhoških talcev in spomeniku padlih znanih in neznanih partizanov, umrlih v koncentracijskih taboriščih ter vseh pogrešanih antifašistov so na žalni slovesnosti zapeli šolski otroci iz Vavte vasi, kulturni program pa je prispeval tudi mešani pevski zbor.

Načrtovalci obnove ceste so se ušteli

Zakaj zastoj pri rekonstrukciji ceste do Retij

LOŠKI POTOK - Na seji občinskega sveta so 12. oktobra velik del razprave namenili zastoj pri rekonstrukciji ceste Retje - meja z občino Loška dolina. Svetnikom je nastalo probleme razlagal nadzornik, ki je povedal, da višina investicije ni bila pravilno zastavljena, projekti za celotno traso, ki je dolga 4100 m, niso bili pravilno izdelani.

V prvotno ceno, ki je bila nekaj nad 41 milijonov tolarjev, ni bilo vsteto delo geometrov, mulde, ki so velik strošek, so bile ocenjene samo pavšalno, prav tako je projektant pozabil na cestno signalizacijo. Zaradi nejasnosti, ali bo denar, so se dela skoraj zaustavila na polovici trase, svet pa se je odločil, da bo za to uporabil predlagan zamik plačila do izvajalca in najel dodaten bančni kredit, ki bo, kot kaže, bremenil prihodni proračun. Po tej odločitvi sveta dela še nadaljujejo in pričakovati je, da bo cestišče izročeno namenu do konca tega meseca. Investicija se je tako povečala na dobrih 6 milijonov tolarjev.

Svetniki so pozorno prisluhnili tudi poročilu Oddelka za obrambo, ki ga je podal Jože Polovič. Vse kaže, da je poleg organizacijskih vprašanj vsaj trenutno rešeno tudi financiranje teh služb, konkretno za Loški potok pa je neugodno to, da nobeno gasilsko društvo nima prave opreme za gašenje in neutralizacijo nevarnih snovi.

A. KOŠMERL

V ČRNOMLJU IZPLAČALI VSO ODŠKODNINO

ČRNOSELJCI - Ker se je nekaterim kmetom iz črnomaljske občine, ki jim je julija lani toča potok pridelek, zdelo, da niso dobili izplačane takšne odškodnine, do kakršne so upravičeni, so se obrnili na Dolenjski list, naj poišče odgovor na izplačilo odškodnin na črnomaljski občini. Mojca Stjepanovič je pojasnila, da je bilo za lanskoletno škodo semiški in črnomaljski občini odobrenih 114 milijonov tolarjev odškodnine, od tega prvi 91,2 milijona tolarjev ter drugi 22,8 milijona tolarjev. Vendar ni šlo le za škodo v kmetijstvu, temveč na šestih različnih področjih. V črnomaljski občini so individualnim oškodovancem izplačali že vso odškodnino, nihče pa ni prejel več kot 30 odst. od nastale škode.

RAZSTAVA DEL OSKARIA GERJEVIČA - V tukajšnjem hotelu Terme so 27. oktobra odprli razstavo fotografij Oskarja Gerjeviča. Otvoritev je privabila precejšnje število obiskovalcev. Oskar Gerjevič, ki je bil med ustanovitelji Foto-kino kluba Brežice, se ukvarja s fotografijsko že skoraj 40 let. Gerjevič kot ljubiteljski fotograf rad obdeluje na fotografijah mesto Brežice. Zelo ga pritegnejo, kot pravi sam, tudi kmečki motivi: delo, vinogradništvo in podobno. Ostati hoče vedeni zapisovalec stvarnosti, ki se ne zateka v fotomontaže in podobne prijeme za dosego posebnih učinkov. Gerjevič je doslej sodeloval že na več razstavah, tokratna predstavitev na Čatežu, od koder je posnetek, pa je Gerjevičev peti samostojni nastop. (Foto: L. M.)

ZARJA IN SONCE ZA DRUGO OBLETNICO - V šmihelski župnijski cerkvi je bil minulo nedeljo, 30. oktobra, koncert otroških skupin, pevske Zarja in instrumentalne Sonce, ki ju vodi Irena Rešeta. Koncert, na katerem so zapeli in zaigrali izbrane popevke iz svojega programa, je bil posvečen drugi obletnici nastanka obeh skupin in 700-letnici šmihelske župnije. Kot gost je nastopil znani argentinski Slovensec Alberto Gregorič, program pa je povezoval Rudi Škop. Na sliki: člani Zarje in Sonca so se s šopkom zahvalili Ireni Rešeti za njen doseganje delo in prijaznost, s katero je k sodelovanju pritegnila več kot 40 otrok. (Foto: M. Markelj)

S PISATELJICO O DROGI - Pretekli teden je v Ljudski knjižnici v Metliki, teden poprej pa tudi v Črnomolju, gostovala novinarka in pisateljica Marinka Fritz-Kunc, ki je govorila zlasti o svojih zadnjih delih, dokumentarju Postaja death in romanu Borboleta, predstavila pa tudi svoje ostale štiri romane. Vsa njena dela so doživela velik uspeh in so razprodana. Ker v Borboletti govoril o mladi družini, zaznamovani z drogo, je tudi na literarnem večeru beseda najpogosteje tekla o problemih narkomanije v naši družbi. Tema je zanimala predvsem mlade, ki so razgrabili njen knjižico Postaja death, vendar bodo v Ljudski knjižnici Metlika kmalu brezplačno razdelili še okrog 50 izvodov te publikacije, katere nakup je omogočila metliška Beti. (Foto: M. B.-J.)

RAZSTAVILI BERO LIKOVNE KOLONIJE - V Galeriji Meke v Brežicah bodo do 15. novembra na ogled dela z letošnje likovne kolonije Galerije Meke. Kolonije so se udeležili Cvetka Miloš, Jože Kotar, Milan Todić, Sava Sovre, Marjeta Godler, Jure Cihlar in Jože Marinč, njihova dela pa je ocenil dr. Milček Komelj. Razstavo likovnih del s kolonije so odprli 25. oktobra, s čimer so tudi počastili brežiški občinski praznik. Ob otvoritvi je v programu v brežiškem gradu obiskovalce zavabovalo pesniško gledališče Avtodata (na fotografiji). (Foto: L. M.)

SOBOTNI VEČER V PICERIJI NA GLAVNEM TRGU - Predstava skupine Primitive Action iz Nozozemske.

BOHEMSTVO, ULIČNO PLEMSTVO

27. in 28. oktober, Pizzerija Tratnik Novo mesto - Rock koncert skupine Demolition Group in glasbeno gledališka predstava skupin Distract Vibes in Primitive Action iz Nizozemske

Zivljenjske radosti, užitki pleši v lahketnosti omame, transvestitne prisotnosti obeh spolov, vse to seveda velja za koncert skupine, kateri človeški faktor, pomazen s številko šest, se odziva na Demolition Group. Naboj je bil izstreljen v petek, zadeta so bila črna polja tarče, žirija pa se vedno ni odločila, ali je bil zadev tudi strogi center. Demolition Group je bend, ki mu je tudi po desetletnici delovanja uspelo, da je ostal zvest samemu sebi. Še več kot to, postal je boljši, bolj dominanten in močan v svojem nastopu. No, člani so prišli tudi do spoznanja, da niso več "nepravično postavljeni na margino", kar je nedavno dejal kapetan Sekularčič. Se pravi, splavali so v tok, keteče po sredini in se spremeno izognabili izbric. Kam jih bo odnesel tok, bo pokazal čas.

Teta sobota, ki pod svojim krimom skriva plesa in poskakovanja želenjno mladino, je zagodila nizozemskim umetnikom. Prostor, ki je prejšnji dan upogibal pod težo kovalcev obiska, je sprejel le trideseterico radovednih, ki so sicer evorčno pozdravili umetnike, na koncu njihovega nastopa, pa vendar. Gledališki glasbeniki, ali morda glasbeni gledališčniki so zahitevali neprekiniteno pozornost in koncentrirano spremjanje nekaj čez uro dolgega nastopa, v katerem so dva artisti, trije glasbeniki in en scenski delavec po-

Ah, dajte no.

BORIS O. PETKOVIČ

Obnova vinogradov zaradi toče

V okolici Brstovca, Vinjega Vrha in Stranske vasi naj bi še letos pričeli z agromelioracijo - Semiška občina ne bo mogla pokriti škodi, ki so jo povzročila neurja s točo

DOBREN, bo prvi del agromelioracije stekel še letos.

Letošnja neurja so močno prizadela semiško kmetijstvo, predvsem vinogradske, saj je od 216 ha vinogradov kar 85 ha tako uničenih, da bodo morali nasade obnoviti. Za škodo, ki je bila povzročena v kmetijstvu, so občani odali 242 prijav, od tega je bilo 60 prijav z Osojnika, Brezove Rebri in Malin, ker je toča uničila predelki dvakrat: 31. maja in 5. julija. Neurje je dirjalo po semiških občini v juliju in avgustu še trikrat.

Kot je bilo slišati na seji sveta, bo poročilo o škodi obravnavala komisija na republiki, ki bo začela delati v začetku januarja 1996. Župan je namreč povedal, da poročilo o škodi še ni odobreno, da pa občina sama škode ne bo mogla pokriti, saj ima za te namene le milijon tolarjev. Je pa občina poslala vlogo na črnomaljsko izpostavo Republike uprave za javne prihodke za znižanje katastroškega dohodka za območja v občini, ki jih je prizadel neurje s točo. Republiška vlada pa je pred kratkim sprejela sklep o določitvi območij, v katerih je letošnje neurje s točo ali burjo povzročilo škodo v vinogradih. Ta območja je uvrstila tudi semiško občino, kar pomeni, da je vinogradnike začasno opromistila plačila posebnega prometnega davka na alkoholne pijače. M. BEZEK-JAKŠE

PRAZNOVANJE JESENI - Društvo kmečkih žena v Semiču in podružnična šola Štrekjevec sta minuli konec tedna pripravila na Štrekjevec pri Semiču že tradicionalno praznovanje jeseni. Poleg bogatih rezav kulinarike, poljskih pridelkov, zdravilnih želišč in lovstva je bilo prisluhniti tudi koristnim predavanjem o zdravilih želiščih in medu.

(Foto: M. B.-J.)

DOLENJSKI LIST 23

"Martramo se na žive in mrtve"

Tako je potožila Metka Grm iz Male vasi v Dobropoljah

Metka Grm iz Male vasi v Dobropoljah

MALA VAS V DOBREPOLJAH - Zgrešil sem odcep z glavne ceste proti šoli v Vidmu in se znašel v Mali vasi, kjer sem pobaral žensko - menda je bila takrat edina duša v vasi - kaj je v njihovi vasci zanimivega. Najprej se je spomnila, da bi lahko bile Javhe, kjer je bil med vojno partizanski tabor, danes pa je tam lovška koča, potem pa se je razgovorilo o sebi.

Rodila se je pred skoraj 60 leti Tekavčevim v Jelenji vasi pri Predgradu, zdaj pa je že 23 let poročena v Mali vasi. Moža ni bil doma, ker je šel s prijateljem kupovati kravo. Raje bi si mentalko, katere meso je boljše, kot frizisko, ki pa daje več mleka. Prejšnjo staro kravo so pred kratkim ubili in meso prodali po 450 tolarjev. Zdaj imajo še bika, ki ga bodo tudi kmalu ubili in meso prodali po okoli 600 tolarjev kilogram. Razen tega imajo še prasiče in psa, in da drugih živali niti ne omenim.

"Tako je: martramo se na žive in mrtve," je potožila in dodala, da se tako pač mučijo danes kmetje. Mož in žena iz Šmihela

Rodila se je pred skoraj 60 leti Tekavčevim v Jelenji vasi pri Predgradu, zdaj pa je že 23 let poročena v Mali vasi. Moža ni bil doma, ker je šel s prijateljem kupovati kravo. Raje bi si mentalko, katere meso je boljše, kot frizisko, ki pa daje več mleka. Prejšnjo staro kravo so pred kratkim ubili in meso prodali po 450 tolarjev. Zdaj imajo še bika, ki ga bodo tudi kmalu ubili in meso prodali po okoli 600 tolarjev kilogram. Razen tega imajo še prasiče in psa, in da drugih živali niti ne omenim.

"Tako je: martramo se na žive in mrtve," je potožila in dodala, da se tako pač mučijo danes kmetje. Mož in žena iz Šmihela

J. P.

pri Novem mestu prihajata celo v njihovo vas prodajat žganje po 600 tolarjev liter, kar ni nobena cena, ko ga nekateri ponujajo že po 1000 tolarjev... Pa vendar pri njih delo še nekako gre od rok. Kljub temu ima lepe spomine na mlada leta, ko so namesto traktorja zapregli par volov...

J. P.

PREMALO INFORMIRANI

ČRNOMELJ - Prejšnji teden je po zelo dolgem času svet krajevnih skupnosti sklical zbor občanov.

Krajani naj bi razpravljali o bodočem statusu krajevnih skupnosti, ali ostanejo še naprej tri ali naj bi bila za Črnomelj z bližnjo okolico le ena. Občinski svet je že maja sprejel statut in z njim določil dosedanje organiziranost; takrat občanov ni nihče vprašal, kakšno organiziranost si želi. Prisotni teh je bilo le 17, če upoštevamo še 2 uvodničarja iz občine - so sklenili predlagati, naj bo le ena skupnost. Dana je bila informacija o komunalnih delih in investicijah. Letos je rekonstrukcija Vojinske ceste dobila prednost. Razpravljalci so opozorili na vrsto perečih problemov, zlasti na kanalizacijo, javno razsvetljavo, zgraditve parkirišč in obvoznice. Na zboru so tudi ugotovljali, da so pre malo informirani o delu občinskega sveta in županstva.

J. D.

VZDRŽEVANJE JEKLENK SE NE PLAČUJE

SREČANJE ŠENTJERNEJSKE IN KOSTANJEVIŠKE SDSS - V soboto, 14. oktobra, je Šentjernejska Socialdemokratska stranka Slovenije praznovala prvo leto obstoja. V ta namen so pripravili družabno srečanje pri cerkvi sv. Miklavža na Gorjancih, kamor so povabili tudi člane stranke iz Kostanjevice. Druženje je bilo tudi priložnost za izmenjavo izkušenj.

PRI GROBU PRIMČEVE JULIJE - Skupina za samopomoč iz Domu starejših občanov si s pomočjo mentorjev prizadeva čim lepše in polneje preživeti jesen življenja. Skupina, ki nosi ime Primčeve Julije, šteje 20 članov, ki se sestajajo enkrat na teden. Na teh sestankih obravnavajo različne teme, med drugimi o gradovih na Dolenjskem, obujajo spomine na stare običaje in pomembne stare Slovence. Tako so se v torek, 24. oktobra, zbrali na Šmihelskem pokopališču pri grobu Prešernove neuslušane ljubezni, kjer so prižgali sveče in položili vence. Vodja Vzgojno-varstvenega centra Ema Lutar je ob Julijinem grobu prebrala nekaj misli. (Foto: J. Hartman)

ČUKI NA DIVJEM ZAHODU - Za Čuke, ki so zelo popularni tudi na Dolenjskem, ves fotografski material za reklamne namene snema novomeški fotograf Marko Klinč. Tako je pred dnevi ekipa njegovega Reklam studia posnela gradivo za naslovniko novega CD-ja Čukov z naslovom Kavboji in Indijanci. Videti je, kot bi snemali v rezervatu kakšnega indijanskega plemena v Koloradu, v resnici pa je Klinč vso stvar posnel na blejskem igrišču za golf. (Foto: Marko Klinč)

Romi na Rimšu ustavljam Ročane

V krajevni skupnosti Raka so zaskrbljeni zaradi Romov - Nelegalna naseljevanja - Prebivalci Rake se zaradi varnosti raje izogibajo ceste na Rimšu in uporabljajo avtocesto

Svetnica Justina Molan je v imenu krajevne skupnosti Raka na občinski svet zastavila kar nekaj vprašanj glede romske problematike, na katere je odgovoril Branko Tucovič, komandir policijske postaje Krško. Eno vprašanje se nanaša na to, kaj je storila PP Krško v zvezi z nelegalnim naseljevanjem Romov na Rimšu in drugih območjih.

Po podatkih centralnega registra prebivalstva RS in na podlagi dela na terenu je v romskem naselju Straža pri Raki št. 31 oziroma v Rimšu stalno prijavljenih 42 Romov, ki živijo v 14 gospodinjstvih. Od tega se je 14 Romov za

stalno odselilo iz občine Krško zaradi porok in drugih razlogov v občino Šentjernej in Novo mesto, vendar stalnega bivališča niso odjavili. Tri družine so se zaradi sporov med Romi odselile v Kerinov Grm. Od tega sta še dve družini, ki le občasno živita v Straži pri Raki 31, večinoma pa v Šentjernej ali Dobruški vasi. Neprijavljen zadnjih 15 let občasno živi v Straži pri Raki 31 le Drago Kovacič - Darko, ki živi z Dorotejo Hudorovac - Darko. Iz tega je torej razvidno, da nelegalna naseljevanja Romov iz drugih območij v Stražo pri Raki ni, obstaja pa velika migracija teh Romov na druga območja. Prav tako se Romi obiskujejo, predvsem sorodniki, zato lahko nepoznavalec dobi občutek, da se Romi preseljujejo z drugih območij. Takšne obiske policisti spremiščajo, vednar je svoboda gibanja ustanova pravica vsakega državljanu Slovenije. Romi na obiskih ne ostajajo dalj kot nekaj dni, zato tudi ne kršijo predpisov o prijavno-odjavni službi.

Jelka izginja

Ogromna škoda zaradi lubadaria - Posekali 45.000 kubikov sušic

KOČEVJE - Kočevska območna enota Zavoda za gozdove republike Slovenije, ki upravlja z 90 tisoč hektari gozdov od Turjaka do Kolpe, ugotavlja, da je bilo lani v sanitarnih sečnjah zaradi lubadaria v njihovih in zasebnih gozdovih s tega območja posekano za 45 tisoč kubičnih metrov sušic. To je bila precešnja gospodarska in še večja naravovarstvena škoda, saj je bilo med sušicami največ jelke, ki je izginjajoča drevesna vrsta.

Najbolj so bili prizadeti gozdovi v Mali gori, kjer so na 600 ha posekali čez 15 tisoč kubičnih metrov sušic. Zaseben lastnik gozdov so v glavnem vse posekali sami, okoli 1000 m³ pa interventna skupina. Zatiralnih ukrepov proti lubadaru ni dosledno upoštevalo približno 10 odst. lastnikov, tako da so jih morali prijaviti gozdarskemu inšpektorju. Na drugem večjem zarišču lubadaria, v strelškem delu Male gore, so posekali 6 tisoč kub. metrov sušic, prav toliko pa tudi v Veliki gori in na zasebnih zemljiščih. V državnih gozdovih se je lubadar pojaval na Stojni, kjer zaradi ogroženosti jelke, izsekavajo gozd samo še po potrebi.

M. L.-S.

Pot do notranjega miru

V Novem mestu in Trebnjem v novembrov predavanju o metodah Game - šole stabilnega življenja

Še v začetku tega stoletja so bili delavci izpostavljeni hudim fizičnim obremenitvam, kar je slabo vplivalo na njihovo zdravje. Z razvojem tehnologije je življenje postalo precej lažje, vsaj s stališča fizičnih obremenitev. Danes je naše zdravje ogroženo predvsem zaradi psihičnih bremen. Velika večina težav, ki jih ima sodobni človek, je posledica stresnih situacij, nezadoljivstva, strahu pred prihodnostjo in drugih čustvenih napetosti. Pomoč iščemo pri zdravniku ter obiskujemo psihologe in druge svetovalce. Te težave potem blažimo z različnimi tabletami za zniževanje pritiska, proti nesrečnosti, za boljše delovanje srca, proti želodčnim težavam ipd.

Z vse omenjene oblike pomoči bi lahko rekli, da gre bolj ali manj za zdravljenje posledic, ne pa za odpravljanje vzroka. Vzrok za večino težav je skrit v našem psihičnem neravnovesju. Človek je namreč zelo komplikirano telesno, čustvoče in razmišljajoče bitje, in če ta sistem ni kolikortoliko notranje stabilen, ga še takoj majhen izvir lahko vrže iz ravnowesa. Če človek v sebi ne bi imel nekega jedra stabilnosti in ravnowesa, ki ga povezuje v usklajeno celoto, bi

lahko govorili o sistemski napaki, ki jo je zagrešila narava, vendar to jedro na srečo obstaja.

V GAM, šoli stabilnega življenja, so ga poimenovali človekovo duhovno jedro. Razvili so tudi metodo, s katero lahko prebujate jedro stabilnosti v sebi, posledica katere je ponovno vzpostavljanje notranjega ravnoesa. Če potegnemo vzorednico s telesom, je

• Več o tem, kako človek kot kompleksno čustvoče in razmišljajoče bitje funkcioniра, kje se običajno zatika in kako si lahko pomagamo, lahko izveste na predavanju, ki bo v Novem mestu 8. novembra ob 18. uri v Gimnaziji ter v Trebnjem 13. novembra ob 18. uri v OŠ Trebnje. Vstop na obe predavanjih je prost.

prebujanje jedra stabilnosti analogno jačanju imunskega sistema. Podobno, kot v času razsajanja virusa gripe ne moremo pred psihičnimi pritiski okolja. Lahko pa povečamo svojo notranjo stabilnost. Vsi vemo, da tudi v najhujših epidemijah gripe tisti, ki imajo močan imunski sistem, ne zbolejo.

BRANE KRAPEŽ

Drugo vprašanje se nanaša na preprečevanje vožnje Romov z neregistriranimi vozili, s čimer ogrožajo promet. Policisti se morajo pri tem držati svojih pristojnosti, hkrati pa je Branko Tucovič pojasnil, da so Romi v krški občini lani in letos povzročili le tri prometne nesreče, eno s hujšimi posledicami, dve pa z manjšo materialno škodo. Svetnica je spraševala tudi, kdaj bo doseženo, da Romi na Rimšu ne bodo več ustavljam mimovozečih. Policisti so lani in letos prejeli skupaj 4 prijave. "Pogosto se zgodi, da Romi ustavljam mimovozeče, vendar vedno, kadar so v stiski zaradi medsebojnih prepirov, pretepot ali drugih obračunov. Mimovozeče najpogosteje zaprosijo, nai o dogajanju obvestijo policijo. S proučevanjem prijavljenih primerov smo ugotovili, da do konfliktnih situacij prijava vedno, ko voznik pomoč odkoni ali agresivno nastopi do njih. Takrat Romi izkoristijo številčno premoč in se takoj maščujejo s fizičnim napadom," je pojasnil Tučovič.

"Koliko časa se bomo moralni zaradi varnosti izogibati ceste skozi Rimš in se na Raku voziti čez Senuše in po avtocesti?" je zanimalo Molanovo. Policisti ocenjujejo, da je cesta popolnoma varna. Glede na število kršitev Romov na območju krajevne skupnosti Raka v letošnjem letu ali v preteklih letih policisti ugotavljajo, da ne gre za povečanje, kršitev pa so tudi manj nevarne kot v preteklosti, zato po mnenju komandirja ni razlogov za povečano zaskrbljenost krajanov za varnost.

T. G.

Posavski diabetiki na izletu

I. Živič organiziral dobro

Društvo za boj proti sladkorni bolezni Posavja - Brežice organizira vsako leto izlet za člane. Na letošnjem izletu, že četrti po vrsti, se je zadnjio septembrsko soboto odpravilo nekaj več kot 100 posavskih diabetikov. Na ptujskem gradu so nas pozdravili predstavniki društva za boj proti sladkorni bolezni Ptuj-Ormož. Po ogledu grajskih zbirk smo se napotili po vinski cesti v biser Prlekije, Jeruzalem. Tu, v srcu ljutomersko-ormoških goric, med čudovitimi vinskimi grinci, smo si oddahnili ob kosilu in domači kapljici. Popoldne smo si izleta ogledali še zadnji ploveči mlin na Muri ter skozi Radence, Maribor in Celje prispevali nazaj v Posavje.

Še en lep izlet je bil za nami in diabetiki smo se enkrat dokazali, da lahko živijo normalno, polnovredno življenje. Da bi se na poti počutili čemboli brezkrbno, je poskrbel dr. Vanda Kostevec-Zorko, ki je bila z nami tudi tokrat. Za odlično organizacijo izleta pa je poskrbel predsednik društva Ivan Živič, ki je tako spet dokazal, da je letošnje priznanje Zveze društva za boj proti sladkorni bolezni Slovenije prišlo v prave roke.

B. B.

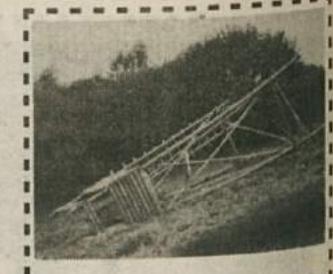
DOLENJSKI LIST

vaš četrtek prijatelj

TURISTIČNA IN KULTURNA "ČRNA PIKA"

Skoraj vsak teden se vozim z osebnim avtomobilom po republiški cesti na relaciji Krško - Impoljica - Sevnica (ob desnem bregu Save). Že dalj časa pa me vedno bolj moti "črna pika" ob cesti na Spodnjem Pivjakšem. To je zidana kapelica, ki vedno bolj propada, je odprtta in neurejena. V njej je prevrnjen kip, na strehi manjka opeka, v zadnjem času pa je nekdo okrog zunanjega zidu namestil kup vej, da je pogled na njo turistična in kulturna sramota za krajane in Slovenijo. Kjerkoli po Sloveniji se vozim, občudujem urejenost cerkva, kapelic in drugih znamenj, kar je vse dobra kulturna in turistična izkaznica naše mlade države.

I. S.
Brezice

Kdo je podrl prež?

Razprave o novi lovske konodaji se še niso dodata začele, ko je med kmeti in lovci na Brezovi Reberi pri Ajdovcu izbruhnila prava mala vojna. Ni pravzaprav jasno, zakaj so (ne)znanici sledi oktobra letos na polju pod vasjo Brezova Rebera porušili visoki preži, ki so ju zgradile pridne roke novomeških lovcov. Lovska družina Novo mesto, ki na podlagi concejske pogodbe z občino upravlja in gospodari na 5200 hektarjih lovnih površin, je kmetom redno poravnavaško škodo, ki jo je na njihov pozročala divjad. Sodelovanje lovcov s souporabniki prostora je bilo zgledno. Spornih razmerij z vaščani lovcii niso imeli, sprašujejo pa se, kako bodo lahko plačevali škodo v bodoče, ko so jim porušili lovtehnična objekta, ki sta služila za opazovanje divjadi in za obrambo polj pred divjadi, ki pa pršiči in jelenjadjo. Na fotografiji: požgani preži, ki sta varovali polje pred divjadom pod vasjo Brezova Reber. (Besedilo in slika: B. Avbar)

Naš poštar Momčilo

Moped zamenjal z avtom

STRAŽA - Na straški poštar Momčilo Maksimovič nas že več kot 12 let vsak dan in ob vsakem vremenu obiskuje, zato je prav, da ga spoznajo še drugi. Kot mladenci je s trebuhom za kruhom prišel iz Bosne z željo, da si ustvari dom in družino. Ljudje in okolica so ga takoj zelo hitro sprejeli za svojega. Njegova prva zaposlitev je bila v Novolesu, ki pa se je spremenila, ko so pred leti v Straži iskali poštarja. V tem poklicu nihče ni zdržal dolgo, ker je straški poštarški okoliš raztresen po zaselkih in v veliki razdalji, najhujši pa je telen Straža - Soteska, predvsem pozimi. Momčila cemimo zaradi njegove zanesljivosti, poštenosti in vztrajnosti, saj se je v vsakem vremenu z mopedom vozil po stezhah, kolovozih in cestah. Pred kratkim pa mu je uprava pošte v Novem mestu kupila avto, na katerem je narisan poštni rog - starodavno znamenje postarskega ceha.

Na Kočevsko se bodo radi še vračali

Tako pravijo udeleženci ene izmed šestih največjih šol v Sloveniji

KOČEVJE, OSILNICA - Mnogi izmed skupno 120 sedmošolcev osnovne šole naravnega heroja Maks Pečarja iz Črnega ter 12 učiteljev in zunanjih sodelavcev, ki so od prejšnjega ponedeljka do petka na Jasnicu in v Osilnici preživljali šolo v naravi, se bo, po besedah ravnateljice šole Ane Jevševare, na Kočevsko rado vračalo. Navdušila sta jih tako lepota narave kot prijanost domaćinov.

Za organizacijo šole v naravi na Kočevskem se je vodstvo šole odločilo na pobudo njihovega sodelavca Kočevarja Cvetla Arka. Po njegovih zaslugah so učenci in učitelji te primernote ljubljanske šole s preko tisoč učencih navezali prvi stik s Kočevsko že lani. Tedaj so v Osilnici izpeljali šolo v naravi, letos pa so tej lokaciji dodali še novo na Jasnicu. Tako so 60 otrok namestili v Osilnici, preostalih 60 pa v objektu RTC Jasnica.

Bogastvo rastlinskih in živalskih vrst, naravnih, kulturnih in zgodovinskih znamenitosti ter etnografskih posebnosti so tista značilnosti Kočevske, ki so poleg estetskega užitka ob lepoti neokrajene narave udeležencem šole v naravi omogočile, da so brez kakršnih koli težav v celoti izvedli zastavljeni program.

"Z takšen program, ki ni povsem običajem in ki vključuje poleg osnovne, športnih in razvedrilih aktivnosti tudi seznanjanje učencev z zgodovino in posebnostmi kraja, kjer se nahajamo, njegovim gospodarstvom, rastlinskim in živalskim svetom pa tudi domačimi ljudmi, med katerimi dajemo posebno mesto kulturnim ustvarjalcem (vezec s pisateljem Mihom Matetom), smo se odločili, ker želimo, da bi se otroci naučili pogledati vase in v sebi poskratiti tisto, kar jih resnično veseli, ter da bi znali znanje sami poskratiti in ga tudi praktično uporabiti," pravi ravnateljica Ana Jevševare, ki rada prihaja na Kočevsko ne le službeno, ampak tudi zasebno.

M. LESKOVŠEK-SVETE

DOLENJSKI LIST vaš četrtekov prijatelj

ZAHVALA ZA ASFALT

REPLJE - Prebivalci Repelj bi se radi zahvalili, ker smo dobili asfalt, ki je bil obljubljen že dolga leta in zelo težko pričakovani. Najprej se za izpolnitve obljube zavajljemo občinskemu gospodom in Trebnjega, nato pa še Cestnemu podjetju Novo mesto.

STOTINA STAROSTNIKOV NA SPREJEMU

SEVNICA - Natanko 106 starostnikov, starih nad 75 let, se je letos odzvalo považljivo oz. sprejemu krajevne organizacije Rdečega križa v Sevnici. Na srečanju je bila spet posebne pozornosti deželnemu Košorokovemu mama iz Lončarjevega Dola, ki je zahorčila v 102. letu. Zbrane je najprej pozdravil predsednik KO RK Zdravko Stopar, ki je bil organizator in moderator srečanja. Osrednje pozdravne besede so imeli predsednica GO RK Sevnica Simona Jakš, podpredsednica Društva upokojencev Sevnica Zlatna Vintar, dekan Anton Hribnik, nekaj koristnih napotkov pa je dal dr. Jurij Pesjak. Povedal je, da imajo letos starejši od 65 let brezplačno cepljenje proti gripi. Predstavila se je tudi zanimiva so-predsednica, dr. Marija Pungertec. Starostnike so tudi pogostili, v kulturnem sporednu pa so nastopili učenci Glasbene šole OŠ Sava Kladnika in begunskega otroka.

Krka je tudi izobraževalna ustanova

Blizu 2000 prijav za razne oblike izobraževanja

NOVO MESTO - Za izobraževalno sezono 1995/96 so v Krki pripravili pestro ponudbo izobraževalnih programov. Poleg standardnih s področja komuniciranja, osebnega razvoja, vodenja, informatike, tujih jezikov in kakovosti so letos Krkinim delavcem na voljo tudi programi s področja marketinga. Odziv na letošnjo ponudbo izobraževalnih programov je tako kot lani zelo velik, saj so dobili blizu 2000 prijavnic. Poleg tega v sodelovanju z nekaterimi sektorji Krke že tečejo obvezni programi s področja kakovosti, in to za okoli 1000 zaposlenih.

Tudi letos se, tako kot prejšnja leta, veliko krkašev zanima za seminarje s področja vodenja, organiziranja in komuniciranja, za kar je okoli 600 prijavljenih. Za učenje jezikov se je doslej prijavilo 500 zaposlenih, letos pa poleg že ustaljenih tečajev angleščine, nemščine in slovenščine ponujajo še tečaje ruščine, poljsčine, češčine in slovaščine, saj zaradi naraščanja tržnega deleža v teh državah potrebujejo ljudi, ki znajo te jezike. Nič manjše ni zanimanje za usposabljanje za delo z osebnimi računalniki, za kar se je tudi prijavilo okoli 600 krkašev.

V Krki menijo, da je veliko zanimanje njihovih zaposlenih za dodatno izobraževanje tudi sad njihovega dolgoletnega dela na tem področju, saj že leta načrtno usmerjajo v dodatno izobraževanje tako dijake in študente in njihove bodoče strokovnjake kot vse svoje zaposlene delavce.

A. B.

OBLIKOVANJE IN ŠE KAJ

STOPIČE - Društvo Podgorški zvonovi začenja s svojimi aktivnostmi. V petek, 3. novembra, ob 19. uri pričenja z delom dramske sekცja, 10. novembra ob 19. uri pa likovno-oblikovalna delavnica, na kateri bodo mladi izdelovali nakit, okrasne predmete, barvali tekstil in še marsikaj. Iste dne ob 20. uri bo tudi uvodenje sestankov vseh, ki jih zanima zgodovina Stopič, Dolža, Podgrada in okoliških krajev. Vse dejavnosti bodo potekale v gasilskem domu v Stopičah. Vabljeni!

IZLET VOJNIH VETERANOV

Krajevno združenje borcev in udeležencev NOB je 21. oktobra organiziralo izlet v Bistro, Postojnsko jamo in Predjamski grad. Nabralo se je za poln avtobus izletnikov, ki so dan prijetno izkoristili, saj je ta del domovine lep tudi v jesenskih dneh. Marsikdo se je spomnil vojnih dni v brigadah po Notranjski, na primer kako je 7. korpus sovražniku uničil Štampetov most. Mnogi so v spominih obudili tudi čas bitk za našo Primorsko.

Dve orjaški lipi, dve zgodbi

V Birčni vasi mnogo večja, kot je na Turjaku

LIPA IN NE HRAST - "Hrast stoji v turjaškem dvori," je zapel France Prešeren o lipi na fotografiji. Tako je zavedel številne potnike, ki so iskali hrast, našli pa lipo. Danes taista lipa propada, čeprav je spomeniško zavarovana, ograjena in so jo že nekajkrat poizkušali zdraviti.

TURJAK, BIRČNA VAS - Lipa na Turjaku je splošna znanja, saj jo je opeval Prešeren (kot hrast), in vsak dan si jo ogledujejo izletniki, ki prihajajo na Turjak. Le redki pa vedo, da smo vse do okoli leta 1950 na Dolenjskem imeli še večjo in lepo lipo, nasproti kateri bi bila turjaška lipa komaj omembe vredna. Stala je v Birčni vasi pri Žagarjevih, danes Zupančevih.

Pod lipo so se ob nedeljah popoldne zbirali starejši možkarji in modrovalci dogodivščinah med prvo svetovno vojno, v

katerih so sodelovali, in premevali novejše dogodke. Otroci smo jih napeto poslušali, ko so govorili o bojih v Galiciji, na soški fronti in ujetništvu v Sibiriji. Na lipi so bile vedno tudi škorčnice in škorci pa tudi drugi ptiči so zdaj pa zdaj spustili kakšen kakec na klobuke očancov.

Ko je lipo cvetela, jo je lahko pršla obirat tako rekoč vsa vas. Bilo je res živahno pod lipo in na njej. Ni znano, da bi kdo lipo kdaj fotografiral, saj bi bilo to tudi težko, ker je bila res ogromna in je deset mož z iztegnjenimi rokami ni moglo objeti. Imela je velike in debele korenine, ki so ogrožale že staro hišo (danes ni več nastanjenja), v kateri je bila pred krizo leta 1932 tudi trgovina in hlev. Ena korenina je bila debela in votla, a je bil premer korenine tak, da so skozi njen votlino otroci splazili v notranjost lipe, ki je bila tudi votla.

Potem je okoli leta 1950 v lipo treščilo. Več dni se je iz njenih votlin kadilo, ker je tlel trhli les. V odprtine so domačini zlivali vodo. Potem se je na srečo ali nesrečo lastnik Viktor Žagar (moj ded) odločil, da bodo lipo podrlj. Pri podiranju se je zbrala vsa vas. Lipo so žagali tako, da je bil en žagar v notranjosti, drugi pa zunaj. Iz vse vasi so prinesli verige in vrvi, ki so jih privezali na lipo, nato pa jih vlekli tako, da lipa ne bi padla ne na hišo in ne na hlev oz. pod, ker bi ju podrla. Padla je v sadovnjak in poškodovala dve hruški.

Tako je umrla lipo v Birčni vasi, ki je bila gotovo daleč najdebelje drevo, kar sem jih prej ali kasneje videl, čeprav sem v Kočevskem Rogu in drugod videl veliko "kraljic", najvišjih in najdebeljih dreves.

J. PRIMC

Drago Grebenc

Letos 5. avgusta, smo se nekdanji učenci Šole za gospodarstvo raznih strok v Sevnici (generacija 1949 - 1953) po 43 letih spet srečali v nekdanji Šoli. Drago Grebenc, ki je pred 25 leti odšel z družino na delo v Nemčijo in je bil zaradi bolezni pred leti v Frankfurtu upokojen, je bil presrečen, ker smo ga obvestili in mu prilagodili datum srečanja, da je lahko zanesljivo prišel v domovino. Na srečanju v Šoli je prav Drago predlagal, da smo počastili z nekaj trenutki molka nekdajne pokojne sošolice in učitelje, čeprav naj bi po scenariju to predlagal nekdo drug. Na veselem delu srečanja v restavraciji Panorama v Boštanju je bil Grebenc med najbolj razposajenimi sošolci. Zato nas je toliko bolj presestila žalostna novica, da je 30. septembra umrl in so njegove posmrtnne ostanke v žari pokopali 23. oktobra v Mainzu. Drago je v Nemčiji zapustil ženo, sino, hčerko in vnučka, v Sevnici pa ga objukuje 84-letna mati, od katere se je Drago septembra ob odhodu v Nemčijo še posebej težko poslovil, kot da bi slutil, da je to zadnje slovo.

Drago se je rodil leta 1933 v Zagrebu, kjer so bili zaposleni starši. Med vojno je bil s starši leta 1941 izgnan v Požego, od koder se je šele leta 1945 vrnil v Sevnico. Po osnovni Šoli se je v Mizarski produktivni zadrugi Sevnica (sedanji Stilles) izučil za mizarja. Nekaj let je delal kot mizarški pomočnik, ko pa je slekel vojaško suknjo, se je pred odhodom v Nemčijo za nekaj let zaposlil še v sevnški Kopitarini.

JANEZ BLAS v imenu učencev in učiteljev generacije 1949-1952

LEPOTILNI ATELJE OLIMP - Novi podjetniki in podjetnice morajo biti tudi lepo urejeni, zato salonov, ki bi skrbeli za to, nikoli ni preveč. Najnovejšega in opremljene po zadnji modi in dosežkih na tem področju so v petek odprli tudi Pavlinovi v Ulici Milana Majcna v Novem mestu. Hčerka Barbara (na sliki) si je frizerske izkušnje nabrala v Ljubljani, Bologni in Novem mestu, sedaj pa dela pod takirko prvega slovenskega frizerskega mojstra gospoda Lešnika s Polzele. Vse te porok, da v tem času iz lepotilnega salona Olymp prihajajo frizerje iz najbolj svetih svetovnih frizerskih revij. Zaenkrat le frizerje, še pred novim letom, obljubljajo Pavlinovi, pa bodo strankam ponudili še kozmetične storitve in solarij. (Foto: J. P.)

LAGUNA BREAK - Konec prejšnjega tedna so uradni prodajalci Renaultovih vozil v Sloveniji "na ogled postavili" novo različico Lagune s podaljšanim zadkom, tako imenovano Laguno break. Za ta avto, ki združuje eleganco limuzine in praktičnost karavana, je med ljudmi veliko zanimanja in tudi prodaja, pravijo v Revozu, je za začetek spodbudna. (Foto: A. B.)

POLOVICA JEZU JE POPRAVLJENA - Hrvaska in slovenska stran sta se že vrsto let dogovarjali o popravilu jezu na Kolpi, ki prečka reko med slovenskimi Gribljami in hrvaskim Sračkom. A šele te dni jim je uspelo končati popravilo jezu na slovenski strani reke. Čeprav je jez sicer hrvaska, ga je popravilo Vodno-gospodarsko podjetje Novo mesto, denar pa zagotovilo ministrstvo za okolje in prostor. Popravilo je bilo namreč nujno, saj se je zaradi dotrjanosti jezu Kolpa vse bolj zajedala v slovensko obrežje. Pretekli teden so si jez poleg slovenskih izvajalcev ogledali predstavniki Vodnega gospodarstva iz Karlovega in ministra za vodno gospodarstvo Hrvatske iz Zagreba, ki so obljubili, da bodo poskušali dati v plan za prihodnje leto na karlovske območju obnoviti enega jezu in pol. Zagotovo pa bo po obljubah Hrvatov v letu 1996 dokončno obnovljen jez med Gribljami in Sračkom. (Foto: M. B.-J.)

SREČANJE STAROSTNIKOV - V občini Škocjan je bilo v nedeljo, 29. oktobra, veselo za občane, ki so stari nad 75 let. Dobili so se na vsakoletnem srečanju, ki so ga organizirali: župniška Karitas, krajevna organizacija Rdečega križa in krajevna skupnost iz Škocjana. Na srečanju se je zbralo 70 starostnikov. Pred mašo je starostnike pozdravil Škocjanski župan Janez Povšič v imenu Karitas, KO RK in občine. Po maši so se starostniki zbrali v župniški učnici, kjer so jih slavnostno pogostili. Za pogostitev sta denarno prispevala KO RK in Škocjanska občina, ki je dala za vsakega starostnika po 500 tolarjev, župniška Karitas pa je pripravila pecivo in kruh. (Foto: J. Hartman)

NOVA AVTOBUSNA POSTAJA V MARINČI VASI - V Marinči vasi so otroci in starejši krajanji dolgo čakali na avtobus brez strehe nad glavo, zato so se nekateri zavzeli in nova avtobusna postaja (na sliki) je narejena. Priprave so se začele sredi septembra, leseno postajo pa so s prostovoljno akcijo, v kateri je sodelovalo 6 krajanov iz vasi Veliko Globoko, 6 iz Marinči vasi, naredili do 16. oktobra, ko je s tega postaje ob 6.45 odpeljal prvi šolski avtobus v Stično. Zahvala gre predvsem Pavetu Herstu in Antonu Blatniku - predsedniku vaškega odbora Veliko Globoko, Slavku Gabru - predsedniku KS Zagradec, "Lekanu" iz Gabrovke in mizarju Jožetu Izancu iz Marinči vasi. Predvsem otroci in njihovi starši so tega napredka zelo veseli, slednji pa želijo, da bi policija občasno kontrolirala hitrost voznikov skozi Marinčo vas, kjer vozijo veliko hitreje od dovoljene hitrosti 40 km/h. (Foto: Stane Mayer, besedilo: Pavle Herbst)

TELEVIZIJSKI SPORED

Televizija si pridržuje pravico do morebitnih sprememb sporedov!

ČETRTEK, 2. XI.

SLOVENIJA 1
 8.15 - 30 TELETEKST
 8.30 VIDEO STRANI
 8.45 OTROŠKI POČITNIŠKI PROGRAM
 BATMAN, amer. nadalj., 4/32
 9.10 ERAZEM IN POTEPUH, igra, serija 4/5
 9.45 BILO NAS JE PET, češka nadalj., 4/6
 10.45 TEDENSKI IZBOR
 ODKRIVANJE ZEMLJE, amer. izobraž. serija, 24/26
 11.15 PO DOMAČE

13.00 POREČLA
 16.00 ZADNJA NALOGA, ponov. franc. drame, 1/2

17.00 TV DNEVNIK
 17.10 OTROŠKI PROGRAM ŽIV ŽAV

17.55 SORODNE DUŠE, 1. epizoda angl. nadalj., 18.25 UMETNIKI ZA SVET
 18.40 KOLO SREĆE, TV IGRICA
 19.10 RISANKA
 19.30 DNEVNIK 2, VREME, ŠPORT
 20.05 PRIMER ZA DVA, nem.-avstrij.-svic. nadalj., 9/10

21.10 TEDENIK
 21.55 NIKARI!, oddaja o prometu
 22.10 DNEVNIK 3, VREME, ŠPORT
 22.30 ŽARIŠČE
 23.00 SOVA ALFRED HITCHCOCK VAM PREDSTAVLJA, amer. nadalj., 15/22
 POREČEVALKA SODIŠČA, nem. nadalj., 13/13

SLOVENIJA 2
 12.50 Video strani - 13.00 Euronews - 14.10 Tedenski izbor: Lahko noč ljubica, 10. epizoda angl. nadalj., 16.40 Sova (ponov.): Noro žaljubljenja, amer. nadalj., 6/22; 17.10 Porečevalka s sodišča, nem. nadalj., 12/13 - 18.00 Regionalni program - 18.45 Znanje za znanje - 19.15 Tok, tok, kontaktna oddaja za mladostnike - 20.05 Večerni gost - 21.05 Oči kritike - 22.05 Kinoteka: Noč po izdaji, amer. film (ČB) - 23.30 PEP v košarki (2)

KANAL A
 7.00 Video strani - 8.05 Novice - 8.45 Luč svetlobe (ponov. 546. dela amer. nadalj.) - 10.00 TV prodaja - 10.15 Brlog (ponov. 20. dela špan. nadalj.) - 10.50 Karma (ponov.) - 12.00 Novice - 12.05 TV prodaja - 12.20 Video strani - 16.00 Novice - 16.35 Danses sesija (ponov.) - 17.05 Drakula (19. del amer. nadalj.) - 17.30 Sirene (ponov. 8. dela) - 18.20 Risanka - 19.00 Novice - 19.10 Luč svetlobe (547. del amer. nadalj.) - 20.00 Izigrane oblubje (amer. film) - 22.00 Dežurna lekarna (49. del. špan. nadalj.) - 22.30 Magnetskop (glas. oddaja film) - 23.00 Novice - 23.05 TV prodaja

HTV 2
 7.40 TV spored - 7.55 Porečla - 8.00 Dobro jutro - 10.00 Porečla - 10.05 Izobraževalni program - 11.30 Program za otroke in mladino - 12.00 Porečla - 12.15 Ljubezen (serija) - 12.45 Sledge Hammer (hum. serija) - 13.10 Dok. serija - 14.00 Prihodnost (amer. film) - 15.35 Izobraževalni program - 16.30 Hrvatska danes - 17.30 Santa Barbara (serijski film) - 18.15 Kolo sreće - 18.50 Turistični magazin - 19.30 Dnevnik, vreme, šport - 20.15 Dokumentarna serija - 21.05 Gasbena oddaja - 21.50 Dok. oddaja - 22.20 Porečla - 22.40 S sliko na sliko - 23.10 Italijanski film - 0.35 Sanje brez meja

HTV 1
 16.30 TV koledar - 16.40 S sliko na sliko - 17.25 Portret - 18.25 Serijski film - 19.30 Dnevnik, vreme, šport - 20.15 Hannah in njene sestre (amer. film) - 22.00 Dok. film - 23.20 Cro pop rock

22.20 ŽARIŠČE
 22.40 SOVA FRASIER, amer. nadalj., 9/22
 23.10 HOBOTNICA, italij. nadalj., 1/22
 0.00 NEBEZA, amer. film

SLOVENIJA 2

11.50 Video strani - 13.00 Euronews - 14.10 Forum; 14.25 Učitelj, franc. nadalj., 5/24; 15.15 Osmi dan: 16.10 Sorodne duše, 1. epizoda angl. nadalj., 16.40 Sova (ponov.): Alfred Hitchcock vam predstavlja (15/22); 17.10 Porečevalka s sodišča, nem. nadalj., 13/13 - 18.00 Regionalni studio Koper - 18.45 Svetovni poslovni utrip - 19.15 Planet šport - 20.05 Azijatska magistrala, jap. dok. serija, 3/5 - 20.55 Nepomebna afera, nem. nadalj., 1/5 - 21.40 Drevessa so nac videla rasti, ponov. dok. oddaja - 22.25 Koncert simfoničnega orkestra Slovenske filharmonije

KANAL A

7.00 Video strani - 8.00 Jutranji program - 8.45 Luč svetlobe (ponov. 547. dela amer. nadalj.) - 10.00 TV prodaja - 10.15 Drakula (ponov. 19. dela angl. nadalj.) - 10.40 Magnetskop (ponov.) - 11.25 Video strani - 12.00 Novice - 16.00 Novice - 17.30 TV prodaja - 17.45 Brlog (21. del špan. nadalj.) - 18.15 Dežurna lekarna (ponov. 49. dela špan. nadalj.) - 19.00 Novice - 19.05 Risanka - 19.10 Luč svetlobe (548. del amer. nadalj.) - 20.00 To trastop življenje (9. del amer. nadalj.) - 20.50 Zima ubija (amer. film) - 22.25 Izigrane oblubje (ponov. film) - 0.25 TV prodaja

HTV 1

7.40 TV spored - 7.55 Porečla - 8.00 Dobro jutro - 10.00 Porečla - 10.05 Izobraževalni program - 11.30 Program za otroke in mladino - 12.00 Porečla - 12.15 Ljubezen (serija) - 12.40 Sledge Hammer (hum. serija) - 13.00 Dok. serija - 13.50 Skrtna ulica (amer. film) - 15.35 Izobraževalni program - 16.30 Hrvatska danes - 17.30 Santa Barbara (serijski film) - 18.15 Kolo sreće - 18.50 Turistični magazin - 19.30 Dnevnik, vreme, šport - 20.15 Dokumentarna serija - 21.05 Gasbena oddaja - 21.50 Dok. oddaja - 22.20 Porečla - 22.40 S sliko na sliko - 23.10 Italijanski film - 0.35 Sanje brez meja

HTV 2

16.30 TV koledar - 16.40 S sliko na sliko - 17.25 Portret - 18.25 Serijski film - 19.30 Dnevnik, vreme, šport - 20.15 Hannah in njene sestre (amer. film) - 22.00 Dok. film - 23.20 Cro pop rock

SOBOTA, 4. XI.

SLOVENIJA 1

7.15 - 1.00 TELETEKST
 7.30 VIDEO STRANI

7.50 TEDENSKI IZBOR: RADOVENDNI TAČEK

8.10 UCIMO SE ROČNIH USTVARJALNOSTI

8.25 ZLATA PODKEV, madžar. film

8.40 VARNA VOŽNJA S KOLESONM

9.00 OGLEJMO SI!, angl. dok. serija, 3/12

9.25 TOK, TOK, kontaktna oddaja za mladostnike

10.10 ZGODBE IZ ŠKOLIKE

10.40 BILO NAS JE PET, zadnji del češke nadalj.

11.40 MIŠKONIN NJEGOV MLADIČ, amer. film

13.00 POREČLA

13.05 VEČERNI GOST, ponov.

14.20 TEDENSKI IZBOR: MALO ANGLEŠČINE, PROSIM

14.35 TEDNIK

15.20 POGLEJ IN ZADENI

17.00 DNEVNIK 1

17.10 OTROŠKI PROGRAM PESTRNA, igra, film, 2/2

18.00 BOJ ZA OBSTANEK, angl. poljudno-znan. serija, 6/8

18.50 HUGO - TV IGRICA

19.10 RISANKA

19.30 DNEVNIK 2, VREME, ŠPORT

19.50 UTRIP

20.10 VESELE ZGODBE IZ ZAKONSKEGA ŽIVLJENJA, franc. komed.

22.10 OZARE

22.20 DNEVNIK, VREME, ŠPORT

22.45 GRACE NA UDARU, amer. nadalj., 9/26

23.10 ŽEPNI LJUBIMEC, franc. film

0.45 TIČEK VRAZIČEK, angl. animirana serija, 10/12

SLOVENIJA 2

7.50 Video strani - 8.00 Euronews - 10.00 Tedenski izbor: Shlomo Mintz igra Bacha, 1. del; 10.35 Primer za dva (ponov.); 11.40 Turistična oddaja; 11.55 Sorodne duše, 2. epizoda angl. nadalj., 12.25 Sova (ponov.): Frasier, amer. nadalj., 9/22; 12.55 Hobotnica, italij. nadalj., 1/22; 13.45 Videočopon - 14.30 Euronews - 16.55 Športna sobota (rokomet) - 18.30 Alpe-Donava-Jadranska - 19.05 Karaoke - 20.10 Resnični zahod, amer. dok. serija, 3/6 - 21.00 Izpod vinskih trsov, ponov. oddaje z Vinske gore - 22.30 Sobotna noč

KANAL A

7.00 Video strani - 8.05 Novice - 8.45 Luč svetlobe (ponov. 546. dela amer. nadalj.) - 10.00 TV prodaja - 10.15 Brlog (ponov. 20. dela špan. nadalj.) - 10.50 Karma (ponov.) - 12.00 Novice - 12.05 TV prodaja - 12.20 Video strani - 16.00 Novice - 16.35 Danses sesija (ponov.) - 17.05 Drakula (19. del amer. nadalj.) - 17.30 Sirene (ponov. 8. dela) - 18.20 Risanka - 19.00 Novice - 19.10 Luč svetlobe (547. del amer. nadalj.) - 20.00 Izigrane oblubje (amer. film) - 22.00 Dežurna lekarna (49. del. špan. nadalj.) - 22.30 Magnetskop (glas. oddaja film) - 23.00 Novice - 23.05 TV prodaja

HTV 2

16.30 TV spored - 7.55 Porečla - 8.00 Dobro jutro - 10.00 Porečla - 10.05 Izobraževalni program - 11.30 Program za otroke in mladino - 12.00 Porečla - 12.15 Ljubezen (serija) - 12.45 Sledge Hammer (hum. serija) - 13.10 Dok. serija - 14.00 Prihodnost (amer. film) - 15.35 Izobraževalni program - 16.30 Hrvatska danes - 17.30 Santa Barbara (serijski film) - 18.15 Kolo sreće - 18.50 Turistični magazin - 19.30 Dnevnik, vreme, šport - 20.15 Družina Churchill (dok. serija, 3/3) - 21.10 Humor. serija, 3/4 - 21.35 Angel Fals (serija) - 22.25 Rešitev 911 (dok. serija) - 23.15 Fluid expo

PETEK, 3. XI.

SLOVENIJA 1
 8.15 - 1.30 TELETEKST
 8.30 VIDEO STRANI
 8.45 OTROŠKI POČITNIŠKI PROGRAM OTROCI ŠIRNEGA SVETA, amer. dok. nadalj., 5/26
 9.05 ERAZEM IN POTEPUH, igra, serija, 5/5

9.40 BILO NAS JE PET, češka nadalj., 5/6
 10.40 TEDENSKI IZBOR
 ROKA ROCKA
 11.40 BOJ ZA OBSTANEK, amer. dok. serija, 5/8
 12.35 ZNANJE ZA ZNANJE

13.00 POREČLA
 14.25 KAM VODIJO NAŠE STEZICE, oddaja TV Koper
 15.00 STRAŠILO, ponov. amer. film
 17.00 DNEVNIK 1

17.10 OTROŠKI PROGRAM UČIMO SE ROČNIH USTVARJALNOSTI, 44. oddaja

17.25 HEATHCLIFF, risana serija, 9/21

17.55 SORODNE DUŠE, 2. epizoda angl. nadalj.

18.25 UMETNIKI ZA SVET

18.45 HUGO - TV IGRICA

19.10 RISANKA

19.30 DNEVNIK 2, VREME, ŠPORT

20.05 POGLEJ IN ZADENI

21.40 TURISTIČNA ODDAJA

22.00 DNEVNIK 3, VREME, ŠPORT

22.20 ŽARIŠČE

22.40 SOVA:

FINA GOSPA, angl. nadalj., 1/10

HOBOTNICA, italij. nadalj., 3/22

22.40 ŽARIŠČE

22.40 SOVA:

FINA GOSPA, angl. nadalj., 1/10

HOBOTNICA, italij. nadalj., 3/22

22.40 ŽARIŠČE

22.40 SOVA:

FINA GOSPA, angl. nadalj., 1/10

HOBOTNICA, italij. nadalj., 3/22

22.40 ŽARIŠČE

22.40 SOVA:

FINA GOSPA, angl. nadalj., 1/10

HOBOTNICA, italij. nadalj., 3/22

22.40 ŽARIŠČE

22.40 SOVA:

DENAR, POVOD SAMO DENAR

Kaj sploh je denar? Pravzaprav je to samo kos popisanega papirja, ki nam veliko pomeni. Žares veliko. Kaj sploh je človek brez denarja, brez tistega popisanega koščka papirja? Nič, čisto nič! In če denarja sploh ne bi bilo? Bi bilo veliko bolje? Bi se prihajalo do nesoglasij? Bi bili potem vsi enaki? Pravzaprav nima smisla, da se sprašujemo, kaj bi bilo, če bi bilo. Denar je. Ta mogočna, a malo stvarca straši po naših domovih, razdira družine in kroji poslovni svet. Once sicer še vedno kdaj pa kdaj posijo in namenim srečo tudi tistim najbolj zaničevanim, najbolj ubogim. A je to dovolj? Resnica in dejavnost sta se vedno borili z denarjem, toda sta vedno izgubili. Zakor je na strani denarja. Denar pa... Ta last bogatih, pomembnih mož. Ti pa so steber države in sveta. Tisti pa, ki denarja nimajo, so nepomembni in le obrobeni stebrički, brez katerih svet kljub vsemu lahko obstaja.

MATEJA BIZJAK, 8. razred novinarski krožek

OŠ JOŽETA GORJUPA,
KOSTANJEVICA NA KRKI

PRI ŽUPANU

Teden otroka vsako leto vključuje tudi geslo "Teden prometne varnosti", zato smo takrat kar nekaj ur posvetili tej tematiki. Učenci smo obiskali neverarna mesta v našem kraju in razmišljali, kaj bi se dalo narediti, da bi ta mesta postala varnejša. V četrtek, 12. oktobra, smo obiskali župana g. Jožeta Petermela. Zbrali smo se v sejni sobi. Našo Solo smo zastopale Erika iz 6.r., Barbara iz 5.r. in Tina iz 4.r. Župan nas je lepo sprejel. Opisali smo mu težave, s katerimi se vsak dan srčujemo na poti v šolo in iz nje, ter svoje predloge. Vsem je pozorno prisluhnih in povedal, da se vseh težav zaradi poškodb ne bo dal rešiti. Obljubil nam je, da nas bo kmalu obiskal. Na koncu smo dobili sendvič in sok. Upam, da se bo vsaj nekaj naredilo v našem kraju, da bomo učenci na cesti bolj varni.

TINA KUKEC, 4.r.
OŠ Tržiče

VOJNA, UPANJE, TOLERANCA, MIR

Pred nedavnim je bila v Gyoru na Madžarskem mednarodna potujoča likovna razstava na temo "Vojna, upanje, toleranca, mir". Otvoritev in prireditve sta bili na OŠ v Gyoru Gyakaró Altagalos Iskola. Prireditve se je udeležilo tudi 8 učencev naše šole pod vodstvom likovne mentorice Janje Flisk. Učenci so izdelovali okrasne predmete iz umejnih perl, plesali čardaš, izdelovali figurice iz ličkanja, pekli krompirjeve polpete, pripravili pa so jim tudi pravoslawje, na kateri ni manjkalo športnih in glasbenih nastopov. Na otvoritev je udeleženec prav prijazno sprejel sam mestni župan. Posebnost srečanja je bilo slovo, saj so vsi spustili v zrak balon kot simbol miru, bilo pa je zadnje srečanje. (Prvo je bilo v Gradcu v Avstriji, drugo na naši šoli v Sevnici, tretje pa v Monštru na Madžarskem.) Mirovniki pa ne bodo mirovali, saj zavezeto iščejo nove oblike sodelovanja. Naj upanje, strpnost in mir zbljušujejo in povzrujejo ljudi!

JANEZ ZEMLJAK, 5.e
novinarski krožek OŠ Sava
Kladnika, Sevnica

GOTIKA NA SLOVENSKEM

Zadnjo sredo v septembru smo imeli učenci višje stopnje osnovne šole kulturni dan. Sedmi in osmi razred smo si v Ljubljani ogledali razstavo Gotika na Slovenskem. Odšli smo v Narodno galerijo, Cekinograd in Cankarjev dom, kjer smo si ogledali veliko dvorano. V Narodni galeriji smo si ogledali prvi del razstave Gotika na Slovenskem, potem pa še v Cekinovem gradu. Kaj sploh je gotika? To je obdobje pred barokom, v katerem so imeli največji pomen cerkev. Le-te so se odpirale s širokimi in visokimi okni, skozi katere je prihajalo več svetlobe. Cerkev so bile tudi zelo visoke. Učenci petega in šestega razreda pa so se odpeljali na Bazeljsko, kjer so si ogledali razstavo Gotika na Kojskem.

AJDA KRHIN, 7. razred
novinarski krožek
OŠ JOŽETA GORJUPA,
KOSTANJEVICA NA KRKI

PRVIČ SEM LIČKALA

Pri mamičini sestri so v soboto, 14. oktobra, ličkali koruzo. Vedno so jo ličkali sami, letos pa so se odločili, da nas povabijo. Tega sem bila zelo vesela. V garaji nas je čakal cel kup koruze, zraven pa klopce. Pričeli smo z delom. Zraven smo vseskozi poslušali radio, veliko smo se pogovarjali in smejal, vmes kaj prigriznili in popili. Koruze je bilo veliko in smo delali kar nekaj časa. Ko smo bili na polovici, bratranec Matic vpraša: "Kdaj bo pa odmor?" Tako sem se smejal, da bi kmalu padla s klop. Med vožnjo domov sem mamicu rekla, da bom tudi drugo leto odšla pomagati lički koruzu. Mami me je pogledala in se mi nasmehalna.

MAJA REPOVŽ, 5.r.
OŠ Milana Majcna, Šentjanž

ŠOLA V NARAVI

Učenci 6.r. smo 9. oktobra odšli v solo v naravi v Javorniški Rovt. Stanovali smo v domu Trilobit, ki stoji ob manjšem jezeru. Tamkajšnji ljudje so nas zelo lepo sprejeli. Vseh pet dni smo se imeli prelepo in kar je najvažnejše - naučili smo se maršikaj novega. S kanuji smo veslali po jezeru, streljali z lokom, plezali po umetni plezalni stezi, raziskovali okolico, lovili ribe, merili slap, v potoku lovili živali endonevne in jih opazovali z mikroskopom. Naš vsakdanji urnik je bil zelo pester: po jutranji telovadbi in zajtrku smo odšli na kakšen pohod, zvezcer pa smo zaradi vseh doživetij ponavadi komaj zaspali. Lepo se zahvaljujemo učiteljem, da so nam omogočili šolo v naravi. Ali ne bi bilo krasno, če bi bila tudi prava šola takšna?

KATARINA NOVAK, 6.r.
novinarski krožek
OŠ Dolenjske Toplice

PROJEKTNO DELO

V osnovni šoli Šentjernej smo v letošnjem šolskem letu začali z drugačnim delom pri urah razredne skupnosti. Učenci od prvega do osmega razreda smo si skupaj z učitelji izbrali projekte za letošnje šolsko leto. Naj vam predstavimo naslove naših projektov: 1. razred: živali, naše prijateljice; 2. razred: naša družina in moj dom; 3. razred: iz babičinega lonca, naše vasi, uporabnost odpadne plastike, 4. razred: šolski okoliš, življenje teče, igrače in igre nekoč in danes.

DOPISNIŠKI KROŽEK
OD 2. DO 4. RAZREDA
OŠ ŠENTJERNEJ

NAJBOLJ LOGIČNI V RIBNICI IN SODRAŽICI

KOČEVJE - Nedavno regijskega tekmovanja v logiki se je udeležilo 51 učencev iz osnovnih šol iz Sodražice, Ribnice in Kočevja. Tekmovalna komisija v sestavi: Marija Ahčin iz Ribnice; Sandi Bižal, Tomaž Cokan in Ljida Gornik (vsi iz Kočevja) in Vida Čampa iz Sodražice je izdelke učencev ocenila tako: peti razred: 1. Damjan Adamič (Sodražica), 2. Mojca Delač (OŠ Zbora odposlanec KO) 3. Tea Plot (OŠ Ob Rinži KO), 4. Helena Ilc (SO); šesti razred: 1. Zvone Klun (SO), 2. Romana Žagar, 3. Bojan Žagar (oba Ob Rinži), 4. Gregor Košir (Zbora odposlanec); sedmi razred: 1. Jasna Oražem (RI), 2. Mitja Papež (Ob Rinži), 3. Gregor Ambrožič (RI), 4. mesto pa sta si delili Ana Buzuk (Ob Rinži) in Toni Škulj (SO); osmi razred: 1. Igor Lakota (RI), 2. mesto sta si delili Anja Žnidarič (Ob Rinži) in Polona Mihelič (SO); četrto mesto pa sta si delili Adrijana Djokič in Ana Gorše (oba Zbora odposlanec KO). Tekmovanje so z denarnimi prispevki podprtli in omogočili: Goštišče Dogar, Gostilna Lovšin, OŠ Ob Rinži, OŠ Zbora odposlanec, Protect Bižal, s.p., Tomor Savič in avtorji biltena učiteljskih seminarjev iz logike Matija Šenk, Katarina Kurent in Tomaž Cokan.

TOMAŽ COKAN
in SANDI BIŽAL

HUDA JE SLEPOTA V SRCU, NE NA OČEH - O tem so se prepričali vsi obiskovalci prireditve na Dolah pri Litiji, ko so se predstavili s svojim igranjem: Digeser iz Nemčije ter recitatorji Nacetovih pesni. Nadia je stara 18 let in že od rojstva slepa, vendar so starši kmalu odkrili njen glasbeni nadarjenost in jo pomagali razviti. Želela se je predstaviti na Dolah, v rojstnem kraju svoje mame, in to ji je več kot uspeло. Občinstvo jo je nagradilo z burnim ploskanjem. Nadio spodbuja glasba k uspehom in novemu znanju, obljubila pa je, da bo svoje za zdaj še skromno znanje slovenščine dopolnila ob naslednjem obisku. Ta dan pa je bil posvečen še 101. obletnici rojstva njihovega posebneža in pesnika Ignacija Kotarja. Zlasti starejšim je še v spominu njegova vedra podoba pesnika Naceta, ki se je rad vračal h koreninam in izvoru življenja. Na sliki: Nadia v krogu družine po nastopu (Jožica Vrtačnik)

AVŠA OSTANE AVŠA

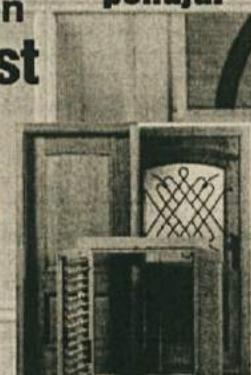
Neko dekle iz moje okolice se mi zdi avša. Kadar jo vidim, se mi zmrdrovajo smehlja in me hinavsko pozdravi. Vedno ima kaj pripomniti. Nekega dne, ko je še hodila na to šolo, se mi je pa res zamerila. Ko je zazavnilo, smo vsi zdrveli iz učilnic v druge učilnice, zato nas je bilo na hodnikih polno. Nato sem jo videla, kako si popravlja frizuro. Ko je prišla do mene, se je vame zaletela in se delala, kot da ni nič. Misliša si je, da je najlepša na šoli. Zmeraj, kadar sem prišla na stranišče, sem jo videala, kako se gleda v ogledalo, si popravlja frizuro, včasih pa se je tudi šminkala. No, sedaj je že starejša, ampak se mi zdi, da je taka kot avša. Nosi grozne oblike, druži se s samimi takimi prijateljicami, ki niso nič drugačne kot ona. Do sedaj se ni še nič spremnila in mislim, da se tudi ne bo in bo ostala takva avša, kot je sedaj.

MAJA RAČIČ, 7.r.
OŠ Cerkle ob Krki

JELOVICA

lesna industrija ŠKOFJA LOKA
tel.: 064/61-30, faks: 064/834-261

za OKNA,
VRATA,
POLKNA,
mont. stene,
prenovo oken
got. popust
10%
+ dodatni
POPUST
za večje
nakupe

vabljeni!

Vam v času
Ljubljanskega
pohištvenega sejma
od 7. - 12. nov. '95
na sejmu (hala G)
in na vseh
prodajnih mestih
po Sloveniji
ponuja:
za stan,
HIŠE in
poslovne
OBJEKTE
got. popust!
5%
+SEJEMSKI
POPUST
5%
-možnost
dolgoročnega
kreditiranja do 60%
pogodbene
vrednosti

JELOVICA: — NOVO MESTO, Ulica talcev 2, tel. fax: 068/323-444
— METLIKA, Cesta XV. brigade, tel.: 068/58-716
— KRŠKO, CKŽ 21, tel.: 0608/21-236

JAKAELEKTRO Radeče
BAVEX Trebnje
KERA TRADE Zagorje ob Savi
MK TRGOIMPEX Kočevje

KRKA

KRKA, p.o., Novo mesto

KRKA, p.o., Novo mesto sporoča 80.000 vpisnikom delnic okvirne rezultate javne prodaje delnic, ki je potekala od 15. septembra do 14. oktobra 1995.

I. Javna prodaja delnic za certifikate

Vplačila fizičnih oseb s certifikati so za 187% presegla razpisano število delnic. Skladno z zakonom se zaradi preseženega vpisa izhodiščna prodajna cena delnice 5.418 SIT poveča za 30%, tako da znaša končna prodajna cena delnice za certifikate 7.043 SIT. Za vpis Krkinih delnic se upošteva okvirno 45% vrednosti posameznega vloženega certifikata. Vplačila pravnih oseb se izločijo.

2. Javna prodaja delnic za gotovino

V javni prodaji delnic za gotovino vplačila niso presegla razpisane številke delnic, zato bodo vplačani zneski upoštevani v celoti. Cena delnice ostaja enaka izhodiščni ceni in znaša 8.310 SIT.

Vsem vpisnikom delnic se zahvaljujemo za izkazano zaupanje.

NE SAMO JEMATI, TUDI DAJATI - Cnomačcem dobro poznana trgovina Krajcar poslovalnicama na Kolodvorski 18 in na Ulici Starega Rozmana 1 je v začetku oktobra odprla poslovno enoto, samoposrežno trgovino Krajcar 3 v Kanižarici pri Čnomlju. Še posebej je mamljiva mesnica. Res pa je, da "Krajcarji" ne samo jemijo, ampak za svoje kupce pripravljajo bogata žrebanja. V petek so med mlajše kupce razdelili veliko sladkih nagrad. Žrebanje so popestrili s karaokami, na katerih so si najpogumnejši zaslužili še dodatne sladke nagrade. (A.G.)

SREDNJA TEHNIŠKA IN ZDRAVSTVENA ŠOLA NOVO MESTO Šegova ulica 112 NOVO MESTO

razpisuje prosta delovna mesta:

1. učitelja slovenskega jezika - profesor
2. učitelja matematike - profesor
3. učitelja biologije - profesor
4. učitelja za poučevanje strokovnih predmetov v lesarstvu - dipl. inž. lesarstva
5. učitelja zdravstvenih strokovnih predmetov - praktični pouk - vaje - višja medicinska sestra

Prosto delovno mesto pod št. 1 razpisujemo za nedoločen čas, s polnim delovnim časom in trimesečnim poskusnim delom; pod št. 2, 3 in 5 za določen čas, s polnim delovnim časom in trimesečnim poskusnim delom - za nadomeščanje porodniškega dopusta; pod št. 4 razpisujemo za določen čas, s polnim delovnim časom in trimesečnim poskusnim delom.

Prijave z dokazili pošljite v osmih dneh po objavi razpisa. Vsi, ki se bodo prijavili na razpis, bodo o izbiri obveščeni v petnajstih dneh po preteklu roka za prijavo.

PE AGROSERVIS

Knafelčeva 2, NOVO MESTO

Tel. 068 321-479

**VELIKA IZBIRA
UGODNE CENE**

VULKANIZERSKA DELAVNICA

za osebna in tovorna vozila ter kmetijske stroje
delovni čas: pon.-pet. od 7. do 18., v sob. do 12. ure

PNEVMATIKE:

- YOKOHAMA
- SAVA
- SEMPERIT
- MICHELIN
- KUMHO
- BANDAG (obnovljeni avtoplašči)

AKUMULATORJI:

- VESNA
- TOPLA
- FIAMM

HLADILNA TEKOČINA

- BARUM

PRI NAS KUPLJENE PNEVMATIKE IN AKUMULATORJE
ZA OSEBNA VOZILA NAMESTIMO BREZPLAČNO!

Mercator - KZ Krka, z.o.o., Novo mesto

Ljubljana
od 10. oktobra 1995
do 14. januarja 1996

Muzej novejše zgodovine
- Cekinov grad

MEDNARODNA RAZSTAVA VSE O SRCU

TANIN iz Sevnice ponovno odkupuje LES PRAVEGA KOSTANJA.

Les vam tudi posekajo.

Informacije po telefonu 0608/41-349.

študentski servis maribor, p.e. Črnomelj

skupna 1961 priložnost

IMATE OBČASNO VEČ DELA, KOT GA LAJKO OPRAVITE SAMI?
NUJNO IN HITRO POTREBUJETE DELOVNO SILO?
KAKO REŠUJETE TEŽAVE, KI SE POJAVAJO V TAKIH PRIMERIH?
ALI VESTE, DA VAM LAJKO POMAGAMO Z DIJAKI IN ŠTUDENTI?
IN DA JE TO ZA VAS NAJUGODNEJŠA OBLIKA ZAPOSLOVANJA
DELAVCEV?

Poklicite nas in z veseljem vam bomo pomagali.
Poleg POSREDOVANJA DELOVNE SILE vam nudimo tudi kvalitetno FOTOKOPIRANJE in VEZAVO po najugodnejših cenah.
Delamo: ob delavnikih od 7.30 do 15. ure, ob sredah pa do 17. ure.

ŠTUDENTSKI SERVIS MARIBOR, P.E. ČRНОМЕЛЈ
Ul. Mirana Jarca 4, tel./fax.: 068/52-059

Na podlagi 3. alinee 12. člena ter 3. alinee 16. člena Zakona o privatizaciji pravnih oseb v lasti Sklada Republike Slovenije za razvoj in obveznosti Agencije Republike Slovenije za prestrukturiranje in privatizacijo (Ur. list RS št. 71/94) Zakona ter ponudbe Sklada z dne 03.02.1995

ORGAN UPRAVLJANJA

ISKRA ELEKTROLITI, D.O.O., STARI TRG 36, MOKRONOG
ponuja vsem upravičencem
ODKUP POSLOVNega DELEŽA DRUŽBE

Z UPORABO NAČINA INTERNE RAZDELITVE IN NOTRANJEGA ODKUPA

1. Ponudba se nanaša na odkup dela poslovnega deleža Sklada v družbi ISKRA ELEKTROLITI, D.O.O., MOKRONOG, Stari trg 36, in sicer:
1.1. 20,0% navadnega poslovnega deleža Sklada, ki je enak 5,88% osnovnega kapitala družbe z uporabo načina interne razdelitve,
1.2. 40,0% navadnega poslovnega deleža Sklada, ki je enak 11,76% osnovnega kapitala družbe z uporabo načina notranjega odkupa.
2. Ponudba se nanaša izključno na upravičence, kot jih opredeljuje zakon:
2.1. zaposlene, bivše zaposlene in upokojene delavce ISKRE ELEKTROLITI, D.O.O., MOKRONOG, Stari trg 36.
2.2. ožje družinske člane zaposlenih, vendar samo pod pogojem, da vrednost vplačil, s katerimi bodo upravičenci iz točke 2.1. te ponudbe sodelovali v interni razdelitvi, ne bo doseglja vrednosti poslovnega deleža, namenjenega interni razdelitvi, in zgoraj za preostanek poslovnega deleža, do vrednosti poslovnega deleža, namenjenega interni razdelitvi.
3. Odkup poslovnega deleža v okviru notranjega odkupa je možen le v primeru, če upravičenci sodelujejo pri interni razdelitvi delnic.
4. Prodajna cena 20,0% navadnega poslovnega deleža Sklada, ki je enak 5,88% osnovnega kapitala družbe, z uporabo načina interne razdelitve znaša 8.628.040,10 SIT.
5. Prodajna cena 40,0% navadnega poslovnega deleža Sklada, ki je enak 11,76% osnovnega kapitala družbe z uporabo načina notranjega odkupa, ob upoštevanju 50% popusta znaša 8.628.040,10 SIT.
6. Vplačilo kupnine v okviru interne razdelitve se opravi z izročitvijo lastniških certifikatov iz 31. člena ZLPP oziroma potrdil za manj izplačane neto osnovne plače iz 25.a člena ZLPP, pri čemer morajo upravičenci najprej uporabiti potrdila in šele nato lastniške certifikate.
7. Vplačilo kupnine v okviru notranjega odkupa se opravi v gotovini, z izročitvijo presežnih potrdil za manj izplačane neto osnovne plače iz 25.a člena ZLPP oziroma lastniških certifikatov iz 31. člena ZLPP.
- 7.1. Kupnina ali del kupnine, ki se v okviru notranjega odkupa plača z gotovino, se revalorizira z indeksom drobnoprodajnih cen; za dneve v mesecu, v katerem se izvršuje plačilo ter za katere še uradno ni ugotovljen indeks drobnoprodajnih cen, se uporablja zadnji uradno ugotovljen indeks drobnoprodajnih cen za pretekli mesec.
8. Organ upravljanja ISKRE ELEKTROLITI, D.O.O., MOKRONOG, Stari trg 36, poziva upravičence, da mu v roku 15 dni od objave te ponudbe v tedniku DOLENJSKI LIST in na oglašni deski družbe pisno sporočijo svojo pripravljenost za sodelovanje v interni razdelitvi in notranjem odkupu. Na podlagi zbranih izjav upravičencev bo organ upravljanja v skladu s 3. alineo 12. člena in 4. alineo 16. člena Zakona pisno obvestil Sklad Republike Slovenije za razvoj, d.d., o tem, ali bodo upravičenci sodelovali v interni razdelitvi in notranjem odkupu po tej ponudbi.
9. Organ upravljanja ISKRE ELEKTROLITI, D.O.O., 62344 MOKRONOG, Stari trg 36, poziva vse upravičence, da v roku 30 dni od objave te ponudbe v tedniku DOLENJSKI LIST in na oglašni deski družbe predložijo potrdila za manj izplačane neto osnovne plače iz 25.a člena ZLPP oziroma lastniške certifikate.
10. Upravičenci predložijo potrdila oziroma certifikate na sedežu družbe ISKRA ELEKTROLITI, D.O.O., MOKRONOG, Stari trg 36, vsak delovni dan med 13. in 15. uro.
11. Organ upravljanja bo v roku iz točke 9 te objave zbral potrdila oziroma lastniških certifikatov ter predložil Skladu potrdilo Agencije Republike Slovenije za plačilni promet, nadziranje in informiranje o dejansko razknjenih potrdilih oziroma lastniških certifikatih.
12. Če organ upravljanja v roku iz točke 9 te objave ne bi predložil Skladu potrdila o razknjenih potrdilih oziroma lastniških certifikatih, lahko upravičenci v nadaljnjem roku 60 dni uveljavijo svoje pravice po Zakonu neposredno pri Skladu.
13. Morebitna prodaja poslovnega deleža Sklada upravičencem po tej ponudbi bo izvedena na podlagi sklepa o privatizaciji, sprejetega na Upravnem odboru Sklada in v obliku enotnega poslovnega deleža, ki bo na podlagi pogodbipripadal skupnim lastnikom - upravičencem po tej ponudbi in glede katerih bodo lastniki v pravni skupnosti.
14. To ponudbo organ upravljanja posreduje zaradi izvajanja svojih obveznosti po Zakonu, upravičencem pa je znano gospodarsko stanje družbe oziroma so jim na sedežu družbe na razpolago vsi potrebni podatki in dokumentacija o tem, zato družba in Sklad izključujeva kakšnokoli jamčevanje za stvarne ali pravne napake na družbi, njenih sredstvih, pravilih ali obveznostih in/ali poslovne deležu, ki je predmet te ponudbe.
15. Upravičenci lahko dobijo dodatne informacije v zvezi s sodelovanjem pri privatizaciji ponujenega poslovnega deleža na sedežu družbe pri gospo DUŠANKI MIKEC.

ISKRA MOKRONOG, d.o.o.

zavarovalnica triglav d.d.

Poslovna enota Novo mesto
Novi trg, Novo mesto

Ali ste zadovoljni s svojo službo?

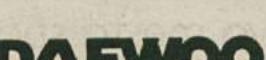
Ali ste zadovoljni s svojim zaslužkom?

Želite postati sami svoj šef?

Bi radi imeli finančno varnost?

To vam je dosegljivo: s prodajo zavarovanj iz življenjskega kroga Zavarovalnice Triglav, d.d.

Če ste komunikativni in ambiciozni, nam pošljite pisne prijave z življenjepisom na gornji naslov do 17.11.1995.

DNEVI ODPRTIH VRAT

od 2. do 4. novembra v AVTO-HIT-u
Podbevkova 4, v Novem mestu

TESTNE VOŽNJE Z VOZILI
RACER, NEXIA, ESPERO

FORD MONDEO TDI

ATRAKTIVNA VOŽNJA Z AVTOM

FORD TAUNUS 1.6, LETNIK 1963

POPUSTI! od 3-7% in nagradno žrebanje

Nakup po sistemu staro za novo, kredit, leasing
Obiščite AVTO-HIT na Podbevkovi 4,
v Novem mestu tel/fax: (068) 26-077, 341-300

d.d. LJUBLJANA

ENOTA KRŠKO

LASTNIKI GOZDOV, KMETJE

Odkupujemo celulozni les smreke/jelke, bukve, topole debeline od 8 cm naprej, žamanje brez lubja, bukova drva in brusni les smreke/jelke!

Vse informacije na tel.: (0608) 22-840 in 21-210.

KAKOVOST 2000

d.o.o.

Prvo specializirano podjetje
na Dolenjskem in v Beli krajini

za:

- izgradnjo sistemov kakovosti
po zahtevah mednarodnih standardov
ISO-9000 /9001, 9002 ali 9003/
- presojo /auditiranje/ sistemov kakovosti
- izobraževanje iz področja upravljanja
kakovosti

POKLICITE NAS, POMAGALI VAM BOMO!

68000 NOVO MESTO

Tavčarjeva 2

tel./fax.: 068/341-111

FAVRIA**AVTOMOBIL, KI NUDI ŠE VEČ**

- TAVRIA euro že od ..... 8.990 DEM
- TAVRIA lux že od ..... 9.800 DEM

OMEJENA KOLIČINA**GENERALNI ZASTOPNIK****Pižem d.o.o.**Mala Loka 15, 61230 Domžale
tel.: 061/372 333, 1612 164, 1612 174
fax: 061/373 151

✓ SERVIS
✓ DODATNA OPREMA
✓ ORIGINALNI NADOMESTNI DELI
✓ UGODEN KREDIT (do 5 let brez pologa)

• AVTOFINISH Ljubljana 061/573-490 • AS ZORMAN Mengš 061/737-041 • AVTOSERVIS PIŽEM Domžale 061/372-333 • REIMPEX, Maribor 062/227-545 • AS VOŠNIK Maribor 062/632-015 • TIPO Murska Sobota 069/31-250 • MIKLAVC Radlje ob Dravi 0602/72-736 • KUNČNIK IVAN Radlje ob Dravi 0602/71-686 • AS BOKAL Naklo 064/48-769 • AMBIENTA TRADE Kranj 064/223-690 • HELIX d.o.o. Kranj 064/224-149 • VAŠ AVTO Celje 063/441-609 • AS HIMELRAJH DRAGO, Radenci 069/65-710 • AS KLOBASA, Sv. Trojica 062/721-006 • AVTO ERTL, Ptuj 0609/623-825

ZAHVALA

Tišina, tišina, jesenska, tišina.
Ostala z menoj je samo bolečina,
ostale z menoj so besede slovesa,
ko listje rumejo, ki pada z drevesa
A. Gradič

Po nepremagljivi bolezni nas je v 69. letu starosti zapustil naš dragi mož, brat, stric in priatelj

FRANC HORVAT

iz Hudovernikove 8, Ljubljana

Iskrena hvala vsem, ki ste ga pospremili na zadnji poti na Žale. Hvala za darovano cvetje, sveče, izraze sožalja in besede slovesa. Zahvaljujemo se dr. Tršanovi in osebju Onkološkega inštituta, posebno dr. Vovkovi, za skrbno nego in trud, kakor tudi družinama Vogrin in Dimkarovski iz Ljubljane za nesebično pomoč v težkih trenutkih.

Žalujoči: vsi njegovi

Ljubljana, Črnomelj

ZAHVALA

V 69. letu starosti nas je po kratki in težki bolezni za vedno zapustila draga mama, stara mama, sestra

MARIJA STONIČroj. Jakša
Cankarjeva 4, Črnomelj

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, sosedom in znancem, ki ste sočustvovali z nami, nam ustno in pisno izrazili sožalje, pokojni darovali vence, cvetje, sveče in jo pospremili na njen zadnji poti. Hvala tudi kolektivu Rudnika Kančarica, sodelavcem Iškre Semič in W.A.M. Tricots Črnomelj, Društvu upokojencev Črnomelj, pevkam, pogrebnikom, dr. Čehovi in ostalem osebju Internega oddelka Splošne bolnišnice Novo mesto, g. Hitiju za organizacijo pogreba ter g. župniku za lepo opravljen obred.

Žalujoči: sin Tomislav, hčerki Dušanka in Mimica z družinami ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Vi boste dosegli svoj cilj,
jaz ga ne bom dosegla.
Vsa polna upanja, nad,
v hladno sem zemljico legla.

V 28. letu starosti nas je mnogo prezgodaj tragično zapustila naša draga žena, mama, hčerka, sestra, tet, snaha, svakinja, nečakinja in botrica

MAJDA KOS
roj. Šuštaršič
Pluska 7

Z bolečino v srcu se zahvaljujemo vsem, ki ste nam v teh težkih trenutkih stali ob strani, nam izrekli sožalje, pokojni darovali vence, cvetje in sveče ter jo tako številno pospremili na njen zadnji poti. Posebna hvala kolektivom Krka Novoterm, Trimo Trebnje, OŠ Trebnje, učencem 2.d, učiteljem in učencem podružnice Sentlovrenc, g. ravnatelju za poslovilne besede, pevcem iz Sentlovreca, gostilni Šeligo in g. kaplanu za opravljen obred. Hvala tudi vsem, ki jo boste ohranili v spominu.

Žalujoči: vsi, ki smo jo imeli radi

ZAHVALA

Zaman je bil tvoj boj,
vsi dnevi upanja, trpljenja,
bolezen je bila močnejša
od življenja.

V 65. letu starosti nas je zapustil naš dragi mož, ata, brat in stric

NACE TOMŠIČ

z Voljih Njiv 5, Mirna

Iskreno se zahvaljujemo sorodnikom, vaščanom, prijateljem, ki ste nam kakorkoli pomagali, nam izrazili sožalje ter darovali cvetje in sveče. Posebna zahvala Pljučnemu oddelku Splošne bolnišnice Novo mesto, KZ Trebnje, pevcem, ge. Logarjevi za poslovilne besede in g. župniku za opravljen obred.

Žalujoči: vsi njegovi

ZAHVALA

Nepričakovano nas je za vedno zapustila naša draga sestra, teta in svakinja

PAVLA LAVRIČ
z Gabra pri Semiču 16

Z bolečino v srcu se iskreno zahvaljujemo sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem za nesebično pomoč, za izražena sožalja, podarjeno cvetje in sveče. Zahvaljujemo se g. župniku za opravljen obred, sosedi ge. Ilgi Springer za besede slovesa in g. Kukarju za organizacijo pogreba. Hvala vsem, ki ste pokojno pospremili na njen zadnji poti in jo boste ohranili v spominu.

Vsi njeni

ZAHVALA

Niti zbogom nisi rekla
niti roke nam podala,
smrt te vuela je prerano,
v srcih naših boš ostala.

V 70. letu starosti nas je nenadoma zapustila naša draga žena, mama, stara mama–babica, sestra in teta

EMILIJA - MILKA BIZJAK
roj. Žabkar

Kržišče 11, Raka

Ob boleči izgubi se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem, znancem, sodelavcem NE krško, Safe Invest Krško, ZZZS OE Krško ter ostalim, ki ste nam kakorkoli pomagali. Hvala osebju ZD Krško in g. župniku za lepo opravljen obred.

Vsi njeni

ZAHVALA

Mama, utihnil tvoj je mili glas,
obstalo zlato je srce.
Le sledi ostale so povsod,
od dela tvojih pridnih rok.
Rada si delala, rada živila,
zdaj, ko te več med nami ni,
vemo, koliko nam pomenila si.

18. oktobra je v 84. letu starosti tih obredu za vedno odšla od nas naša draga, dobra in skrbna mama, stara mama, prababica, teta in tačka

MARIJA JARC

iz Vrbovca 18 pri Dobrniču

V globoki žalosti z bolečino in grenkobo se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, znancem, sosedom, vaščanom, ki so nam v najtežjih trenutkih stali ob strani, nam kakorkoli pomagali, z nimi sočustvovali, darovali toliko lepega cvetja, sveče, sv. maše, izrazili ustno in pisno sožalje ter pokojno v tako velikem številu pospremili na njen zadnji poti. Posebno zahvalo izrekamo medicinskom osebju Internega oddelka Splošne bolnišnice Novo mesto, ZD Trebnje za vso skrb in nego v času bolezni, kolektivom Dolenje, Komunale Trebnje, Osnovne šole Stopiče, osebju Gostilne Opara, pevcem za ganljivo petje in g. župniku za molitev na domu in lepo opravljen obred. Še enkrat vsem in vsakemu posebej prisrčna hvala!

Žalujoči: vsi njeni

ZAHVALA

Kar bilo je duši najdražje,
pobrala mi v cvetu je smrt.
zatrila mi nado za nado
podrla načrt za načrt.

(Gregorčič)

V 6. letu starosti nam je kruta bolezen iztrgala iz naših rok ljubljenega sina, vnučka, nečaka in bratančka

MATICA MLAKARJA

iz Dol. Kamenc 11

Ob boleči izgubi najinega sinčka iskrena hvala vsem sorodnikom, sosedom, številnim prijateljem in znancem, ki ste nam pisno in ustno izrazili sožalje ter našemu sinčku podarili toliko lepega cvetja in sveč. Hvala kolektivu DZS Novo mesto in Ljubljana, prevoznikom v podjetju BAKS, KS ter ostalim za denarno pomoč. Posebna hvala dr. Anžič in osebju Hemato-onkološke klinike Ljubljana, dr. Miri Kramar za vsestransko pomoč in tople poslovilne besede, g. župniku za sočutno opravljen obred, pogrebnikom, pevcem iz Šmihela in g. Herini za zaigrano Tišino. Vsem, ki ste našega Matice imeli radi in ga v tako velikem številu spremili k preranemu počitku, še enkrat iskrena hvala!

Žalujoči: mamica in oči ter vsi njegovi najdražji

ZAHVALA

Tiko prihaja mrak,
plah je njegov korak,
ni ga čuti.

Srce, zakaj drhtiš?
Česa, povej, se bojiš
v tej minutti.
(O. Župančič)

V 92. letu starosti se je ustavilo plemenito srce in ustvarjalna misel našega dragega

prof. JANKA JARCA

Od njega smo se poslovili v petek, 27. oktobra 1995. Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki ste počastili njegov spomin in delo: dolgoletnim stanovskim prijateljem, Svetu mestne občine Novo mesto, Dolenjskemu muzeju, Televiziji Novo mesto, prijateljem, znancem in sosedom. Hvala g. Županu F. Koncili, g. ravnatelju Z. Piciju in zgodovinarju dr. S. Grandi za poslovilne besede na žalni seji, kjer ste izrekli priznanje in zahvalo njegovemu delu za kulturni razvoj Dolenjske in Novega mesta. Hvala doktorjem in medicinskim sestram Odseka za intenzivno nego in Odseka za bolezni srca in ožilja Internega oddelka Splošne bolnišnice Novo mesto za vso strokovno in človeško pomoč v najtežjih trenutkih. Na željo preminulega smo položili njegovo žaro v večni mir v ožjem krogu prijateljev in družine. Hvala za izraze sožalja.

Z njim v nepozabnem spominu Minka in Ivanka z družinama in drugo sorodstvo

Novo mesto, Črnomelj, Ljubljana, Reka, Lakewood – ZDA

MARUTIPooblaščen servis
in prodaja rezervnih delov**AVTOSERVIS MURN**

Ressleva 4, Novo mesto

068/24-791

SALON RENATA Nega
in podaljševanje nohtov
žensko frizerstvo
RENATA ŠTIH
068/28-138
Jedinščica 18, Novo mesto**kobra**

POOBLAŠČENI ZASTOPNIK ZA

mobiteiŠENTJERNEJ
Šmarje 13
068/81-118P.E. NOVO MESTO
Ljubljanska c. 27
068/323-000**VEDEŽEVANJE ASTROLOGIJA**
Vse, kar želite zvedeti o sebi in svoji prihodnosti.
Zaupajte najboljšim!
090/41-29 Kontakt v živo
0.5min 65 SIT+**LONDON** tel. 0608
Trin TA, 5,4 dni, 30.11., 23.12. od 790 DEM

Na podlagi 4. člena Pravilnika o dodeljevanju sredstev občinskega proračuna za pospeševanje razvoja kmetijstva, dopolnilnih dejavnosti, obrti in podjetništva v Občini Črnomelj in sklepa seje z dne 26.10.1995 Občinski svet Občine Črnomelj objavlja

R A Z P I S

ZA SUBVENCIONIRANJE DELA REALNIH OBRESTI ZA NAJETE KREDITE PRI BANKAH ZA KMETIJSTVO, DOPOLNILNE DEJAVNOSTI OBRT IN PODJETNIŠTVO V OBČINI ČRНОМЕЛЈ V LETU 1995

Iz sredstev občinskega proračuna za leto 1995 bo Občina Črnomelj subvencionirala do 50% realnih obresti za najete kredite pri bankah, in sicer za naslednje namene:

nakup nove ali generalno obnovljene opreme,
nakup, graditev in adaptacijo poslovnih prostorov,

nove programe in razširjanje že obstoječe dejavnosti.

Prednosti pri subvencioniranju bodo imele:

1. dejavnosti, ki zagotavljajo nova delovna mesta,

2. proizvodne dejavnosti.

Za subvencioniranje lahko zaprosijo naslednji prosilci:

kmetje, katerim je kmetijstvo osnovna dejavnost,

samostojni podjetniki,

obrtniki,

podjetja v zasebni ali mešani lasti.

Sedež prosilca mora biti na območju občine Črnomelj.

Prosilci morajo k vlogi za subvencioniranje dela realnih obresti v letu 1995 predložiti naslednje dokumente:

priglasitveni list kot dokazilo za samostojnega podjetnika o vpisu v register samostojnih podjetnikov oziroma sklep o vpisu podjetja v sodni register ter fotokopijo obrtnega dovoljenja tisti, ki opravljajo obrtno dejavnost;

potrdilo o plačanih vseh zapadnih davkih in prispevkih in dokazilo o boniteti podjetja (BON-3), začetniki pa oceno uspešnosti investicije, ki jo izdela banka;

dokazila o številu zaposlenih s priloženimi fotokopijami obrazcev prijav delavcev v zavarovanje za nedoločen čas v času odobritev posojila in o številu zaposlenih oseb za nedoločen čas na dan 31.10.1995;

dokazila o zaposlitvi brezposelnih oseb, prijavljenih pri Uradu za delo;

uporabno dovoljenje za opravljanje dejavnosti v prostoru, kjer je proizvodnja ali storitev že v teku;

pri nakupu poslovnih prostorov overjeno kupoprodajno pogodbo;

pri gradnji ali adaptaciji poslovnih prostorov gradbeno dovo-

ljenje oziroma priglasitev del in predračun, zemljiškoknjžni iz-

pisek, izjavo lastnika oziroma upravitelja poslovnih prostorov,

da dovoli nameravana dela, in najemno pogodbo, ki mora biti sklenjena vsaj za dobo vračanja posojila;

pri nakupu opreme in nadomestnih delov za generalno popravi-

lo predračun ali račun, kupoprodajno pogodbo, pri nakupu ob-

novljene opreme pa še pismeno garancijo izvajalca genera-

nega popravila, s katero zagotavlja življensko dobo opreme;

sklep banke o odobritvi posojila oziroma kopijo posojilne po-

godbe in amortizacijski načrt odplačevanja posojila;

kopije dokazil o že plačanih realnih obrestih v letu 1995.

Višina sredstev za subvencioniranje je 4.800.000,00 SIT.

Vloge za subvencioniranje bo sprejemal Referat za gospodarstvo

Občine Črnomelj do vključno 17.11.1995, do 10. ure.

Vsi zainteresirani lahko dobijo informacije na Referatu za gospo-

darstvo Občine Črnomelj, tel. 51-363.

OSNOVNA ŠOLA VAVTA VAS

razpisuje naslednje prosto delovno mesto:

- učitelja športne vzgoje

Pogoji: višja ali visoka izobrazba ustrezne smeri. Zaposlitev je za določen čas, s polno delovno obveznostjo, in sicer za dobo enega leta.

Prijava z dokazili o izobrazbi pošljite v 8 dneh na naslov šole. Kandidati bodo o izbiri obveščeni v zakonitem roku.

Nudimo ugodna gotovinska posojila za občane.
Garancija čeki tekočega računa.
068/26-749Novi trg 1, etaža C, Novo mesto
tel.: 068/324-222LADA že za 999.000 tolarjev!
Kredit R+10 ali leasing na 5 let!
Nudimo kredite tudi za rabljena vozila.
Inf. 068/24-612**zavarovalnica triglav d.d.**PE Novo mesto
Ste komunikativni in iznajdljivi, vas zanima delo v največji zavarovalnici v Sloveniji s 95-letno tradicijo?

Vabimo vas, da postanete naš sodelavec kot:

ZAVAROVALNI ZASTOPNIK ZA PRODAJO PREMOŽENJSKIH IN OSEBNIH ZAVAROVANJ ZA območja:**1. NOVO MESTO - DRŠKA****2. SUHOR - METLIKA**

Če ste končali najmanj srednjo šolo ekonomski ali tehniške usmeritve, si pridobili ustrezne izkušnje in vas veseli delo z ljudmi pri sklepanju vseh vrst zavarovanj, pričakujemo vaše ponudbe s kratkim življennjepisom v 8 dneh po objavi na naš naslov:

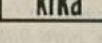
Zavarovalnica Triglav, d.d., PE Novo mesto, Novi trg, 68000 Novo mesto. Kandidat bo izbran za nedoločen čas, s trimesečnim poskusnim delom.

Kandidate bomo o izbiri obvestili v 8 dneh po izbiri.

DEŽURNE TRGOVINE

V soboto, 4. novembra, bodo odprte naslednje prodajalne živil:

- Novo mesto: od 7. do 19. ure: Market Ljubljanska
- od 7. do 20.30: trgovina Anita pri gostišču Kos
- od 8. do 11. ure: trgovina Gros, Ragovska 17
- od 7. do 13. ure: Vita, trgovina Darja, Ljubljanska
- od 7. do 20. ure: market Saša, K Roku 33
- od 6.30 do 20. ure: trgovina Sabina, Mirana Jarca 20
- od 7. do 19.30: trgovina Čuček, Ul. Trdinova Gruma
- od 7.30 do 20. ure: trgovina Brin, Trdinova ulica
- od 7. do 19.30: mlečni diskont Vita, Šmihel
- od 7. do 14.30: market Maja, Bučna vas
- od 7. do 19. ure: trgovina Čekar v BTC, Bučna vas
- od 7. do 19. ure: samoposredba Aleaza, Brusnice
- od 7.30 do 14. ure: market Pri kostanju, Prečna
- od 8. do 17. ure: trgovina Brčar, Smolenja vas
- od 7.30 do 13. ure: trgovina Pod lipo, Smolenja vas
- od 8. do 13. ure: trgovina Dule, Smolenja vas
- od 8. do 16. ure: market Pero, Stopiče
- od 8. do 16. ure: trgovina Sahina, Šentperter
- od 8. do 20. ure: market Perko, Šentperter
- od 8. do 12. ure: Urška, Uršna selo
- Šentjernej: od 8. do 11. ure: Market
- Žužemberk: od 8. do 11.30: Market
- Škocjan: od 7.30 do 10. ure: Pri mostu
- Trebnej: od 8. do 11. ure: Samoposredba Blagovica
- Mirna: od 7.30 do 11. ure: Grič
- Mokronog: od 8. do 11. ure: Samoposredba
- Črnomelj: od 8. do 11. ure: Pod lipa, Market Črnomelj
- Semč: od 7.30 do 10.30: Market
- Metlika: od 7. do 21. ure: Prima

Iskra Commerce Trgovina d.o.o.

Prodajalna NOVO MESTO, Rozmanova 34, tel./fax (068) 321-137

ISKRA, DA TI SRCE ZAVRISKA AKCIJSKE CENE - PONUDBA MESECA**10.584 tolarjev**

- VIBRACIJSKI VRTALNIK S 558 A**
- praktičen, lepo oblikovan vrtalnik
  - dve mehanski hitrosti in elektronsko stikalo za spremenjanje hitrosti in smeri vrtanja
  - moč 710 W, 0-630 in 0-1700 vrt./min.
  - zmogljivost: beton do 16 mm, jeklo do 13 mm
  - osnovni pribor: stranski ročaj, merilo za nastavitev globine vrtanja in ključ za vrtalno glavo.
• krožna žaga KZ 55 D	11.724,50 tolarjev
• povratna žaga PZ 55 B	9.770,40 tolarjev
• vibracijski brusilnik VB 23 A	8.572,80 tolarjev
• kotni brusilnik KB 69 A	8.524,50 tolarjev
• kotni brusilnik KB 148 A	14.919,00 tolarjev
• skobeljnik SK 1506	17.218,00 tolarjev

V naši trgovini lahko tudi kupite semena, orodja za kmetijstvo, cisterne za vino in ostali tehnično-kmetijski material po izjemno ugodnih cenah.

ISKRA, DA TI SRCE ZAVRISKA**Mercator - KZ Krka, z.o.o., Novo mesto****TOM Oprema, d.o.o.
Mirna**

Smo družba s perspektivnim programom, izdelujemo avtomobilskie sedežne prevleke za prvo vgradnjo. Sodelujemo z več domaćimi in tujimi proizvajalcii sedežev, za katere šivamo prevleke sedežev za R 5, Clio in Polo. Pri uvajaju prevlek sedežev za nove type vozil bomo zaposlili več sodelavcev v proizvodnji, in sicer na delovnem mestu

ŠIVALEC (20 delovnih mest)

Pogoji:

III. stopnja tekstilno-konfekcijske smeri, zdravstvena sposobnost. Zaposlimo tudi druge kandidate s IV. stopnjo tekstilno-konfekcijske smeri, ostalim, ki pogojev ne izpoljujejo, pa nudimo izobraževanje za industrijsko šivanje, ki traja tri meseca.

Prijava posredujte kadrovski službi podjetja v 15 dneh po objavi. Informacije na tel. št. (068) 47-030.

VI NAM - MI VAM

glas na kratko s pošto

po 068/323-610 ali 0609/623-116

WEBASTO - EBERSPÄCHER Grelniki kamionskih kabin. Prodaja, montaža, servis: OMNIA TRADE, s.p., Ljubljana, Cesta ljubljanske brigade 23
061/159-76-08**MÜLLER TALNE OBLOGE**Izberite med več kot tisoč vzorci različnih talnih oblog najboljših evropskih proizvajalcev.
Ljubljana, grad Kodeljevo / 061/441-834
Brežice, Forma trade / 0608/62-418

• Gola oblast ni prav nič seksti. (Petan)

• Ne lastim si predvsem pravice, da imam neko prepričanje, lastim pa si pravico, da ga izpremenim. (Nietzsche)

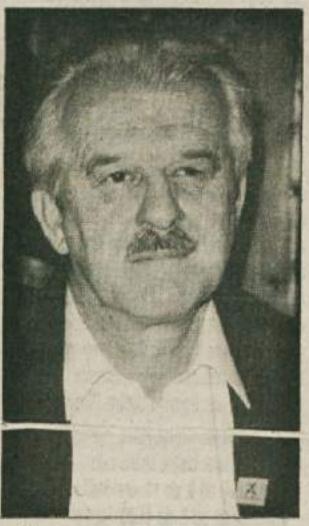
• Človek dokaže, da je dobro vzgojen, če ostane takšen tudi v družbi nevzgojenih ljudi. (France)

• Sem za demokracijo, če mi ne ponudijo boljših možnosti. (Petan)

• Dokler bodo atomska orožja obstajala, bo obstajala tudi možnost njihove uporabe. (Rotblatt)

PORTRET TEGA TEDNA

Marjan Moškon

Šestdeset let življenja človeka pač ni moč "stlačiti" v še precej daljši zapis, kot je ta, ki ga boste.

Še posebej ne, če gre za tako dejavno, uspešno in vsestransko plodno življenje, kakršno je bilo in je še življenje Marjana Moškona. Ta znani in priljubljen Novomeščan je pred dnevi dopolnil 60 let življenja. Nasmejan, zadovoljen, vesel, delaven, poln optimizma in načrtov. Ta zapis pa bo v najboljem primeru lahko le bežna skica za prikaz njegovega življenja in dela. Piše pa ga človek, ki Marjana, od mladih let znanega Miškota, poznal in ceni že več kot 40 let.

Marjan od rosnih mladosti velja za vsestransko nadarjenega in ustvarjalnega človeka. Težko bi našli kakšno pomembnejšo dejavnost v Novem mestu v zadnjih desetletjih, pri kateri ne bi bil zraven. Ponavadi kar v prvi vrsti, pa naj je slo za igrajne v novomeškem mladinskem orkestru, ki je bil pod vodstvom pokojnega Dragi Šproca med najboljšimi v Sloveniji, pri radio-, kino- in aeroklubu, da ne govorimo o njegovem prednem taborništvu, katerega ideji, gibanju in življenjskemu slogu ("Najlepši del mojega življenja je taborništvo") se je zapisal že pred njegovo novomeško formalno ustanovitvijo in mu je tako kot njegovi takratni tovariši, enako zvest še danes. Vsak mesec se šest od osmih ustanoviteljev voda Strela zbore na taborniškem sestanku in vsak poletje se odpravijo na več-dnevno čolnarjenje po Kolpi.

Kot gimnazijec je prvič prišel na počitniško delo v Dolenjski list, kjer je potem, ko se je

Nikakor pa ne gre prezreti dejstvo, da je Marjan postavljal pokonci prvo pokrajinsko televizijo v Sloveniji - TV Novo mesto, ki od 19. marca 1990 redno vsak dan oddaja novice, kar je edinstven primer v Sloveniji. Še nekaj let ima Marjan do pokoja. Do takrat pa bi rad to televizijo spravil na zeleno vejo.

"Da bomo imeli ljude v tem delu Slovenije res svojo televizijo, tako kot imamo Dolenjski list, da bomo skupaj še z drugimi domaćimi mediji skrbeli za obveščenost, zabavo, izobrazbo naših ljudi in krepitev njihove pripadnosti Dolenjski, Beli krajini in Posavju."

Marjan Moškon - Miško, taborniški Črni som, naj se ti uresniči in izpolni!

ANDREJ BARTELJ

naveličal Ljubljane in dela televijskega snemalca, delal kot novinar, nato tehnični urednik, da bi potem postavil na noge tehnični oddelek, ki je kasneje prenasel v samostojno podjetje Gráfika. Pred petimi leti pa je ustanovil pokrajinsko Televizijo Novo mesto, katere direktor je. Vmes pa je bil ali je še jadrinal pilot in 10 let predsednik novomeškega aerokluba, aktiven potapljač, urednik več časopisov in revij, zbral in uredil je taborniško pesmarico Tam ob ognju našem, v kateri je tudi nekaj njegovih pesmi. "Res, kaj vse lahko človek počne in s čim vse se īanko ulovljajo v življenju, če ima veselje in voljo! Kajti to, da nimač časa, je izgovor tistih, ki se jim nič ne da. Za vse ima človek čas, če le hoče!" je trdno prepričan Moškon.

Njegova prava, stalna in najtejnega navezanost pa je, kakor se morda sliši obrabljen - obveščanje javnosti. "Od mladega sem trdno prepričan, da se bodo ljudje lahko prav odločali le, če bodo prav, vsestransko in dobro obveščeni." Na svoj način skuša to početi, se pravi obveščati ljudi, od mladega. Kot gimnazijec je delal v radioklubu in v novomeški razglasni postaji, nekajšnem preprostem mestnem radiu. Prviačil ga je film in na odpadne kose filmskega traku je risal podobe svojih sošolcev, sam napravil preprosto napravo za predvajanje tega svojega "Miško filma". Marjan je izvrsten fotograf, eden prvih slovenskih televizijskih snemalcev, novinar, odličen organizator.

Nikakor pa ne gre prezreti dejstvo, da je Marjan postavljal pokonci prvo pokrajinsko televizijo v Sloveniji - TV Novo mesto, ki od 19. marca 1990 redno vsak dan oddaja novice, kar je edinstven primer v Sloveniji. Še nekaj let ima Marjan do pokoja. Do takrat pa bi rad to televizijo spravil na zeleno vejo. "Da bomo imeli ljude v tem delu Slovenije res svojo televizijo, tako kot imamo Dolenjski list, da bomo skupaj še z drugimi domaćimi mediji skrbeli za obveščenost, zabavo, izobrazbo naših ljudi in krepitev njihove pripadnosti Dolenjski, Beli krajini in Posavju."

Marjan Moškon - Miško, taborniški Črni som, naj se ti uresniči in izpolni!

ANDREJ BARTELJ

Izlet naročnikov Dolenjskega lista

V soboto, 18. novembra, gremo torej na Kras. Odhod bo z novomeške avtobusne postaje ob 5. uri zjutraj. Program izleta in položnico za plačilo boste prijavljenci prejeli po pošti. Za tiste, ki so spregledali prvo povabilo na izlet v prejšnji Dolenjskem listu, naj ponovimo, da si bomo tokrat ogledali Kobeglavo, vinski klet na gradu Dobrovo, Stanjel, Kostanjevico pri Novi Gorici in dvorec Žemono.

V ceno 3.500 tolarjev za naročnike, in 4.500 tolarjev za nenaročnike (z možnostjo plačila na dva obroka) so všetki prevoz, degustacija pršuta, strokovno vodenje, zavarovanje potnikov in večerja v Vipavskem hramu. Dobro voljo, nekaj tolarjev za nakupovanje v industrijski prodajalni pršutarne in za kak posladek izpod "valjarčka" pa imejte pri sebi.

En avtobus je že dodobra poln, zdaj sprejemamo prijave že za drugega, v katerem je prostora še za štirideset izletnikov. Pohitite, ne bo vam žal, prijavite pa se lahko po telefonu:

**068/ 321-115
in 068/ 323-610.**

Na izlet vas torej vabita

MANA
turistična agencija
068/321-115
in
DOLENJSKI LIST

Halo, tukaj DOLENJSKI LIST!

Novinarji Dolenjskega lista si želimo še več sodelovanja z bralci. Vemo, da je težko pisati, zato pa je lažje telefonirati. Če vas kaj žulti, če bi radi kaj spremeni, morda koga pohvalili, ali pa le opozorili na zanimiv dogodek iz domačih krajev, poklicite nas! Prisluhnili vam bomo, zapisali, morda dali kakšen nasvet in po možnosti poiskali odgovor na vaše vprašanje. Čakamo vas vsak četrtek med 18. in 19. uro na telefonski številki (068)323-606. Dežurni novinar vam bo rad prisluhnih.

Marjan Moškon - Miško, taborniški Črni som, naj se ti uresniči in izpolni!

ANDREJ BARTELJ

povedat Bizjaku v Novem mestu. Vprašali smo na občino Novo mesto, ali si je župan pripravljen vzeti tak čas za ljudi. Kot smo izvedeli, župan nima točno določenega časa za županove ure, vendar je pripravljen sprejeti občane. Ti morajo napovedati obisk.

Anica in Ivan Malenšek se zahvaljujeta vsem, ki so jima vsak po svoje pomagali ob nesreči v družini 3. julija letos, ko se jima je poškodoval sin Toni. Zahvaljujeta se sosedom Štefanu, Janiju in Božu ter Igorju Štuklju in Jožetu Tomaževiču, dr. Mariji Plut in dr. Igorju Bostiču iz Črnomlja, osebju oddelka za intenzivno nego v kirškem oddelku bolnice in dr. Malačiu. Hvala tudi Kliničnemu centru.

Staneta iz Bršljina zanima nekaj stvari v zvezi z Žlebjem v Bršljinu v Novem mestu. In sicer, do kdaj bo ta ulica še nerazsvetljena, kdo je odgovoren za ogrevanje v tem naselju in kako da si lahko posamezniki po svoje napeljujejo luč v skupnem hodniku. Z večjo gotovostjo kot to, kdaj in kako se bodo uredile stvari v Žlebju, lahko zapišemo, da je v številnih mestnih soseskah problem, ker je nejasno, kdo je za kaj tam pristojen. Del ogrevanja, vodovodnih in podobnih infrastrukturnih sistemov je še iz preteklosti in ti delujejo po svoje, v veliko primerov v mestu zanje ni pravega skrbnika.

L. M.

Belokranjec Filak oral v Keniji

Anton Filak iz Gribelj in Jožef Režonja iz Male Polane prihodnjo sredo odpotujeta na svetovno prvenstvo oračev v Kenijo - Filak na svetovno prvenstvo tudi leta 1996

GRIBLJE - Na lanskem državnem prvenstvu oračev v Kočevju je prvo mesto osvojil Jožef Režonja iz Male Polane pri Lendavi, drugo pa Anton Filak iz Gribelj v črnomaljski občini. Oba sta si s tem uspehom zagotovila nastop na letosnjem svetovnem prvenstvu oračev, ki bo od 11. do 21. novembra v Keniji. Za Režonjo je to že četrti nastop na svetovnem prvenstvu oračev, medtem ko se bo

Filak, ki se je že več let uvrščal med najboljše slovenske orače, tokrat s svetovno elito pomeril prvič.

Že sedaj pa je znano, da za mladega Belokranjca to ni zadnje svetovno prvenstvo, saj je na letosnjem državnem tekmovanju zopet osvojil drugo mesto (za Novomeščanom Janezom Mikličem), tako da bo prihodnje leto odpotoval na svetovno prvenstvo na Irsko. Sicer pa Anton, ki ima mlajšo družino s tremi otroki, ni znani le kot dober orač. Filakovi, ki se preživljajo izključno s kmetijstvom, se zelo uspešno prilagajajo novim tržnim razmeram in so lahko zgled ostalim kmetijam. Začeli so z živinorejo, sedaj pa se preusmerjajo v sadjarstvo in predelavo sad-

ja. Z nekaterimi svojimi izdelki so se uveljavili tudi na tekmovanjih. Tako so na letosnjem vinski seumu v Ljubljani zlatu medaljo za zlati viljamovko in srebrno medaljo za jagodni posladek.

Ker si slovenska orača na svetovnem prvenstvu želite kaj več, kot le sodelovati, sta se pred odhodom - na pot bosta odšla prihodnjo sredo - resno lotila priprav. Tako sta dva dni vadila oranje na strnišču v Lendavi ter tri dni na ledini v Mestnem logu pri Metliki. Kot je povedal član svetovnega odbora Alojz Avšič iz Črnuč, so zadovoljni s traktorji in plugi, ki jih bodo imeli na tekmovanju.

M. BEZEK-JAKŠE

TRENING ZA SVETOVNO PRVENSTVO - Član svetovnega odbora pri organizaciji oračev Alojz Avšič, Anton Filak in Jožef Režonja (od leve proti desni) na treningu v Mestnem logu pri Metliku. Ker imata Filak in Režonja že obilo izkušenj pri oranju, sta tokrat posvetila posebno pozornost podrobnostim. Dokazala sta, da mora biti orač tudi mehanik in mora znati dobro naravnati plug. (Foto: M. B.-J.)

Obnovljen Julijin grob

S prostovoljni prispevki obnovljen nagrobnik in grob Prešernove Lavre na šmihelskem pokopališču

NOVO MESTO - Dan mrtvih, ko se spominjamo rajnih sorodnikov, prijateljev in znancev ter obudimo tudi spomin na pokojnike, katerih pomen je globlje zapisan v našo kulturno zavest, je grob Primčeve Julije na šmihelskem pokopališču dočakal temeljito obnovljen. Kamnoseško in restavtorsko podjetje Portal iz Brusnic je izdelalo nov marmornat okvir in nov podstavek nagrobnika ter obnovilo kamnit križ in pličo s napisom. Obnovno, ki je stala okrog 130.000 tolarjev, je omogočil Sklad za obnovno nagrobnikov Primčevih.

kulturnozgodovinskih spomenikov akcija ne bo končala. Na načrtu ima ureditev Julijine spominske sobe v gradiču Novi dvor, ki je zdaj del interne bolnišnice in kjer je v prejšnjem stoletju živel in umrla Prešernova velika ljubezen. Novo mesto je tako povezano z Prešernom vsaj prek Julije, ki je načega pesniškega prvaka spodbudila, da je napisal nekaj svojih najlepših pesmi.

MiM

SMRTNI UBOD V SRCE

URŠNA SELA - 24. oktobra sta 33-letni C. Ž. iz Ljubljane in M. B. pomagala 42-letnemu J. B. iz Birne vasi pri zidarskih delih v vikendu na Ljubnu pri Uršnih selih. Po končanem delu so pri zidanih popivali in med C. Ž. in J. B. je prišlo do prepira. J. B. je med prepirem s kuhinjskim nožem zabodel C. Ž. v predel srca, nato pa pobegnil. S kraja nezgode je pobegnil tudi M. B. J. B. je odšel do najbližje sosedje in ta je o tem dogodku obvestila policiste. J. B. je utemeljeno osumljen kaznivega dejanja umora.

Z obeh strani Gorjancev

ANEKDOTE IN PRIČODE ZAPISAL JOŽE DULAR

Dosti ne more biti

Požekovemu Lojzku z Lokvice, ki je leta 1946 obiskoval obrtno šolo v Metliku, se je poznalo, da je v medvojnem času bolj malo sedel v šolski klopi. Ko so tako v obrtni pisali matematično naloge, je na koncu ure oddal popolnoma prazen zvezek.

"Lojzek, neki red ti moram dati iz računstva," je rekel učitelj Viktor Svilgelj. "Boš pa ustno odgovarjal. Čisto lahko vprašanje ti bom dal. Koliko je ena in ena?"

Pa se je Lojzek kar hitro odrezal:

"Dosti to ne more biti, tovariš učitelj!"

Tikati se morata

Mali Janez je pomagal priletnemu metliškemu krovcu Segedinu, ki je v Berčicah prekrival zidanico. Po kratki lestvi mu je prinašal opako.

"Segedin, rabiš še kak cigel?" ga je spodaj vprašal.

"Kako pa govorš! Ali ne veš, da moraš starega človeka vikati?"

"Segedin je rekel, da se morava tikati, če vklip delava," je samozavestno odvrnil šestletni Janez.

Redko dežuje

Izletnik si ogleduje pokrajino in zdi se mu, da so tla zelo izsušena, njive razpokane, pridelki pa zelo slabci. Zato vpraša domačina:

"Le zakaj je vse tako čudno? Mat tukaj nikoli ne dežuje?"

"Takole je s tem," odgovori domačin, tukaj tako redko dežuje, da so v nizkem potoku celo ribe, ki sploh ne znajo plavati!"

Ne prizadevajo si

Ribiča sedita celo popoldne, pa nista še nič uvolila. Končno pravi pri svojem kolegu:

"Ribe v tem potoku so zelo lene! Nič si ne prizadevajo, da bi požrele crve!"

POZORIŠNA JERMANA

POZORIŠNA J